

Coronanota 2020

Veerkrachtig en saamhorig uit de coronacrisis

Gemeente Enschede

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Beleidsbrief	3
2. Middelenkader 2021-2024	8
2.1. Externe effecten	8
2.2. Knelpunten.....	11
2.3. Probleempunten	19
2.4. Beleidswensen	21
2.5. Bezuinigingsmonitor	34
2.6. Weerstandsvermogen	37
2.7. Dekkingsmaatregelen.....	39
3. Stand van zaken 2020	42
3.1 Samenleving en bestuur	49
3.2 Duurzaam wonen, leven en werken	50
3.3 Vitaal en sociaal	52
3.4 Financiën en organisatie	57
Bijlage 1 Beslispunten	59
Bijlage 2 Technische wijzigingen.....	61
Bijlage 3 Begrotingswijzigingen	71

1. Beleidsbrief

Ongekende tijden

De afgelopen maanden hebben laten zien hoe snel de wereld kan veranderen en welke uitdagingen dit met zich meebrengt. Ondanks de positieve ontwikkeling die Enschede de afgelopen jaren op vele terreinen heeft doorgemaakt lag er ook voor de coronacrisis al een forse financiële uitdaging. Deze uitdaging is nog groter geworden door de economische crisis -die onvermijdelijk op ons afkomt- en de onzekerheid of het coronavirus voldoende is beteugeld om een tweede golf te voorkomen. Uitdagingen die wij met de kenmerkende Enschedese veerkracht en in saamhorigheid aan moeten en kunnen gaan. Uitdagingen die misschien dwingen tot onorthodoxe keuzes, maar die er uiteindelijk toe leiden dat wij er als gemeente, en ook als regio, sterker uit komen.

Sterke uitgangspositie

De afgelopen jaren kende Enschede positieve ontwikkelingen. De werkgelegenheid is nog nooit zo groot geweest, de groei van het aantal banen ging hand in hand met de uitstroom uit de bijstand. Verschillende werkelden zoals inkomensondersteuning, armoedebestrijding, wonen en onderwijs hebben we meer met elkaar kunnen verbinden. Daardoor kunnen we efficiënter en meer op maat gericht werken. Zo kunnen we onze inwoners in het sociaal domein ondersteunen waar dat nodig is. De binnenstad bloeide als nooit tevoren. De banden met Münster en de Euregio zijn sterk aangehaald. Met de regiodeal zijn flinke investeringen binnengehaald voor het versterken van vakmanschap, kennis en technologie in Twente. De doorontwikkeling van de stad is in gang gezet met ambitieuze projecten als kop van boulevard en centrumkwadraat. Op het gebied van bereikbaarheid hebben we een grote stap gezet met het vaststellen van de mobiliteitsvisie. Ook financieel hebben we goede stappen gezet op weg naar een robuustere financiële positie. Hoewel er forse opgaven voor ons lagen waren we goed op koers om verder in de stad te gaan investeren. Onze realiteit is begin 2020 echter flink veranderd.

Corona en consequenties

De uitbraak van corona heeft verstrekende gevolgen. Op persoonlijk, sociaal maatschappelijk en economisch vlak. De eerste reactie van de gemeente heeft volledig in het teken gestaan van doen wat nodig is om de directe gevolgen voor inwoners, bedrijven, verenigingen en instellingen op te vangen en de stad aan de gang te houden. Dit met een ruim pakket maatregelen. Nu de eerste crisisfase achter ons ligt is het tijd te kijken naar de meerjarige consequenties.

Het is duidelijk dat we in economisch onzekere tijden zitten. Met een uitgebreid noodpakket doet de overheid wat nodig is om de gevolgen voor de economie zoveel mogelijk te beperken en werkgelegenheid te behouden. Dit laat onverlet dat niet voorkomen kan worden dat toch bedrijven failliet gaan en mensen hun baan kwijtraken. Het IMF en de EU gaan uit van een historisch ongekende 7,5% economische krimp in 2020 in de EU en Nederland. De Nederlandse Bank voorspelt dat de werkloosheid op kan lopen tot 600.000 werklozen, 10% van de beroepsbevolking. Voor Twente kan het gaan om meer dan 30.000 werklozen. Ter vergelijking, begin 2020 waren er nog slechts 11.000 werklozen.

Een economische crisis raakt niet elke groep even zwaar. In vorige crisissen bleek bijvoorbeeld dat het werkloosheidspercentage sneller opliep onder VMBO-opgeleiden. Deze crisis zou ook heel verschillend uit kunnen pakken voor diverse sectoren, beroepsgroepen, typen arbeidscontracten en regio's. Zo zagen we de afgelopen periode juist een enorm extra beroep op de zorg, publieke dienstverlening en voedingsmiddelenindustrie. Daartegenover zijn de toekomstperspectieven van sectoren als toerisme, cultuur en horeca wellicht

somberder zolang er nog geen werkend vaccin voorhanden is. Verder zijn met name ZZP'ers en werknemers met tijdelijke contracten kwetsbaar voor een terugval in inkomen. Onder die werknemers met tijdelijke contracten bevinden zich ook veel jongeren wat het risico op toenemende jeugdwerkloosheid vergroot.

Maatschappelijk heeft de coronacrisis ook flinke impact. Het risico dreigt dat de coronacrisis bestaande verschillen in de maatschappij vergroot en tot grotere kansenongelijkheid leidt. Gerichte aandacht is nodig om kwetsbare groepen te helpen. Grote inzet moet gaan naar kinderen die een onderwijsachterstand hebben opgelopen door een minder gunstige thuissituatie. Ook is aandacht geboden voor jongeren in een kwetsbare positie. Zij komen mogelijk in de problemen met het afronden van hun opleiding of het vinden dan wel behouden van een baan. Voorkomen moet worden dat dit voor hen langdurige effecten gaat hebben. Bij ouderen zien we dat de coronacrisis heeft bijgedragen aan een stijging in ervaren eenzaamheid. Daarnaast hebben zorgbehoevende inwoners te maken gehad met uitstel van zorg of juist door de coronacrisis nieuwe fysieke of mentale problemen gekregen. Al met al kan de coronacrisis tot grote persoonlijke schade leiden bij onze inwoners. Als gemeente staan we aan de lat om daar tijdig en adequaat op te reageren, ook om hoge maatschappelijke kosten in de toekomst te voorkomen.

Met veerkracht en saamhorigheid werken aan herstel

Enschede heeft wel vaker voor moeilijke tijden gestaan en altijd veerkracht getoond. De stadsbranden, Spaanse griep, arbeidersoproer, beurskrach, oorlog, textielcrisis, vuurwerkramp en de financiële crisis. Steeds heeft Enschede zichzelf niet alleen opgericht, de stad is ook sterker uit deze moeilijke periodes gekomen. Onze kracht is de enorm sterke sociale binding, ons noaberschap. Ook de afgelopen periode kenmerkt zich door een grote mate van solidariteit waarbij vele kleinschalige hartverwarmende initiatieven uit de maatschappij ontstonden om kwetsbare medeburgers te helpen. Door goed voor elkaar te zorgen en met een ongelofelijke bundeling van krachten gaat Enschede dan ook zeker weer opnieuw opbloeien. Het is zaak deze veerkracht voor ogen te houden en met positieve energie en vertrouwen de toekomst tegemoet te treden. Enschede blijft een zeer aantrekkelijke stad met een unieke mix tussen stad en ommeland, een groot cultureel aanbod, een gerenommeerde universiteit, een goed vestigingsklimaat, een mooie ligging aan de grens met Duitsland en een goede kwaliteit van leven. Het fundament naar de toekomst is uitstekend. Daar kunnen en moeten wij op voortbouwen, met ambitie, zonder de kop in het zand te steken voor de huidige realiteit.

Rol van de overheid

Hoewel we er als overheid, inwoners en bedrijven samen voor staan om het hoofd te bieden aan wat op ons afkomt, heeft het stadsbestuur volop het besef dat de overheid een belangrijke rol heeft in het herstel uit deze coronacrisis. Die rol is tweeledig:

1. Verlichting geven op de impact van corona. Zo lang een effectief en veilig vaccin of behandeling niet voorhanden is en we niet terug kunnen naar een normale situatie hebben delen van de maatschappij steun nodig. Helaas kan de overheid niet alle gevolgen opvangen. Als gemeente voelen we ons bovenal verantwoordelijk voor de kwetsbare burgers en organisaties die daarin een essentiële rol vervullen. Daarnaast focussen we ons op het overeind houden van voorzieningen die de stad leefbaar en aantrekkelijk maken en die bij verlies moeilijk weer opgezet kunnen worden.
2. Stimuleren van krachtig herstel. We zetten in op het creëren van een sterke uitgangspositie voor toekomstig herstel in bedrijvigheid, banengroei en welvaart. Dit met een initiërende, faciliterende en aanjagende rol en door de juiste voorwaarden te scheppen waarin maximaal investeringen door marktpartijen en particulieren loskomen.

Investeren in wederopbloei

Op 25 mei 2020 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin de Raad de wens uitsprekt om een investeringsfonds in te stellen. Dit investeringsfonds moet zich richten op het tegengaan van werkgelegenheidsverlies en bevordering van het toekomstige verdienvermogen, welvaart en welzijn. Dit binnen de financiële mogelijkheden die de gemeente hiertoe heeft. Het gaat dan om investeringen die bijdragen aan versterking van de lokale economische structuur en bijdragen aan belangrijke opgaven waar we met elkaar voor staan. Denk aan uitdagingen op klimaat, duurzaamheid, de ambities op woningbouw, verbeteren van bereikbaarheid van banen, verbetering van bereikbaarheid via weg en spoor, verbeteren van het vestigingsklimaat, behoud van talent voor de stad waarbij een bloeiende culturele omgeving essentieel is en het bevorderen van kansengelijkheid en een inclusieve samenleving. Deze opgaven zijn ondanks de crisis niet achterhaald. We kijken er hooguit naar met een nieuw besef en vanuit de ervaringen van de afgelopen periode.

Daarnaast zou het fonds ook gericht moeten zijn op dat we als samenleving sterker uit de coronacrisis komen. Dit door het ondersteunen van initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan een duurzaam economisch herstel en/of bevordering van de inclusieve samenleving, waarbij er oog is voor de meer kwetsbare groepen. Dergelijke initiatieven zouden we graag een duwtje in de rug geven.

Aan de slag vanuit een positie van geldnood

Hoewel de gemeente zich maximaal zou willen inspannen om de gevolgen van de coronacrisis te bestrijden moet wel in ogenschouw worden genomen dat de mogelijkheden daartoe financieel begrensd zijn. De financiële foto is opgenomen in hoofdstuk 2 en 3. Onvoldoende financiële middelen vormen al jaren een groot knelpunt. Zeker nadat de afgelopen jaren steeds meer taken zijn gedecentraliseerd vanuit het Rijk naar gemeenten, zonder dat daar afdoende compensatie bij meegegeven is. Al jaren is er dan ook sprake van dat steeds meer gemeenten hun huishoudboekje niet meer sluitend kunnen krijgen. Steeds verder wordt ingeteerd op eigen reserves en verdringing vindt plaats van investeringen die wel zeer nodig zijn. Enschede heeft net als vele andere gemeenten belastingen verhoogd tot een niveau waarop er eigenlijk geen onbenutte belastingcapaciteit meer is ten opzichte van de artikel 12 norm. En zelfs daarna kan er enkel een sluitende meerjarenbegroting worden gemaakt als de komende jaren structureel 25,6 miljoen euro aan pijnlijke taakstellingen worden gerealiseerd (17,9 miljoen euro oude opgave en 7,7 miljoen euro nieuwe opgave).

Die opgave zal waarschijnlijk nog verder toenemen omdat we uit ervaring weten dat economische krimp gemeenten met forse financiële nadelen confronteert. Deze impact is op dit moment nog nauwelijks in te schatten. Onzeker is ook hoe de herijking van het verdeelmodel van het gemeentefonds meerjarig uitpakt voor Enschede. Dit model waarmee middelen vanuit het Rijk over gemeenten worden verdeeld wordt naar verwachting in 2021 aangepast. Al met al maakt dit het meerjarige financiële beeld nog troebel. Wel is duidelijk dat we voor een enorme financiële opgave staan. In hoofdstuk 2 wordt dieper ingegaan op de huidige financiële positie van de gemeente en het meerjarig financiële beeld.

Corona heeft ook flinke financiële gevolgen voor het lopende begrotingsjaar 2020. Er is sprake van minder inkomsten bijvoorbeeld uit parkeren en belastingen. Tegelijkertijd nemen kosten toe door het uitvoeren van extra 'coronataken'. Per saldo bedraagt het nadeel voor corona effecten nu 10,5 miljoen euro negatief. Doordat er ook sprake is van meevallers is de huidige prognose dat we per saldo 5,1 miljoen euro negatief afwijken ten opzichte van de begroting 2020. In VNG verband zetten we er op in dat we maximaal gecompenseerd worden voor financiële nadelen als gevolg van corona waardoor het saldo nog zou kunnen verbeteren. Gelukkig was een buffer beschikbaar in onze reserves om de eerste klappen van

corona in 2020 op te vangen. Die buffer is de laatste jaren opgebouwd door robuust financieel beleid gericht op afbouw van schulden en risico's en sparen ter versterking van de reserve. In hoofdstuk 3 wordt dieper ingegaan op de financiële tussenstand voor 2020.

Stadsbestuur staat voor moeilijke keuzes

De ambitie om enerzijds juist nu als overheid het verschil te maken en anderzijds de financiële geldnood waarin gemeentes zich bevinden stelt het college en de Raad voor grote vraagstukken:

- Na jaren van bezuinigen is het opnieuw noodzakelijk kritisch te kijken waar nog aanvullende bezuinigingen mogelijk zijn om een sluitende begroting op te kunnen stellen. Welke taakstellingen zijn voor de raad nog acceptabel om op te voeren? Hoe ver kunnen we daarmee het gat in onze meerjarenbegroting terugbrengen? En in welke mate schaden deze bezuinigingen het economisch en maatschappelijk herstel waar we juist met elkaar aan willen werken? Gaat het ons nog wel lukken om de meerjarenbegroting sluitend te maken?
- We zouden graag een investeringsfonds opzetten om als lokale overheid in deze coronacrisis bij te dragen aan een krachtig herstel. Maar is dat mogelijk binnen de financiële context? In hoeverre moeten we daarbij rekening houden met risico's op een tweede golf van het coronavirus en met de impact van de recessie op de gemeentefinanciën? Onder welke voorwaarden zouden we tot vulling van zo'n investeringsfonds over kunnen gaan? In welke mate zijn we bereid om daarvoor ons weerstandsvermogen aan te spreken? En als we dan een investeringsfonds vormen met welke investeringen dragen we dan het meeste bij aan een krachtig herstel uit de coronacrisis?

Het college heeft uitvoerig stilgestaan bij deze vraagstukken en bij de motie vanuit de raad om inzichtelijk te maken welke mogelijkheden er zijn voor een investeringsfonds. Het college ziet het belang om de stad perspectief te bieden en samen sterk uit de coronacrisis te komen. Daarom wordt voorgesteld over te gaan tot uitvoeren van de motie "investeren in duurzame wederopbloei" en voorbereidingen te doen voor het instellen van een investeringsfonds. Daarbij gaan we richting de begroting de voorwaarden uitwerken hoe dit investeringsfonds ingezet en gevuld kan worden.

Opgemerkt moet worden dat, rekening houdend met door de raad gehanteerde normen voor onze weerstandsratio, op dit moment de financiële realiteit zodanig is dat er in beginsel nu geen mogelijkheden zijn voor vulling van het in te stellen investeringsfonds. Ook moet enige voorzichtigheid worden betracht gezien de grote omvang en moeilijkheidsgraad van nog te realiseren bezuinigingen (daarbij is slagen van de transformatie sociaal domein essentieel), de mogelijke impact van een tweede coronagolf en een eventuele recessie op de gemeentefinanciën, en het nog onzeker zijn of extra jeugdhulpmiddelen die al ingeboekt zijn daadwerkelijk structureel worden toegekend.

De raad kan overwegen te accepteren dat de weerstandsratio op korte termijn onder 1,0 daalt om daarmee uit de weerstandscapaciteit het investeringsfonds te vullen. Dan is het echter wel noodzakelijk dat het gat in de meerjarenbegroting wordt teruggebracht om de komende jaren wel een herstel van de weerstandsratio richting de norm 1,0 te laten plaatsvinden. Dat vereist daarmee dat een substantieel pakket aan nieuwe taakstellingen wordt opgevoerd. Echter, na meer dan 10 jaren op rij elk jaar bezuinigen zijn de mogelijkheden daartoe zeer beperkt. Veel van de bezuinigingsopties die nog mogelijk zijn hebben in eerdere rondes ook op tafel gelegen en destijds was er geen draagvlak om ze over te nemen. Juist omdat die bezuinigingen verstrekken gevolgen hebben voor de samenleving. Het college staat op het standpunt dat het verkeerd zou zijn om de samenleving met dergelijke vergaande

bezuinigingen te confronteren juist nu we in deze crisis zitten. Met de reeds afgesproken taakstellingen is de opgave die we samen in te vullen hebben al immens groot. Dat tezamen maakt dat het college voor het uitwerken van de begroting vooralsnog vertrekt vanuit het scenario dat geen aanvullende taakstellingen worden opgenomen. Consequentie is dat vanuit deze redenering er op dit moment ook geen middelen beschikbaar zijn voor een investeringsfonds. Bewust wordt hier wel gesproken over 'vertrekken' vanuit dit scenario. Zoals gezegd omarmt het college wel degelijk de intentie van de motie en ziet ook het belang om de stad perspectief te bieden. Richting de begroting zal uitgewerkt worden onder welke voorwaarden het investeringsfonds wel gevuld kan worden.

Naast vulling zal ook geduid moeten worden waar een dergelijk investeringsfonds het beste op ingezet kan worden om maximaal bij te dragen aan herstel uit de crisis. De focus bij de uitwerking van een dergelijk investeringsprogramma kan dan liggen op investeringen die maximaal maatschappelijk en financieel rendement opleveren en daarmee ook bijdragen aan het verkleinen van onze opgave op termijn. Mogelijk zijn extra investeringen te overwegen die op termijn met grote zekerheid dusdanig renderen dat het kwestie is van 'de kosten gaat voor de baat uit'. Uit het verleden weten we dat juist met gerichte investeringen de stad ook sterker uit tegenslagen kan komen. Dat hebben we gezien bij de wederopbouw van Roombeek en de realisatie van belangrijke parels in de stad zoals het Wilminktheater, het Kennispark, herontwikkeling van de binnenstad en de Van Heekgarage. Met elkaar staan we aan de lat om opnieuw de veerkracht van Enschede te laten zien.

2. Middelenkader 2021-2024

In dit hoofdstuk wordt het middelenkader gepresenteerd voor de periode 2021 t/m 2024. Onderstaande tabel geeft beknopt de financiële opgave weer. Daarbij is enkel rekening gehouden met externe effecten zoals wijzigingen in het Gemeentefonds, ontwikkeling van lonen, prijzen, rente en indexatie ozb, knelpunten en het afvoeren van oude taakstellingen die niet meer (volledig) realiseerbaar zijn. Te zien is dat, om het middelenkader vanaf 2024 weer structureel sluitend te krijgen, zo'n 7,7 miljoen euro aan nieuwe taakstellingen nodig zijn. Dit is bovenop de 17,9 miljoen euro oude taakstellingen uit voorgaande begrotingen. De totale financiële opgave voor herstel is daarmee structureel 25,6 miljoen euro.

Het is goed te beseffen dat dit dan nog exclusief de probleempunten (paragraaf 2.3) en beleidswensen (paragraaf 2.4) is. Deze zijn dus niet meegenomen in de financiële opgave. Voor de probleempunten verwachten we dat deze de komende jaren waarschijnlijk alsnog aan de financiële opgave toegevoegd moeten worden. Tevens gaan we, zoals in de zomernota 2019 toegelicht, ervanuit dat de extra middelen voor de tekorten in de Jeugdhulp (3,6 miljoen euro per jaar) structureel worden toegekend. Deze werkwijze is ook goedgekeurd door de toezichthouder. Vooralsnog heeft het Rijk die middelen enkel voor de jaren 2020 en 2021 toegezegd. Of ook na 2022 een tegemoetkoming wordt gegeven is afhankelijk van een onderzoek dat hiernaar momenteel loopt en de afwegingen die een nieuw kabinet hierop maakt. Indien niet tot structurele toekenning wordt overgegaan kan het middelenkader met 3,6 miljoen euro per jaar verslechteren.

In miljoen euro en afgerond op 1 cijfer achter de komma	2021	2022	2023	2024
Externe effecten (paragraaf 2.1)				
Saldo Gemeentebegroting*	-9,9	-1,9	0,9	0,9
Gemeentefonds (inclusief meicirculaire)	1,9	3,2	1,3	0,3
Ontwikkeling lonen, prijzen, rente, ozb	-0,7	-0,9	-0,9	-1,3
Knelpunten O&O (paragraaf 2.2.)	-8,0	-8,0	-6,8	-6,4
Niet te realiseren bezuinigingen (paragraaf 2.5)	-1,6	-1,3	-1,3	-1,3
Dekkingsmaatregelen (nader in te vullen bij de begroting)	pm	pm	pm	pm
Saldo minimale financiële opgave	-18,2	-8,8	-6,9	-7,7
Nog uit te voeren taakstellingen voorgaande begrotingen	-11,8	-16,1	-17,9	-17,9
Totale nog in te vullen financiële opgave	-30,0	-24,8	-24,8	-25,6

* Bij de gemeentebegroting 2020 is besloten dit saldo te dekken uit de algemene reserve.

2.1. Externe effecten

Gemeentefonds

In de Gemeentebegroting 2020-2023 was de stand van het Gemeentefonds berekend op basis van de septembercirculaire 2019. In deze Coronanota zijn alle aanpassingen aan het Gemeentefonds na september 2019 verwerkt. Het gaat om de decembercirculaire 2019 en de meicirculaire 2020. De uitkomst van deze circulaires is in onderstaande tabel inzichtelijk gemaakt. Per saldo is er hoofdzakelijk sprake van positieve bijstellingen. De voornaamste reden is dat op rijksniveau sprake is van een hogere stijging van lonen en prijzen waardoor de gemeente trap-op gaat en een hogere uitkering uit het gemeentefonds zal ontvangen. In de meicirculaire zat voor 2024 wel een negatieve bijstelling als gevolg van een neerwaartse bijstelling van de zorguitgaven.

Gemeentefonds in duizend euro	2021	2022	2023	2024
Decembercirculaire 2019				983
Meicirculaire 2020, accres Gemeentefonds	1.924	3.215	1.284	-646
Totaal accreswijziging gemeentefonds tov begroting 2020	1.924	3.215	1.284	337

Bij deze tabel zijn 3 opmerkingen relevant:

1. In de meicirculaire heeft het Rijk aangekondigd het accres voor 2020 en 2021 te bevriezen. Dat maakt dat daar in de komende circulaire geen wijzigingen meer op doorgevoerd worden.
2. De herijking van het verdeelmodel voor het gemeentefonds is uitgesteld. In januari 2020 bleek dat aanvullend onderzoek nodig was. De nieuwe verdeling gaat daarom niet in vanaf 2021 maar vanaf 2022. Half september 2020 worden de 1e uitkomsten verwacht. De definitieve herverdeling zal worden opgenomen in de decembercirculaire 2020.
3. In de meicirculaire is op enkele onderdelen compensatie aangekondigd voor nadelen die gemeenten hebben als gevolg van corona. Het gaat onder andere om compensatie voor derving toeristen- en parkeerbelasting, meerkosten Jeugdhulp en Wmo, vergoeding kosten noodopvang kinderen met ouders in een cruciaal beroep, vergoeding loonkosten SW-medewerkers die niet zijn ingezet in de afgelopen periode en compensatie voor cultuurinstellingen. Deze compensatie zal via het gemeentefonds worden verrekend en cijfermatig in de septembercirculaire 2020 worden opgenomen. Daarnaast is ook nog sprake van diverse vergoedingen door het rijk die niet via het gemeentefonds worden verdeeld, zoals voor kwijtschelding huur sportverenigingen, uitvoeringskosten TOZO en op peil houden van het macrobudget voor de bijstand.

Ontwikkeling lonen, prijzen, rente, ozb

Het middelenkader wordt jaarlijks aangepast op een aantal externe effecten, zoals ontwikkelingen op het gebied van lonen, prijzen, rente en ozb. Het betreft een actualisatie van ramingen, gebaseerd op cijfers van het CPB en andere parameters. In de onderstaande tabel zijn deze externe effecten benoemd.

Indexatie lonen, prijzen, rente en ozb in duizend euro	2021	2022	2023	2024
1. Prijsontwikkeling	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
2. Ontwikkeling loonkosten	-4.480	-4.480	-4.480	-4.480
3. Premiestijgingen pensioen	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
4. Loon- prijscompensatie Gemeenschappelijke Regelingen	-285	-285	-285	-285
5. Indexatie Onderwijshuisvesting				-192
6. Loon- prijscompensatie Jeugd, WMO-BG en SW	-1.791	-1.791	-1.791	-1.791
7. Dekking vanuit stelpost loon-prijscompensatie	7.000	7.000	7.000	7.578
8. Indexatie OZB	945	945	945	945
9. Treasury	951	736	663	-27
Totaal	-660	-875	-948	-1.252

1. Prijsontwikkeling

Het CPB gaat in de prognoses uit van een inflatie van 1,6% in 2021. Dit leidt tot een stijging van de prijzen van 2 miljoen euro.

2. Ontwikkeling loonkosten

Het CPB gaat in de prognoses uit van een loonstijging van 2,8% vanaf 2021. Dit percentage is overgenomen en zorgt voor een kostenstijging van 4,5 miljoen euro. De nieuwe gemeente CAO moet nog worden vastgesteld. Het kan dus zijn dat van dit bedrag moet worden afgeweken.

3. Ontwikkeling premiestijging pensioen

Historisch gezien houden we gemiddeld genomen rekening met 1,4 % stijging. Het CPB verwacht echter een forsere stijging van de pensioenpremie. Oorzaak hiervan is met name de lage rentestand van dit moment. Daarom is gerekend met een geprognosticeerde stijging van 2%. Dat zorgt vanaf 2021 voor 1 miljoen euro aan extra lasten.

4. Loon- prijscompensatie Gemeenschappelijke Regelingen

In de raadsbrief over de ontwerpbegrotingen van gemeenschappelijke regelingen d.d. 14 mei 2020 bent u geïnformeerd over loon- prijscompensatie bij gemeenschappelijke regelingen. De dekking hiervoor vanuit de begrote stelpost voor loon- en prijscompensatie is niet voor alle organisaties afdoende. Dit heeft te maken met de afwijking tussen de vermelde percentages en de indexaties die vanuit Twents verband toegevoegd worden aan de budgetten. Reden hiervoor is dat de gemeenschappelijke regelingen al vroeg in het jaar hun begrotingen opstellen en daarvoor de informatie gebruiken zoals deze is gepubliceerd op Prinsjesdag van het vorige jaar. De gemeente stelt pas later haar middelenkader op en benut de percentages die bij de voorjaarsnota van het rijk worden gepubliceerd. Dit is de reden dat de Regio Twente (122.000 euro), de Stadsbank (62.000 euro) en de Veiligheidsregio (101.000 euro) zijn opgenomen voor loon- prijscompensatie (totaal 285.000 euro).

5. Indexatie Onderwijshuisvesting

Als dekking voor de kapitaallasten van gedane onderwijsinvesteringen is in 2011 afgesproken dat het product onderwijshuisvesting jaarlijks geïndexeerd wordt. Dit heeft in 2024 een last van 192.000 euro tot gevolg.

6. Loonprijscompensatie Jeugdhulp, WMO-BG en SW

Vanaf 2020 worden kostenstijgingen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen in Jeugdhulp, WMO en SW gecompenseerd vanuit het accres in het Gemeentefonds. Er is geen sprake meer van aparte loonprijscompensatie die tot en met 2019 via de circulaire werd toegekend. De inschatting is dat een bedrag van 1,8 miljoen euro nodig is voor de loonprijscompensatie op deze onderdelen.

7. Dekking vanuit de stelpost loon-prijscompensatie

In de stelpost loon-prijscompensatie is voor 2021, 2022 en 2023 een bedrag van 7 miljoen euro en voor 2024 een bedrag van 7,578 miljoen euro beschikbaar voor het opvangen van loon- en prijsontwikkelingen vanaf 2021.

8. Indexatie OZB

Uitgaande van inflatie zorgt indexatie van de ozb en overige belastingen voor een extra opbrengst van 945.000 euro.

9. Rente, treasury

Het positieve verschil voor 2021, 2022 en 2023 t.o.v. de gemeentebegroting 2020 ontstaat door lagere rentelasten door neerwaarts bijstellen van de verwachte rentepercentages voor de verwachte herfinanciering in deze jaren. Hetzelfde geldt voor de kortlopende financiering. Ook betreft het hier een voordeel uit vervallen rentetoevoeging aan voorzieningen RBT en ADT. Daarnaast is er sprake van aanzienlijk lagere rentebaten vanuit de kapitaallasten vanwege de noodzakelijke verlaging van omslagrente van 2% naar 1,5%. Ook zijn hogere dividendopbrengsten opgenomen omdat dividend Twence behoudend was geraamd.

2.2. Knelpunten

Het college acht de onderstaande onderwerpen absoluut noodzakelijk om mee te nemen in de financiële opgave. De onderwerpen zijn onder te verdelen in drie categorieën. De eerste categorie betreft volumestijging. Door een onontkoombare toename van het volume nemen kosten ook toe. De tweede categorie zijn taken waar door het Rijk onvoldoende middelen voor beschikbaar worden gesteld. Er geldt echter wel een wettelijke verplichting tot uitvoering van deze taken. Tot slot worden binnen de eigen organisatie ook enkele knelpunten opgevoerd.

Programma	Knelpunt in duizend euro	2021	2022	2023	2024
V&S	1. Wachttijden Wijkteams	-250	-250	-250	-250
V&S	2. Wegvallen incidentele bijdrage Wijkteams	-400	0	0	0
V&S	3. Ontoereikende indexering voor vervoer (NEA-indexering)	-233	-233	-233	-233
V&S	4. Realisatie taakstellingen gecompenseerd door volume- en tariefstijgingen	-650	-700	-750	-750
DWLW	5. Areaaluitbreiding (beheer en onderhoud opgeleverde nieuwbouwwijken en renovaties)	-442	-442	-442	-442
V&S	6. Volumestijging Jeugd	-956	-956	-765	-765
V&S	7. Volumestijging Wmo	-804	-804	-804	-804
V&S	8. Abonnementstarief	-710	-710	-710	-710
	Totaal knelpunten volumestijging	-4.445	-4.095	-3.954	-3.954
V&S	9. Invoering woonplaatsbeginsel Jeugd: eenmalige invoeringskosten	-90	-34	0	0
V&S	10. Invoering woonplaatsbeginsel Jeugd: structureel effect caseload wijkteams	0	-50	-50	-50
DWLW	11. Omgevingswet	-458	-608	-433	-208
DWLW	12. Duurzaamheid: organisatiecapaciteit warmtetransitie	-200	pm	pm	pm
DWLW	13. Proceskosten integrale wijkaanpak warmtetransitie (Twekkelerveld en de Posten)	-600	pm	pm	pm
S&B	14. Archivaris, vanuit nieuwe archiefwet	-62	-62	-62	-62
DWLW	15. Handhaving en Veiligheid structureel op een basisniveau	0	-450	-900	-900
DWLW	16. Cultuurhistorie (wettelijk deel)	-100	-100	-100	-100
	Total knelpunten rijkstaken met onvoldoende middelen	-1.510	-1.304	-1.545	-1.320

F&O	17. Duurzaam deelvervoer	-30	-30	-30	-30
F&O	18. Webteam/ digitale dienstverlening	-80	-80	-80	-80
F&O	19. Naheffing polis brandverzekering en onderverzekering inventaris	-110	-110	-110	-110
F&O	20. Informatiebeveiliging overheid (voorkomen datalekken/hacken, wachtwoordkluis)	-200	-200	-200	-200
F&O	21. Contract- en licentiemanagement	-175	-175	-175	-175
F&O	22. Posttarieven	-165	-165	-165	-165
F&O	23. Onderwijshuisvesting OZB	-135	-135	-135	-135
F&O	24. Onderwijshuisvesting vandalisme	-20	-20	-20	-20
F&O	25. Organisatieontwikkeling	-169	-169	-169	-169
V&S	26. Bed, bad en brood	-100	0	0	0
S&B	27. Accountantskosten	-35	-35	-35	-35
DWLW	28. Eikenprocessierups korte termijn aanpak	-550	-550	pm	pm
DWLW	29. Tekort Boswinkel Oost	-0	-36	-36	-36
DWLW	30. VPB – buiten reclame	-200	-200	0	0
DWLW	31. Coördinatie Duitslandagenda	-75	-75	-75	0
V&S	32. Zwembad	0	-608	-100	0
	Totaal knelpunten eigen organisatie	-2.044	-2.588	-1.330	-1.155
	Totaal knelpunten	-7.999	-7.987	-6.829	-6.429

Toelichting op de knelpunten

1. Wachttijden Wijkteams

Voor het terugdringen van de huidige wachttijden met inachtneming van gestegen volume Wmo is extra personele inzet noodzakelijk. Het volume voor WMO maatwerkvoorzieningen (excl. vervoer) is structureel gestegen met bijna 7% in 2019. Om blijvend te kunnen voldoen aan de wachttijden is extra inzet noodzakelijk. Op basis van een gemiddelde tijdsbesteding van 6,8 uur (bruto 8 uur per melding met inbegrip van 15% efficiëntie) tegen een toename van het volume met 5% betekent dit een extra noodzakelijke inzet van 3,4 fte.

2. Wegvallen incidentele bijdrage Wijkteams

Voor 2019 en 2020 beschikken de wijkteams over aanvullende intensiveringsmiddelen om de transformatie en bedrijfsvoering op peil te brengen. Dit mede naar aanleiding van het toegenomen volume aan caseload binnen de wijkteams. Uitgangspunt is dat na 2020 de "reguliere bedrijfsvoering" op orde is. Hiervoor is o.a. het versnellingsproject toegang ingericht om meer volume af te vangen via de voorliggende voorzieningen zoals wijkwyzers. De effecten van dit project worden in 2022 verwacht waardoor in 2021 nog een extra bijdrage noodzakelijk wordt geacht voor de uitvoering.

3. Ontoereikende indexering voor vervoer (NEA-indexering)

De NEA-index (contractuele indexering voor doelgroepenvervoer) is erg hoog dit jaar. De NEA-index voor taxivervoer in 2020 komt uit op 6,7%. De voornaamste reden is de afschaffing van de teruggaveregelings BPM per 1 januari 2020. Daarnaast stijgen de lonen met 2% per 1 januari 2020 en zijn de kosten voor verzekeringen fors toegenomen. Ook de kostenverhogende effecten van de Wet Arbeidsmarkt in Balans (de WAB) zijn in de index verdisconteerd. Deze index wijkt fors af van de gemeentelijke index op vervoer.

4. Realisatie taakstellingen gecompenseerd door volume- en tariefstijgingen

Het Sociaal domein kent een fors aantal taakstellingen, o.a. geformuleerd in de Zomernota 2017. Uit de meest recente inventarisatie/monitoring van de taakstellingen geldt dat de taakstellingen voor Inkoop Jeugdhulp en Wmo (totaal 1,2 miljoen euro structureel) vanuit het Twents Ondersteunings Model weliswaar inhoudelijk zijn ingevuld (resultaatgerichte afstemming met zorgaanbieders) maar financieel niet sluitend is door onder andere toegenomen volume en tariefstijgingen. Op dit aandeel kan niet verder bijgestuurd worden.

Het Twents Ondersteunings Model heeft als doel om resultaatgerichtere afspraken met zorgaanbieders te maken. Op inhoud is dat behaald maar in de 4 jaren ervoor zijn de tarieven van de producten niet geïndexeerd. Dat heeft geleid tot een inhaaleffect vanaf 2019 met ruim 6,2%. Deze tariefstijging gecombineerd met volumestijging maakt dat we de taakstelling wel gerealiseerd hebben, maar dat door de nieuwe omstandigheden een nieuw knelpunt is ontstaan.

5. Areaaluitbreiding (beheer en onderhoud opgeleverde nieuwbouwwijken en renovaties)

Betreft de jaarlijkse optelsom van uitbreiding en krimp van de openbare ruimte. De benodigde kosten voor beheer en onderhoud van alle assets betreffen materiële kosten, kosten inzet derden, kosten vanuit fte inzet eigen personeel en fte inzet vanuit Onderhoud Enschede BV. In 2019 heeft er onder andere areaaluitbreiding plaats gevonden door uitbreiding van de nieuwbouwwijken Boddenkamp, Boekelose Stoomblekerij, Kotkampplein, Prins Bernhardpark, Fokkerweg en gedeelte N18. Daarnaast de grotere renovaties, zoals het Bijvank en Winkelcentrum Stokhorst en de aanleg van vele parkeerplaatsen langs de Lonnekerbrugstraat. Tot slot heeft de aansluiting van de gemeentelijke applicaties BGT en GBI ook gezorgd voor mutaties.

6. Volumestijging Jeugd

Geprognosticeerde volumestijging 2,5 % vanaf 2020 en 2% vanaf 2024 ten opzichte van het huidige niveau. Deze prognose is mede gebaseerd op groei in de afgelopen jaren van beroep op Jeugdhulp.

7. Volumestijging Wmo

Aanname is volumestijging Wmo-begeleiding en Wmo-ondersteuning huishouden van 2 % vanaf 2020. Deze toename is gebaseerd op de landelijke volumecijfers rondom vergrijzing.

8. Abonnementstarief

Als gevolg van de invoering van het abonnementstarief is het volume voor de Wmo (voor met name Ondersteuning Huishouden en Hulpmiddelen) fors gestegen. In 2019 kon de stijging, mede vanwege een "vertraagd" effect nog opgevangen worden binnen de bestaande budgetten. Voor 2020 en verder lijkt dat minder aannemelijk. Voor Ondersteuning Huishouden en Hulpmiddelen verwachten we een niet gedekt effect van 5%. Er wordt volop gelobbyd voor aanvullende middelen maar vooralsnog leidt dit niet tot extra middelen.

9. Invoering woonplaatsbeginsel Jeugd: eenmalige invoeringskosten

De invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel betekent naast een financieel budget- en kosteneffect ook dat er een overdracht van dossiers en inrichting van het berichtenverkeer moet plaatsvinden. Dat leidt tot eenmalige kosten in het 2e halfjaar van 2021 en het 1e halfjaar van 2022.

10. Invoering woonplaatsbeginsel Jeugd: structureel effect caseload wijkteams

De invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel betekent voor Enschede dat er, op basis van de simulaties van het Ministerie van VWS, per saldo meer cliënten onder regie komen van de Wijkteams dan dat Enschede aan andere gemeenten overdraagt. Per saldo leidt dat tot een uitzetting van de caseload bij de wijkcoaches (2018: + 125 cliënten).

11. Omgevingswet

Op 1 januari 2022 wordt de Omgevingswet ingevoerd. Die invoering gaat gepaard met extra kosten voor gemeenten. Bij de Omgevingswet hoort een nieuw digitaal landelijk stelsel (DSO). Dat stelsel wordt bekostigd door een inhouding op het gemeentefonds van jaarlijks 160.000 euro. Daarnaast moeten gemeenten ook eigen applicaties hebben om met het DSO te kunnen werken. Nu hebben we 2 applicaties, voor Bestemmingsplannen en voor Vergunningen. Dat worden er 3, er komt er 1 bij waarmee burgers direct kunnen zien welke regels er van toepassing zijn op een aangeklikt gebied. Die extra applicatie kost jaarlijks 50.000 euro en eenmalig in 2021 100.000 euro, omdat de bestaande juridische regels moeten worden omgezet naar die nieuwe applicatie.

Ook eenmalig in 2021 zijn de invoeringskosten betreffende de inbedding van de nieuwe applicaties in het gemeentelijke ICT-systeem, 150.000 euro. Verder zijn er frictiekosten te verwachten in 2022 en 2023.

Met de Omgevingswet wordt de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen ingevoerd. Die wet hevelt een deel van het werk over van de gemeente naar de markt. Het werk van enkele medewerkers vervalt. Het kost tijd voordat we daarvoor een passende oplossing hebben gevonden. De geschatte frictiekosten zijn in 2022 150.000 euro en in 2023 nog 75.000 euro.

De Omgevingswet zal lagere legesopbrengst tot gevolg hebben, maar een deel van het werk vervalt niet doch verschuift naar de dienstverlenende elementen uit de Omgevingswet. Er wordt veel meer vergunningsvrij, maar er komt veel meer overleg bij. De frictiekosten worden nu geschat op 250.000 euro in het eerste jaar 2022 en daarna op 150.000 euro. Dat is nu alleen voor 2023 opgenomen omdat nog niet duidelijk is wat eventueel de compenserende acties van het Rijk zullen zijn.

12. Duurzaamheid: organisatiecapaciteit warmtetransitie

Enschede heeft van het Rijk eenmalig 200.000 euro gekregen, om daarmee in de jaren 2019 tot en met 2021 een warmtevisie op te stellen. Dit geld wordt in 2020 en 2021 ingezet om deze visie (extern) op te stellen. De opdracht is de visie uiterlijk in 2021 af te ronden. Voor het opstellen van deze visie zijn geen extra middelen nodig, maar de verwachting is wel dat in het verlengde van de visie diverse partijen uitvoering gaan geven aan deze visie. Dat zal begeleid moeten worden (beleidsmatig, communicatief, soms met projectbegeleiding) en daarvoor is nu geen capaciteit beschikbaar. De inschatting is dat dit structureel 300.000 euro zal gaan kosten en dat de uitvoering tegen deze kosten in elk geval de periode 2022 – 2024 omvat. Omdat 2021 nog een opstartjaar is kan in 2021 volstaan worden met een bijdrage van 200.000 euro. Om structureel te kunnen blijven werken aan deze warmtevisie, geldt ook hier dat het Rijk middelen zal moeten gaan bijdragen. Die zullen naar verwachting sowieso niet eerder dan vanaf 2022 beschikbaar komen. Over de hoogte ervan loopt nu een landelijk onderzoek. Tegen deze achtergrond stellen we de jaren 2022 en verder hier nu op 'pm'.

13. Proceskosten integrale wijkaanpak warmtetransitie (Twekkelveld en de Posten)

Om de warmtetransitie mogelijk te maken verwachten we per wijk 300.000 euro per jaar proceskosten voor een duur van 10 jaar nodig te hebben. Om de opgave beheersbaar te houden willen we jaarlijks één wijk aan de werkvoorraad toevoegen, tot we in totaal maximaal 10 wijken tegelijk aanpakken (kosten: 3 miljoen euro per jaar). Vanaf 2040 zouden we dit dan

weer afbouwen, om in 2050 (conform de opdracht van het Rijk) klaar te zijn. Momenteel hebben we al in twee wijken (Tweckelerveld en De Posten) de nodige werkzaamheden opgepakt, zijn er afspraken gemaakt met partners en daarmee verwachtingen gewekt die we nu waar moeten maken. Dat betekent dat we in 2021 twee maal 300.000 euro is 600.000 euro nodig om door te kunnen gaan. Voor de jaren daarna ontstaat dan een reeks die oploopt met 300.000 euro per jaar tot we in 2029 tien wijken aanpakken en dus 3 miljoen euro nodig hebben. Vanaf 2040 loopt dat bedrag weer af met 300.000 euro per jaar. De jaren na 2021 stellen we nu echter op PM, omdat het college het signaal aan het Rijk wil afgeven dat de met de warmtetransitie gemoeide kosten door het Rijk moeten worden gedragen om de uitvoering mogelijk te maken.

14. Archivaris, vanuit nieuwe archiefwet

Met de invoering van de nieuwe Archiefwet in 2021 wordt het verplicht om een (gemeente)archivaris aan te wijzen. Het toegenomen belang van informatie voor het functioneren van de overheid en het vertrouwen van burgers maakt dat dit per 2021 een verplichting wordt.

15. Handhaving en Veiligheid structureel op een basisniveau

In gemeentebegroting 2020 - 2023 is opgenomen dat de intensivering op handhaving en veiligheid (900.000 euro) in 2022 met de helft afneemt om in 2023 volledig weg te vallen. Daarmee is een knelpunt ontstaan. Niet herstellen zal betekenen dat er aanzienlijk minder BOA's (handhavers) ingezet kunnen worden. Ook zal er minder toezicht en handhaving zijn op onzelfstandige bewoning, volkstuinen, recreatie woningen, strijdig gebruik van het buitengebied etc. Verder zal er minder aandacht zijn voor veiligheid door minder inzet op de aanpak van ondermijnende criminaliteit en de bibob-procedure. Deze zaken dreigen weg te vallen, zaken die juist van groot belang zijn om de stad leefbaar en aantrekkelijk te houden. Dat zijn belangrijke noodzakelijke randvoorwaarden voor een economisch herstel. Een aanvullend argument om structureel een basisniveau te borgen is te voorkomen dat de gemeente in termen van interbestuurlijk toezicht door de provincie op dit gebied weer afglijdt van de recent verkregen groene score.

16. Cultuurhistorie (wettelijk deel)

We zetten op dit moment onvoldoende in op cultuurhistorie en de onderscheidende kwaliteit die dit onze stad te bieden heeft. Cultuurhistorie is van groot belang om een aantrekkelijke stad te zijn en dus van invloed op je aantrekkingskracht voor jong talent, nieuwe bewoners, ondernemers en bezoekers. We moeten aan een aantal wettelijke taken verplicht uitvoering geven. We voldoen daar momenteel niet aan. Evenmin voldoen we niet aan de wensen van de gemeenteraad.

We voldoen niet altijd aan het opnemen van een beschrijving van Cultuurhistorie in bestemmingsplannen door gebrek aan capaciteit. We kunnen waarden onvoldoende duiden en hiermee onvoldoende beschermen. Inbreng Cultuurhistorie ontbreekt in projecten en initiatieven waardoor we kansen missen om te ontwikkelen vanuit onderscheidende identiteit en bestaande kwaliteit (denk aan discussies Bato, Harbrinksweg en Usseleres). Er wordt meer inzet gevraagd van Cultuurhistorie door de komst van de Omgevingswet. De Omgevingsvisie vraagt om aan te geven wat je wilt beschermen en ontwikkelen. De Cultuurhistorie waardenkaart is niet op orde daarmee ontbreekt goede inbreng op de ontwikkeling van de Omgevingsvisie. Tevens moet beleid geactueerd worden om aan te sluiten bij eisen van de Omgevingswet en advisering op bestemmingsplannen.

Er zijn extra middelen noodzakelijk om het verouderde beleid te actualiseren, de cultuurhistorische waardenkaart te actualiseren en in te zetten op structurele uitbreiding

beleids capaciteit. Hiermee kunnen we inspelen op veranderingen die de Omgevingswet van ons vragen, de basis op orde organiseren én sturen op ontwikkelingen waarmee we ons als stad kunnen onderscheiden. Het structurele effect hiervan voor het wettelijk verplichte deel wordt structureel ingeschat op 100.000 euro.

17. Duurzaam deelvervoer

Voor controle en analyse op gebruik (duurzaam) vervoer is capaciteit vereist. De bezetting van de servicedesk voor controle op NS Businesscards vraagt 10.000 euro en voor controle en analyse autogebruik is ook 10.000 euro nodig. Ook 10.000 euro is nodig voor de hogere diverse kosten voor opladen, parkeren en eigen risico door schades. Indien er geen inzet wordt gepleegd op de controle van gebruik NS Businesscards en de elektrische dienstauto's dan lopen we een fiscaal risico. Beide vervoersvormen zijn namelijk alleen beschikbaar voor zakelijk gebruik en niet voor woon-werk verkeer.

18. Webteam/ digitale dienstverlening basisniveau

Het webteam heeft te weinig capaciteit om de gemeentelijke websites kwalitatief op peil te houden, de ontwikkelingen van techniek en maatschappij bij te houden en te voldoen aan wettelijke eisen ten aanzien van bijvoorbeeld digitale toegankelijkheid en privacy. Zelfs een basisniveau van kwaliteit, efficiency en wettelijke kaders kan alleen met extra formatie gegarandeerd worden.

19. Naheffing polis brandverzekering en onderverzekering inventaris

De premie brandverzekering is afgesloten o.b.v. de taxatiewaarde exclusief inventaris en BTW. Dat had inclusief inventaris en BTW moeten zijn. Hierdoor volgt een naheffing van 110.000 euro.

20. Informatiebeveiliging overheid (voorkomen datalekken/hacken, wachtwoordkluis)

De Baseline Informatiebeveiliging Overheid, ofwel BIO (het verplichte normenkader voor gemeenten voor de informatieveiligheid), verplicht gemeenten om te investeren in de informatiebeveiliging. Het totaal benodigde bedrag hiervoor bedraagt 200.000 euro structureel en betreft twee onderdelen. Ten eerste moet bijgedragen worden in licentiekosten voor een wachtwoordkluis. Middels regionale aanbesteding voor Single Sign On (SSO) zal deze tegen een zo gunstig mogelijk tarief worden aangeschaft. Ten tweede moet een zogeheten Security Information & Event Management (SIEM) proces met de bijbehorende tooling en de aansluiting op Security Operations Center (SOC) worden ingericht. Voor gemeenten is dit het verplichte normenkader voor de informatieveiligheid. De overheid dwingt dit af, omdat we in toenemende mate het ontstaan zien van datalekken, ransomware en hacken. Zie voorbeelden als Citrix, Gemeente Lochem en de universiteit Maastricht.

Uit de aanbesteding vanuit GGI veilig (namens VNG) heeft KPN de aanbesteding gegund gekregen. KPN levert aan gemeenten een managed service dienst met betrekking tot SIEM/SOC. Voor de Gemeente Enschede staat deze noodzakelijke implementatie gepland in het 3e kwartaal van 2020. In de offerte van KPN voor de gemeente Enschede, zijn de kosten voor deze implementatie alsmede een randvoorwaardelijke additionele capaciteit van 1 FTE beschreven. Gezien de complexiteit is binnen de huidige formatie geen deskundigheid beschikbaar om al deze dreigingen tijdig en adequaat op te lossen en daarmee te voldoen aan de vereiste wetgeving. Security Information & Event Management (SIEM) is essentieel om geavanceerde dreigingen en aanvallen in een zeer vroeg stadium te detecteren. Op basis van deze vroegtijdige detectie kan er actie ondernomen worden om de aanval zo snel mogelijk te stoppen of in een aantal gevallen zelfs te voorkomen. Niet adequaat reageren kan leiden tot discontinuïteit in de primaire processen en kan daarmee gevolgen hebben voor de dienstverlening aan onze inwoners, of privacygevoelige informatie blootleggen. Het leidt tot

financiële, politieke- en imagoschade. Daarnaast zien we op basis van toenemende complexiteit en dreigingen, gecombineerd met onze ervaringen van afgelopen jaren dat de werkzaamheden binnen het informatie beveiligingsdomein (denk aan audits, riskassessments, privacy impact analyses e.a.) toenemen voor de gemeente Enschede. De huidige formatie is niet afdoende om de digitale weerbaarheid te borgen en dient uitgebreid te worden met tenminste 1 FTE.

21. Contract- en licentiemanagement

Momenteel heeft de Gemeente Enschede geen deskundigheid in huis om in control te zijn op contract- en licentiebeheer ten aanzien van haar softwareportefeuille. Dat is onlangs pijnlijk duidelijk geworden toen Microsoft een jaar geleden ons in complainant heeft gesteld voor een bedrag van 1,7 miljoen euro. Dit is ook te lezen in het Berenschot onderzoek welke in opdracht van uw raad vorig jaar heeft plaatsgevonden. Dit is destijds met veel moeite omgezet naar het aantrekken van een nieuwe Microsoft bundel, maar toont aan dat het niet in control zijn op dit vlak een hoog en zeer onwenselijk financieel risico met zich meebrengt dat beheerst moet worden. Berenschot heeft in zijn onderzoek al aangegeven dat de complexiteit contracten en licenties bij met name de grote leveranciers toeneemt en steeds ingewikkelder wordt. Door ondermeer de toenemende complexiteit van digitalisering worden we steeds meer gedwongen om met grote partijen als Microsoft in zee te gaan, waardoor onze afhankelijk toeneemt. Dit ter voorkoming van financiële boetes en ongewenste meeruitgaven.

22. Posttarieven

De Gemeente Enschede moet marktconforme tarieven gaan betalen voor de postbezorging ten gevolge van vigerende wetgeving. Dit leidt tot een onvermijdelijke kostenstijging en kan niet binnen de beschikbare budgetten worden opgevangen.

23. Onderwijshuisvesting OZB

De OZB-lasten voor schoolgebouwen zijn vanaf 2019 meer gestegen dan de ontvangen reguliere prijscompensatie. Gevolg is dat het beschikbare budget voor de OZB niet toereikend is.

24. Onderwijshuisvesting vandalisme

Er is sprake van een toenemend aantal schades door vandalisme, ondanks de maatregelen die de voorbije jaren preventief zijn doorgevoerd. Dit soort schades is tot op heden niet verzekerd, omdat de verzekeringspremie die hiervoor betaald moet worden onevenredig hoog is.

25. Organisatieontwikkeling

In de zomernota 2019 was een bedrag van 300.000 euro opgevoerd voor het probleempunt organisatieontwikkeling onder de voorwaarde dat dit (met nog 2 probleempunten) een rendement op de organisatie van 2 miljoen euro oplevert. Als gevolg van een herschikking van middelen is structureel 169.000 euro minder toegekend aan organisatieontwikkeling. Om invulling te kunnen geven aan het afgesproken rendement op de organisatie is het volledige bedrag voor organisatieontwikkeling nodig.

Rendement op de organisatie kan gerealiseerd worden door enerzijds werkprocessen anders in te richten, gecombineerd met het werk van medewerkers die met pensioen gaan anders in te vullen. Dit vraagt dat we medewerkers verleiden om bijvoorbeeld nog eerder de organisatie te verlaten of om hun talenten elders in de organisatie in te zetten, zodat werkprocessen versneld anders ingericht kunnen worden. Anderzijds moet tegelijkertijd ingezet worden op behoud van talent en het aantrekken van nieuw talent.

26. Bed, bad en brood

Continuering van de huidige opvang. Afgelopen jaren hebben we geld beschikbaar gesteld voor de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers. Dit willen we in 2021 continueren.

27. Accountantskosten

Extra kosten accountant boven budget als gevolg van nieuwe aanbesteding en nieuw contract.

28. Eikenprocessierups korte termijn aanpak

Dit betreft een toezegging aan de Raad. Voor de "korte termijn" aanpak (preventief spuiten en wegzuigen) van de eikenprocessierups is in 2020 sprake van een tekort. Daarnaast zijn er nog geen structurele middelen in de gemeentebegroting opgenomen voor de korte termijn aanpak na 2020. Indien deze middelen niet beschikbaar komen dan kunnen we de korte termijn aanpak van de eikenprocessierups niet vormgeven. Let op: de lange termijn aanpak rond de eikenprocessierups (herstel natuurlijk evenwicht) is opgenomen als beleidswens.

De verwachting is dat de plaag zich op korte termijn maar beperkt laat reduceren ondanks alle maatregelen. Vestiging van duurzame populaties natuurlijke vijanden zal jaren duren. Biodiversiteit is iets van hele lange adem. Gecombineerd met het feit dat we in een stedelijke omgeving zitten maakt dat het maar de vraag is of een echt natuurlijk evenwicht haalbaar is. Dit maakt de bestrijding van de eikenprocessierups dus nog vele jaren noodzakelijk. Vooralsnog is budget opgenomen voor de korte termijn aanpak voor 2021 en 2022, waarna een evaluatie plaats zal vinden en een besluit genomen moet worden over budgetten voor de daaropvolgende jaren.

29. Tekort Boswinkel Oost

Onder de herstructurering van Boswinkel Oost ligt een oude begroting die niet geïndexeerd is.

30. VPB – buiten reclame

Per 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht ontstaan voor overheidsondernemingen. Deze ondernemingen kunnen voor hun ondernemingsactiviteiten vennootschapsbelastingplichtig zijn.

Toetsing van ondernemingsactiviteiten heeft ertoe geleid dat de gemeente Enschede voor een aantal activiteiten aangifte doet voor de vennootschapsbelasting waaronder Reclame openbare terreinen.

Er speelt een uitvoerige landelijke discussie over de vennootschapsbelastingplicht van reclame. De Gemeente Enschede heeft het standpunt ingenomen dat de reclame niet leidt tot heffing van Vennootschapsbelasting. De Belastingdienst heeft echter een ander standpunt. Om te voorkomen dat 8% belastingrente in rekening wordt gebracht is besloten om reclame met ingang van 2016 toch in de aangifte op te nemen om vervolgens in bezwaar te gaan tegen de eigen aangifte.

Op grond van de reclame inkomsten gaat het jaarlijks om ongeveer 200.000 euro aan vennootschapsbelasting. Dit is vooralsnog opgenomen voor 2021 en 2022 vanuit de verwachting dat daarna helderheid is over of reclame-inkomsten Vennootschapsbelastingplichtig zullen zijn.

31. Coördinatie Duitslandagenda

Op 30 augustus 2019 is de Duitslandagenda door de gemeenteraad vastgesteld. Daarmee is ingestemd met de strategie om tot één grensoverschrijdende economische sterke regio te komen, waarbij de grens niet meer als een belemmering wordt ervaren. De afgelopen jaren is

de inzet op de Duitslandagenda opgepakt binnen de reguliere capaciteit. De initiatieven die ontwikkeld zijn beginnen echter tot wasdom te komen en vragen meer capaciteit om ze ook daadwerkelijk te realiseren. Daar komt bij dat de banden met Münster door het officiële partnerschap met deze gemeente meer verplichtingen met zich meebrengt. Zowel in personele inzet als ook in materiële zin.

32. Zwembad

Het onderzoek naar de haalbaarheid van de scenario's is afgerond. Inmiddels heeft het college een voorkeur uitgesproken voor scenario 1, met het openhouden van Het Slagman tot 2028. Dat voorziet voor de komende jaren in voldoende zwemwater voor de verschillende doelgroepen. In dit scenario kan de taakstelling van 400.000 euro op de zwembaden niet volledig gerealiseerd worden. Een bedrag van 240.000 euro wordt wel gerealiseerd en voor het restant (160.000 euro) geldt een inspanningsverplichting om met Sportaal in overleg te treden dit bedrag zo beperkt mogelijk te houden.

Naast de structurele kosten is er sprake van incidentele frictiekosten bij personeel ter grootte van 280.000 euro (100.000 in 2021, 80.000 in 2022 en 100.000 euro in 2023) en boekwaarde op het Aquadrome van 608.000 euro. Dat maakt het totaal aan frictiekosten 888.000 euro. De afboeking van het Aquadrome is gepland voor 2022. De frictiekosten voor personeel worden voor 2021 en 2022 gedekt uit de bijdrage van 2 x 90.000 euro die eind 2017 door de raad vanaf 2021 beschikbaar is gesteld voor de zwembadvisie. Er resteert derhalve een incidenteel knelpunt voor de frictiekosten van 608.000 euro in 2022 en 100.000 euro in 2023. Het Slagman verliest uiterlijk in 2028 de zwemfunctie en zal dan worden gesloten. Het zal dan in eerste instantie worden aangeboden aan het Vastgoedbedrijf van de gemeente. Besluitvorming door de raad dient nog wel plaats te vinden.

2.3. Probleempunten

In deze paragraaf zijn de probleempunten opgenomen. Omdat al sprake is van een forse financiële opgave is zeer kritisch gekeken waar nog uitstel op onderwerpen mogelijk is. De probleempunten maken daarmee geen onderdeel uit van de financiële opgave maar kunnen in de komende jaren alsnog een werkelijk knelpunt worden. Probleempunten zijn daarmee een categorie die tussen de beleidswensen en de knelpunten in zit en vooralsnog niet worden uitgevoerd. Op het moment dat middelen beschikbaar komen dan zijn dit de onderwerpen welke als eerste in aanmerking komen voor beoordeling.

Probleempunten in duizend euro	2021	2022	2023	2024
1. Sportaal vervangingsinvesteringen				pm
2. Onderhoud en overdracht panden SES speeltuinen	pm	pm	pm	pm
3. Eikenprocessierups aanpak korte termijn aanpak 2023 en verder			pm	pm
4. Strategie in IPC	250	250	250	250
5. Onoverkomelijke doorontwikkeling digitale werkomgeving	82	82	82	82
6. Administratieve verwerking werving & selectie	53	53	53	53
Totaal probleempunten	385	385	385	385

Toelichting op de probleempunten

1. Sportaal vervangingsinvesteringen

Er is een inventarisatie gedaan naar de benodigde vervangingsinvesteringen voor sportaccommodaties door Sportaal BV. Bij de besluitvorming over verzelfstandiging was in het Raadsvoorstel al aangegeven dat er onvoldoende ruimte aanwezig is voor de vervanging van alle activa. Op basis van de laatste inzichten is gebleken dat de exploitatiebijdrage van de gemeente aan Sportaal de komende jaren met gemiddeld 124.000 euro omhoog zal moeten. Er kunnen nog beperkte wijzigingen volgen naar aanleiding van oordelen van de accountant van Sportaal BV over de verantwoordingssystematiek. Belangrijk risico hierbij is dat de ramingen op basis van de huidige wet -en regelgeving zijn en in dit bedrag nog geen rekening is gehouden met voortijdige vervanging van kunstgrasvelden. Er is geen ruimte voor voortijdige vervanging van velden en ook niet voor het gebruik van duurdere materialen dan de huidige.

De hogere exploitatiebijdrage op basis van de huidige uitgangspunten kan t/m 2023 gedekt worden uit de gemeentelijke reserve vervangingsinvesteringen Sport. Vandaar dat dit punt vooralsnog is opgenomen als probleempunt, met wel het volle besef dat vanaf 2024 wel degelijk een knelpunt zal ontstaan. Voor de investeringen zal Sportaal BV binnen afzienbare tijd een lening moeten afsluiten. Daarvoor zal de Gemeenteraad nog een besluit moeten nemen over een garantstelling.

2. Onderhoud en overdracht panden SES speeltuinen

De gemeente is met de Stichting Enschedese Speeltuinen (SES) in gesprek over de overdracht van de 18 panden die in gebruik zijn bij de SES, maar momenteel nog eigendom zijn van de gemeente. Er is sprake van achterstallig onderhoud. We laten op dit moment onderzoeken welke investering het vraagt om dit op te lossen en welke consequenties dit heeft voor toekomstige exploitatiebudgetten, zowel incidenteel (achterstallig onderhoud) als structureel (meerjarig onderhoud). Dit wordt vervolgens betrokken bij het in voorbereiding zijnde voorstel over de toekomst / doorontwikkeling van de speeltuinen. Vandaar dat voor nu een probleempunt is opgenomen. Opgemerkt wordt wel dat indien blijkt dat direct onderhoud nodig is i.v.m. veiligheidsissues, daarop onmiddellijk geacteerd zal worden.

3. Eikenprocessierups korte termijn aanpak 2023 en verder

Zoals reeds bij de knelpunten benoemd zijn middelen nodig om invulling te geven aan de toezegging aan de raad om op korte termijn te acteren op de eikenprocessierups plaag. Voor 2021 en 2022 is een knelpunt (550.000 euro per jaar) opgenomen om preventief te spuiten en weg te zuigen. Vooralsnog is voor 2023 en 2024 een 'pm' budget opgenomen. Voorgesteld wordt te zijner tijd de aanpak te evalueren en te besluiten over de aanpak voor de periode vanaf 2023. Dit wordt echter wel reeds als probleempunt opgevoerd omdat we nu feitelijk al weten dat de overlast van de eikenprocessierups niet weg zal zijn na 3 jaar toepassen van de "korte termijn" aanpak. De verwachting is dat de plaag zich op korte termijn maar beperkt laat reduceren ondanks alle maatregelen. Overigens is bij de beleidswensen ook opgenomen het budget dat nodig is voor de "lange termijn" aanpak (herstel natuurlijk evenwicht).

4. Strategie in IPC

De raad heeft vijf strategische opgaven vastgesteld en uitgangspunt in de gemeentebegroting. Om de strategie beter te verbinden met de IPC-cyclus is structureel capaciteit nodig, die tot nu toe niet structureel is gefinancierd (en op dit moment ten laste gaat van reguliere beleids capaciteit bij economie en wonen). Met structurele capaciteit kunnen we data en wetenschap veel meer verbinden met onze beleidscyclus, iets wat steeds belangrijker wordt in een snel veranderende wereld en toenemende decentralisaties. Op deze manier

kunnen we bepalen hoe we koersen ten aanzien van onze opgaven. Dit biedt input voor de IPC-cyclus indien bijsturing noodzakelijk is. Het verbinden van de strategie aan de IPC is niet een eenmalige actie, maar is een continu proces door het jaar heen. Dit proces is nu te kwetsbaar qua bezetting en daarmee lopen we het risico dat we verliezen wat we de afgelopen jaren hebben opgebouwd en zeker niet kunnen verder kunnen ontwikkelen.

5. Onoverkomelijke doorontwikkeling digitale werkomgeving

Om de toekomstige ontwikkelingen in de werkomgeving het hoofd te kunnen bieden moet ingezet worden op een andere, meer digitale manier van samenwerking. Dat vraagt om het inzetten en uitrollen van een aantal additionele producten, zoals Teams, SharePoint, etc. Deze investering draagt tevens bij aan het kunnen behalen van rendement op alle ontwikkelingen in het kader van strategisch personeelsmanagement. Indien hiervoor geen middelen beschikbaar komen, kan er niet geïnvesteerd worden in voornoemde producten en zal digitalisering van de samenwerking sterk vertraagd worden.

6. Administratieve verwerking werving & selectie

Door de grote uitstroom vanwege pensioen en de gespannen arbeidsmarkt is er een grote toename in het aantal vacatures. De recruitment en arbeidsmarktcommunicatiestrategie voor Werving & Selectie is voorzien in het budget voor de organisatieontwikkeling. De administratieve verwerking van deze extra hoeveelheid werk vraagt echter wel capaciteitsuitbreiding. Door de bezuinigingen in formatie van de afgelopen jaren bij P&O is er geen financiële ruimte om deze noodzakelijke uitbreiding op te vangen.

2.4. Beleidswensen

Beleidswensen zijn geformuleerd die het college graag op zou nemen in de begroting. Echter, gezien de forse financiële opgave en de huidige stand van het middelenkader is het niet mogelijk op dit moment de beleidswensen in deze paragraaf om te zetten in actie. Indien zich richting de begroting een positieve bijstelling van het financieel beeld voordoet kunnen de beleidswensen meegenomen worden in de nieuw te maken afwegingen. Daarnaast zouden deze onderwerpen ook een plek kunnen krijgen in een eventueel op te zetten investeringsfonds.

Beleidswens in duizend euro	2021	2022	2023	2024
Vitaal en Sociaal	-1.560	-1.526	-1.535	-1.391
1. Digitale innovatie Werk en Inkomen	-100	-100	-100	-100
2. Beleidsvisie armoede: "rondkomen met je inkomen"	-758	-774	-783	-639
3. Toename OZJT-capaciteit	-152	-152	-152	-152
4. Rookvrije generatie	-50	0	0	0
5. Clustering multifunctionele sportaccommodaties	-275	-275	-275	-275
6. Vervanging kunstgrasvelden	-200	-200	-200	-200
7. Voorzetten LHBTI beleid	-25	-25	-25	-25
Duurzaam Wonen, Leven en Werken	-7.590	-6.198	-6.394	-6.327
8. Blijven investeren in economische ontwikkeling	-500	-500	-275	-275
9. Stikstofproblematiek (Wet natuurbescherming)	-150	pm	pm	pm
10. Muziekkwartier	-100	-100	-100	-100
11. Uitrol 5G	-75	-50	0	0
12. Energie infrastructuur	-50	0	0	0

13. Gebiedsgerichte aanpak energietransitie	-300	-300	-300	0
14. Verduurzaming van bedrijventerreinen	-100	-100	-200	0
15. Duurzaamheid: energietransitie	-500	-500	-500	-500
16. Investerings Centrumkwadraat	0	-288	-284	-361
17. Proces ontwikkeling station als multimodale knoop incl. parkeergarage	-100	-100	-100	0
18. Gebiedsfonds: Centrumkwadraat	0	0	0	-350
19. Gebiedsfonds: Herstructurering en DIA	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
20. Gebiedsfonds: Kennispark	-500	-500	-500	-500
21. Gebiedsfonds: Cromhoffpark, Leuriks en Eschmarkeveld	-250	-500	-750	-750
22. Woonwagens	-1.700	0	0	0
23. Landelijk Gebied	-500	-500	-500	-500
24. Tolle Woche	-75	-75	-75	-75
25. Slecht verhuurderschap	-125	-125	-125	-125
26. 700 jaar stadsrechten	0	0	-25	-25
27. Onderhoud bospercelen Openbare ruimte	-80	-60	-60	-60
28. Duurzame GROENE stad - biodiversiteit	-100	-100	-100	-100
29. Uitbreiding capaciteit BOA's	-650	-650	-650	-650
30. Beleids capaciteit Fysiek: Omgeving & Recht	-120	-300	-300	-300
31. Beleids capaciteit Fysiek: Ruimtelijke Ontwikkeling & Beheer	-50	-100	-100	-100
32. Beleids capaciteit Fysiek: Ruimtelijke Ontwikkeling & Beheer	-100	-100	-100	-100
33. Cultuurhistorie (boven wettelijk deel)	-250	-150	-150	-150
34. Evenementen	-115	pm	pm	pm
35. Zero emissie stadslogistiek	0	0	0	-306
36. Versnellen uitrol elektrische laadpalen	-100	-100	-200	0
Financiën en Organisatie	-1.590	-1.750	-720	-720
37. Verdere professionalisering juridische advisering	-50	-50	-50	-50
38. Webteam / digitale dienstverlening extra uitbreiding	-80	-80	-80	-80
39. Data-gedreven organisatie	-250	-250	-250	-250
40. Doorontwikkeling AVG	-130	-130	0	0
41. GBT herinnering sturen voorafgaand aan aanmaning	-130	-130	-130	-130
42. Financiën basis op orde, versterken P&C-functie	0	0	pm	pm
43. Reserve flankerend beleid	-900	-900	0	0
44. Citymarketing, bezuiniging op de regio die ws. bij EP komt	0	-160	-160	-160
45. Citymarketing, Aanjagen strategische samenwerkingen	-50	-50	-50	-50
Totaal	-10.740	-9.474	-8.649	-8.438

Toelichting op de beleidswensen

1. Digitale innovatie Werk en Inkomen

Om digitale innovatie bij Werk & Inkomen (en breder het hele Sociaal domein) te kunnen continueren, is de bekostiging van 1 fte bij de Chief Information Officer (CIO) nodig vanaf 2021.

2. Beleidsvisie armoede: "rondkomen met je inkomen"

Het betreft intensivering van Inkomensondersteunende maatregelen. Deze richten zich voornamelijk op: bijzondere inkomensvoorzieningen, individuele bijzondere bijstand, schuldhulpverlening en collectieve ziektekostenverzekering. Deze reeks betreft het eindsaldo van het extra beslag op algemene middelen die voortvloeit uit de nieuwe beleidsvisie op armoede dievoor de behandeling van de gemeentebegroting 2021-2024 aan de Raad zal worden voorgelegd.

3. Toename OZJT-capaciteit

Vanuit het OZJT is een voorstel voor structurele uitzetting van taken voorgelegd, met name op het gebied van (strategisch) contractmanagement en bovenregionale inzet tbv het zorglandschap. Op een aantal taken is reeds bestuurlijk akkoord gegeven. Het gaat hier om de bruto kosten, het netto effect kan lager liggen door Enschedese inzet op deze taken maar dat is op voorhand niet bekend.

4. Rookvrije generatie

We willen graag toewerken naar een duidelijke beleidskeuze vanuit de gemeente, zodat we vanuit daar de partners ook kunnen aanmoedigen en faciliteren (sportverenigingen, speeltuinen, kinderboerderij, scholen, etc). Inzet van de middelen is gericht op faciliteren in materiaal, aanpassingen in buitenruimte, communicatie en inzet van uren.

5. Clustering multifunctionele sportaccommodaties

Er loopt een onderzoek naar de mogelijkheden om sportvelden op een meer efficiënte manier te gebruiken door ze te clusteren. Dit zal leiden tot de behoefte aan meer multifunctionele sportaccommodaties (MFSA's). De kosten van deze voorzieningen zullen deels gedekt moeten kunnen worden door de voordelen die we behalen door het afstoten van velden, oude kantines en kleedaccommodaties. Maar deze voordelen dienen ook om de op deze clustering rustende taakstelling te realiseren, en zullen zich bovendien later voordoen, omdat de realisatie van de MFSA's aan de verplaatsingen van verenigingen vooraf zal gaan. De hier opgevoerde investeringsgelden van 275.000 euro per jaar zijn dus te beschouwen als voorinvesteringen. Het college zal de plannen verder uitwerken en aan de raad voorleggen.

6. Vervanging kunstgrasvelden

De raad heeft in november 2019 de motie 'SBR kunstgrasvelden' aangenomen, en daarmee het college opgedragen met een plan van aanpak te komen hoe de huidige SBR-kunstgrasvelden te saneren en ook de financiële consequenties daarvan inzichtelijk te maken. Het college zal dit jaar nog een daartoe strekkend voorstel aan de raad voorleggen. Vooralsnog heeft het college het voornemen om bij de vervanging van kunstgrasvelden gefaseerd toe te werken naar het vergroenen van velden en naar natuurlijke vormen van infill bij kunstgrasvelden. Hier zijn wel extra kosten aan verbonden.

7. Voorzetten LHBTI beleid

Er is tot en met 2020 jaarlijks 45.000 euro beschikbaar voor LHBTI+ in de begroting, bestaande uit 25.000 euro vanuit de algemene middelen van de gemeente en 20.000 euro vanuit het rijk. Vanaf 2021 is geen gemeentelijke financiering beschikbaar gesteld. Tot en met

2022 is er 20.000 euro per jaar financiering vanuit het Rijk/OCW. Vanaf 2023 is dat onzeker. Vanwege de overgang en het eventuele vervallen van de financiële regeling van het OCW is er (sowieso) dekking nodig tot en met 2024. In de Regenbooggemeente verklaring met het Rijk worden eigen gemeentelijke middelen als voorwaarde gesteld.

8. Blijven investeren in economische ontwikkeling

Voor de stimuleringsbudgetten voor economische ontwikkeling geldt dat deze in de periode 2020 tot en met 2023 met 100% teruglopen, van 1,0 miljoen euro tot nihil. Dit leidt tot knelpunten in de personele inzet en tot het niet langer kunnen uitvoeren van taken. Het gaat daarbij om taken die één op één voortvloeien uit de in mei 2019 door de gemeenteraad vastgestelde 'Economische visie 2019', gericht op het versnellen van economische groei. Inmiddels is de context totaal anders, gezien de coronacrisis. Behoud van economische groei is voor de komende jaren een utopie en de kans is groot dat er in Twente op korte termijn veel banen verloren gaan (bron: Doorrekening CPB-scenario's voor Twente, door Kennispunt Twente). De sterke aanwezigheid van de industrie in Twente zorgt voor een potentieel groot negatief effect voor onze regio. Daarbovenop speelt het banenverlies dat zal ontstaan als gevolg van de aangekondigde reorganisatie bij Apollo Vredestein.

De frontlijn van onze dienstverlening aan ondernemers, het ondernemersloket, halveert als gevolg van bezuinigingen de formatie met 50% in de periode 2019-2023. Terwijl deze frontlijn in de huidige crisistijd van onschatbare waarde is. Dit betekent dat de urgentie om als lokale overheid volop in te zetten op het fysiek-economisch domein ongekeerd groot is, terwijl daar steeds minder middelen voor zijn. De rol van de lokale overheid in de lokale economische ontwikkeling bestaat uit aanjagen, faciliteren en verbinden. We moeten het economisch domein opnieuw uitvinden met elkaar en veel zal niet meer zijn zoals het was. Dit biedt ook kansen die we met beide handen moeten aangrijpen (zoals de verduurzaming van onze bedrijven en de roep om vermindering van afhankelijkheid van Oost-Azië).

Daarom is er een wens om vanaf 2021 het bedrag van 500.000 euro toe te voegen voor de fysiek-economische ontwikkeling van Enschede. Tegelijkertijd is daarvan m.i.v. 2023 al 275.000 euro nodig om onze rol als founder van Novel-T te kunnen blijven invullen. Daarnaast willen we het waar kunnen maken om de toekomstige private investeerders op onze top(werk)locaties goed en snel te kunnen faciliteren in hun investeringsplannen. Dat vraagt om kwaliteitsregie (waaronder op het gebied van milieu) en het begeleiden van concrete bouwprojecten. Daarvoor hebben we na 2022 geen middelen meer beschikbaar. Voor de nieuwe bestuursperiode zou de doorgaande investeringslijn als een "pm" post beschouwd moeten worden, bovenop de 275.000 euro voor Novel-T.

9. Stikstofproblematiek (Wet natuurbescherming)

Hoewel dit nu bijna een jaar geleden is, is er nog steeds geen oplossing voor de impasse waarin we ons nu bevinden. Juist omdat we willen blijven investeren in de stad en ontwikkelingen op gang brengen is en blijft stikstof een groot item. Daar is dus expertise op nodig. Onvoldoende capaciteit zorgt voor ernstige vertraging en maakt de kans op fouten groter waarbij we in juridische procedures terug gefloten kunnen worden. Dat zal de gewenste economische opstart aanzienlijk kunnen vertragen. Hiervoor moeten wij extra investeren in zowel kennisontwikkeling als in capaciteit.

10. Muziekkwartier

De Huiskamer van Enschede is een samenwerking tussen de Schouwburg, Kaliber, Metropool en de Bibliotheek (die naar het Muziekkwartier verhuist). Deze samenwerking draagt bij aan een bruisende stad, is een nieuwe economische impuls en een functie passend bij de ontwikkeling van Centrumkwadraat. Het helpt in de doelstelling talent aan te trekken en

vast te houden. Daarnaast draagt het bij aan een inclusieve stad. Via de bibliotheek willen we meer inwoners laagdrempelig kennis laten maken met het gevarieerde cultuuraanbod. Tenslotte kan een intensiever gebruik van het gebouw bijdragen aan meer (sociale) veiligheid op het Wilminkplein. Omdat de kosten voor de verbouwing hoger uitvallen dan twee jaar geleden gedacht (stijgende bouwkosten) is een structurele bijdrage noodzakelijk. Deze bijdrage zou onderdeel worden van de subsidie voor de huurlasten van de partners van het Muziekkwartier.

11. Uitrol 5G

Met 5G kunnen nieuwe, innovatieve toepassingen gerealiseerd worden o.a. op het gebied van gezondheidszorg, transport (zelfrijdende auto's), slimme huishoudelijke apparaten en verregaande automatisering en robotisering van industriële productieprocessen (zoals volautomatische containerterminals) en transport (drones die pakketjes afleveren). Nu tijdens de Coronacrisis blijkt dat we steeds afhankelijker zijn van digitale communicatie. Verwacht wordt dat ook na deze crisis het op afstand werken behouden zal blijven. Maar ook zal in de toekomst behoefte zijn aan een meer 'contactloze' economie. Dit kan een boost geven aan de economische ontwikkeling van bijvoorbeeld het kennispark. Met deze pilot willen we onderzoeken of een versnelde aanleg met 5G voor onze topwerklocaties hier een bijdrage aan kan leveren.

12. Energie infrastructuur

De energie- en warmtetransitie heeft grote impact op de energie infrastructuur (zowel onder- als bovengronds). Voor de infrastructuur van elektriciteit komen veel opgaven samen, zoals duurzame mobiliteit, de energieopwekking en de keuzes die in het kader van de warmtetransitie gemaakt worden. Het zogenaamde elektrificeren van de stad is nog een hele extra opgave t/m 2050, zoals schakelstations, inrichting openbare ruimte, ook beschikbaar stellen van kavels, etc. Momenteel worden deze opgaven apart en separaat opgepakt. Gegeven de schaarste in de huidige infrastructuur is het nodig om deze opgave in samenhang te bezien om een integrale aanpak mogelijk te maken. De incidentele middelen zijn nodig voor onderzoek om tot dit plan te komen.

13. Gebiedsgerichte aanpak energietransitie

In het kader van de energievisie is de uitnodiging gedaan aan organisaties om een gebiedsgerichte aanpak te volgen. In de energievisie en de RES worden voorstellen gedaan voor gebieden (de zogenaamde transformatiegebieden) waar een gebiedsgerichte en integrale aanpak nodig is. Niet alleen wordt gekeken naar de opgave voor de energietransitie, maar ook naar klimaat en biodiversiteit. Om deze aanpak te kunnen initiëren en volgen is extra budget nodig, waarbij een gebied per jaar kan worden aangepakt.

14. Verduurzaming van bedrijventerreinen

We zijn met ondernemers en eigenaren van de 6 grootste bedrijventerreinen bezig om duurzame gebiedsagenda's op te stellen. Deze opdracht komt voort uit de toezegging van het college n.a.v. het rekenkamerrapport over duurzame bedrijventerreinen. Hierin is sterke focus op energiemaatregelen (besparing en opwek), met minimaal 2 concrete uitvoeringsplannen (evt. pilots). Dit proces zijn we ingegaan met de nadrukkelijke betrokkenheid van ondernemers en eigenaren. Gezien de grote verwachte opgave en potentie op bedrijventerreinen is het noodzakelijk dat we dat proces kunnen voortzetten door bijvoorbeeld het uitvoeren van de pilots, stimuleringsmaatregelen en ondersteuning. We sluiten aan bij taken vanuit het activiteitenbesluit (toezicht, EML, informatieplicht): "wortel en de stok". Voor elke kilowattuur die we daarmee besparen, hoeven er immers drie niet opgewekt te worden.

Om de voortgang van dit belangrijke proces te bestendigen en voort te zetten, zijn deze middelen nodig.

15. Duurzaamheid: energietransitie

Na vaststelling van de Energievisie moeten we klaar staan om initiatieven van derden om energie op te wekken met zon of wind te begeleiden en/of aanjagen. De energievisie is mede het kader voor de RES. In het kader van de uitvoering van de RES moeten in 2025 de locaties planologisch mogelijk zijn. Dit is vastgelegd in de afspraken tussen provincie en het Rijk, waarbij ook de voorkeursvolgorde van de zonneladder belangrijk is voor de onderbouwing. Voor een zorgvuldige aanpak moeten de verschillende initiatieven begeleid worden. Een speciaal punt van aandacht is zon op dak. Naast de particuliere daken moet de grootste slag gemaakt worden op de (grotere) bedrijfsdaken en op agrarische daken. Om de opgave te halen is extra inzet nodig voor de verschillende onderdelen en het beschikbare instrumentarium ingezet worden. Maximale inzet op de energie- en warmtetransitie draagt tevens bij aan het (ten dele) opvangen van de effecten van de coronacrisis. De urgentie om als lokale overheid volop in te zetten op het fysiek-economisch domein is op dit moment ongekend groot. Door dit te koppelen aan de energie- en warmtetransitie werken we aan meerdere doelen tegelijk. We verduurzamen onze stad, stimuleren de economie (installatiebedrijven, bouw, etc) en realiseren kostenverlaging voor bedrijven en inwoners (minder energieverbruik door isolatie, goedkope stroom via postcoderoos projecten, etc).

16. Investerings Centrumkwadraat

Enschede heeft een opgave voor het aantrekken en vasthouden van talent om daarmee de arbeidsmarkt op langere termijn voor Enschede en Twente gezond te houden. Die arbeidsmarkt met o.a. hoogwaardige technologisch, innovatieve en creatieve bedrijven is de kurk waarop Twente drijft. Centrumkwadraat is de ontwikkeling waarmee we dat talent willen aantrekken en vasthouden. We kunnen hier ons aanbod retail, horeca, cultuur & evenementen, openbare ruimte, werklocaties en woningen vergroten. We maken met Centrumkwadraat ruimte voor doorstromende talenten met sociale huurwoningen (o.a. jongere huisvesting met ruimte voor een combinatie van wonen en zorg), betaalbare huurwoningen in het middensegment en betaalbare koopwoningen. Centraal staat het realiseren van woonconcepten voor afgestudeerden in zowel de sociale huur als middenhuur. Een grote functiemix direct aan het station. Doel is een milieu te realiseren dat de doelgroep van talent aanspreekt en die we in Enschede nu nog niet kunnen bieden. Veel andere steden hebben de laatste jaren dit soort projecten succesvol gerealiseerd.

De investeringen zijn vertaald naar (kapitaal)lasten. Bij de zomernota 2020-2023 worden allereerst middelen gevraagd voor investeringen op de korte termijn, zijnde de ontwikkeling van de Deurningerstraat, het Stationsplein Zuid (incl. achter ABN en aanpassing in-/uitrit Stationsgarage) en een voorbereidingskrediet voor het opstarten van een proces voor de ontwikkeling van het station. Bijdragen zijn excl. eventuele ontvangen subsidies van circa 4 miljoen euro (1 miljoen euro provincie en 3 miljoen euro rijk). Door de subsidie kunnen de kapitaallasten lager uitvallen. Dit in lijn met het voorgenomen collegebesluit op 9 en 16 juni 2019. Voor de periode na 2024 zijn nog meer investeringen noodzakelijk. Denk hierbij aan de stationstunnel, een fietsenstalling, een parkeergarage en verdere aanpassingen in de openbare ruimte. Deze kosten zullen na 2024 komen.

17. Proces ontwikkeling station als multimodale knoop incl. parkeergarage

Uitwerking van plan voor ontwikkeling station inclusief een nieuwe tunnel onder het station, parkeergarage en elektrificatie van het busstation. Hierbij komen tot een PvE en een intentieovereenkomst met NS, ProRail en provincie.

18. Gebiedsfonds: Centrumkwadraat

Onlangs is het ambitiedocument voor Centrumkwadraat door het college goedgekeurd. De raad heeft het “ter kennisname” vastgesteld. De visie voor het Centrumkwadraat sluit aan bij het coalitieakkoord waarin is aangegeven dat het kwalitatief verbeteren van ons Stationsplein wordt onderzocht en de aansluiting van het Stationsplein met de rest van de binnenstad hierbij zal worden meegenomen. Het ambitiedocument leidt tot een groot aantal werkzaamheden in het plangebied. Deels zijn dit werkzaamheden in de openbare ruimte welke geactiveerd en afgeschreven kunnen worden. Deels zijn dit onrendabele toppen op investeringen die ineens gedekt moeten worden.

Het project Centrumkwadraat wordt in overzichtelijke projectdelen geknipt met ieder een eigen deelgrondexploitatie die afzonderlijk van elkaar kunnen worden ontwikkeld. Ieder projectdeel en grondexploitatie wordt afzonderlijk aan de raad voorgelegd waarbij een sluitende business case uitgangspunt is. Plandelen die verder in de toekomst liggen zoals plandeel Driehoek-noord hebben geen sluitende business case. Dit vraagt een overheidsinvestering waarvoor ‘gespaard’ moet worden. Bijdrage van 350.000 euro per jaar, startend vanaf 2024 die doorloopt in komende begrotingsperiodes.

19. Gebiedsfonds: Herstructurering en DIA

Om ook in de toekomst een robuuste florerende stad te kunnen zijn, is het noodzakelijk om nu investeringen te doen in de fysiek economische ontwikkeling van de stad. Hiermee zorgen we dat de stad op lange termijn vitaal blijft. Met behulp van een Gebiedsfonds, een reserve waar we jaarlijks middelen in storten, zouden we dit vorm willen geven. Uit dit gebiedsfonds worden verschillende zaken gefinancierd die samenhangen met stedelijke ontwikkelingsopgaven. Het gaat dan onder andere om herstructurering 2.0 (warmte transitie en DIA aanpak) .

1 Om bestaande wijken leefbaar te houden ook op lange termijn en om aan de enorme opgave van de warmtetransitie te voldoen (ca 2.000 woningen per jaar), worden kosten gemaakt. We moeten aan de slag met een aanpak die veel capaciteit van de gemeente vraagt. De ene wijk zal meer en een bredere aanpak vragen dan de andere wijk. De kosten die we dan maken, worden plankosten genoemd. We hebben geen dekking voor de plankosten en daarmee is herstructurering niet mogelijk. De leefbaarheid maar ook de opgave uit het klimaatakkoord, komen hierdoor in het geding. Deze kosten zijn geraamd op structureel minimaal 500.000 euro.

2 Naast plankosten komt bij grootschalige herstructurering ook de herinrichting van openbaar gebied kijken. We hebben in de begroting alleen reguliere middelen voor aanleg van een nieuw riool of nieuwe weg. Er is geen geld voor het investeren en vormgeven van de nieuwe openbare ruimte inclusief infrastructurele aanpassingen. Hiervoor is het dus nodig middelen te hebben om de kapitaallasten af te schrijven en de investeringen te kunnen doen in deze herstructureringswijken. We werken nu met een aanname van 500.000 euro per jaar.

20. Gebiedsfonds: Kennispark

Naast herstructureringen in wijken hebben we ook gebieden waar we omwille van onze ambities zoals het aantrekken en vasthouden van talent, een totale gebiedsontwikkeling vorm gaan geven. Hierbij gaat het ook om de inrichting van openbaar gebied.

Om een beeld te geven van deze kosten, hierbij de nu al bekende gebiedsontwikkelingen waar middelen voor nodig zijn om deze investeringen in de openbare ruimte te kunnen doen. Kennispark is een top(werk)locatie en neemt dus een belangrijke plaats in binnen het strategische thema 'Bereikbaarheid van banen'. In 2016-2017 vond een kwart van de

banengroei in Enschede plaats op Kennispark; in de periode 2017-2018 stakte deze groei. Een modern, aantrekkelijk en op ontmoeting gericht Kennispark is een sterke troef in de strijd om talent en het realiseren van banengroei. De koers voor de gebiedsontwikkeling Kennispark ligt vast: samen met UT, provincie en ondernemers versterken we de komende jaren het internationaal profiel en merk en bouwen we aan een dynamische 'sciencepark campus' en top(werk)locatie. Daarbij kijken we allereerst naar private investeerders, waaronder de beoogde eindbelegger. Ook de UT investeert fors (ook buiten de 'eigen' campus). Vanuit de regiodeal Twente is ruim 6,0 miljoen euro beschikbaar (voor ondermeer gedeelde voorzieningen, vergroening, verduurzaming gebouwen, energie-opwekking, een slimme oversteek en huisvesting studententeams).

Willen we substantiële private investeringen losmaken dan moeten we laten zien dat we bereid zijn stevig mee te investeren in bijvoorbeeld de kwaliteit van de openbare ruimte en in gezamenlijke (mobiliteits)voorzieningen. Vanuit de grondexploitatie van Kennispark kunnen we een beperkt investeringsvolume realiseren van ca. 2,5 miljoen euro. Er is, in de minimale variant, nog eens 7,5 miljoen euro extra nodig (met een jaarlast van 500.000 euro). Zo'n investering brengt ook de realisatie dichtbij van de in de regiodeal Twente afgesproken cofinanciering vanuit de private sector (van meer dan 100 miljoen euro). Vandaar dat er vanaf 2021 een bedrag van 500.000 euro is gewenst voor dit gebiedsfonds ten behoeve van Kennispark.

21. Gebiedsfonds: Cromhoffpark, Leuriks en Eschmarkeveld

We werken steeds meer in co-creatie met marktpartijen. Er komen steeds meer projecten waar wij geen eigenaar zijn en dus geen verdienmodel hebben, maar er wel sprake is van een groot maatschappelijk belang en van de gemeente ook investeringen verwacht worden. Alleen al in de voorbereiding voor deze plannen gaan uren zitten die we bij alleen faciliterende grondpolitiek, niet hadden. Dit zijn kosten waar nog geen dekking tegenover staat.

Daarnaast horen er bij co-creatie ook andere kosten die we de onrendabele top van de ontwikkeling noemen. Voor een deel is dat de investering in de openbare ruimte, waar we hierboven al e.e.a. over hebben geschetst. Het andere deel betreft kosten die we maken om bijvoorbeeld strategische gronden te verwerven (of in te brengen als we al eigenaar zijn) om de ontwikkeling mogelijk te maken, terwijl we op die gronden verlies maken. Omdat de verkoop minder oplevert dan waar wij het voor aangekocht hebben bijvoorbeeld. Dit speelt met name op binnenstedelijke locaties. Omdat deze kosten nog niet per gebied in te schatten zijn, werken we nu met een aanname voor beide bovenstaande punten van 750.000 euro per jaar.

22. Woonwagens

Het bedrag is gebaseerd op een eerste globale berekening van een grondexploitatie voor het realiseren van twintig extra standplaatsen op drie locaties. Hierbij zijn de kosten en opbrengsten meegenomen en blijkt dat de exploitatie een tekort heeft van 1,7 miljoen euro. Het bedrag is in één keer nodig. Op basis van de BBV moet de gemeente hiervoor een grondexploitatie openen. Op basis van onze eigen regels mogen we geen tekortexploitaties openen. Dat betekent dat bij het openen van een grondexploitatie het tekort moet worden afgedekt.

Het college heeft er voor gekozen om niet verder te gaan met een locatieonderzoek als vooraf geen duidelijkheid is of de raad bereid is een tekort op het realiseren van extra standplaatsen te dekken. Dit is per brief aan de raad medegedeeld. Naar aanleiding hiervan is er een debat geweest in de stedelijke commissie. Hierin is toegezegd dat het onderwerp

standplaatsen wordt meegenomen in de zomernota en dat de raad een afweging moet maken of zij aan dit onderwerp (financiële) prioriteit geeft.

23. Landelijk Gebied

Sinds lange tijd besteedt Enschede weer aandacht aan haar Landelijk Gebied. Dit jaar wordt de visie op het landelijk gebied vastgesteld met daarin ambities op het gebied van landbouw, landschap, natuur, energie, duurzaamheid, wonen en werken. Om deze ambities te realiseren en te faciliteren is meer budget nodig. De originele vraag was 500.000 euro. Er is ook een ingroeimodel voorstelbaar waardoor het bedrag niet in 1 keer nodig is. Hierbij begint het budget lager (150.000 euro a 200.000 euro) en wordt na twee jaar een evaluatie gedaan. Bij bewezen resultaten en succes, en wens van de raad, kan het bedrag daarna stapsgewijs stijgen. In het Landelijk Gebied spelen gedeelde belangen en opgaven. Voor de Usseler es is er bijvoorbeeld geen budget voor het proces van het omzetten van de bolling en westkrans naar natuur en landbouw. Hier zou een hoger budget van landelijk gebied kunnen helpen. Hetzelfde geldt voor processen van het landschappelijk inpassen van zonnevelden in het landelijk gebied. Er is nog geen budget voor de ambtelijke inzet voor de energietransitie. In het landelijk gebied kan dan toch nog iets worden gedaan. Betekent dat in het landelijk gebied we meerdere opgaven kunnen bedienen met hetzelfde budget. Het budget kan ook worden gebruikt om uitvoering te geven aan de motie van de raad over het faciliteren van een voedselbos. Voor de uitvoering van die motie zijn nu geen middelen beschikbaar.

24. Tolle Woche

Een wens wordt ingediend om structureel budget vrij te maken voor het organiseren van de Tolle Woche. Indien deze wens niet te honoreren is zal de Tolle Woche meelopen in de afwegingen die worden gemaakt binnen het bestaande evenementenbudget.

25. Slecht verhuurderschap

De afgelopen periode is het speelveld rond de slechte verhuurders in beeld gebracht. Uit dit eerste onderzoek is gebleken dat niet één enkele maatregel de oplossing tegen de slechte verhuurders is. De aanpak zal vanuit verschillende invalshoeken moeten komen. Daarbij is, gebruikmakend van de ervaringen en wensen vanuit de ondermijningshoek, geconstateerd dat het uitdelen van 'speldenprikjes aan' / 'duurzaam frustreren van' de slechte verhuurders helpen in het totaal.

In het Handhavingsbeleid 2020 is geen specifieke capaciteit opgenomen om anders dan reactief richting bestaande panden te gaan. Er wordt bij de MIA- acties wel actief criminele dan wel slechte verhuurders of overlast gevende panden bezocht, maar dan gaat het vaak om één van de panden, niet het totale bezit van een pandeigenaar. Daarnaast is afstemming met buurgemeenten nodig op alle panden in eigendom van één eigenaar (gezamenlijk en/of gelijktijdig) te kunnen aanpakken (weerbare Overheid).

Wij willen starten met een project van één jaar waarbij we ons willen focussen op de top 5 van malafide pandeigenaren. Gemiddeld hebben zij 20 panden in het bezit. Wij stellen voor dat we gestructureerd het bezit van deze pandeigenaren doorlichten. Het gaat om een frequentie die ligt tussen één keer per kwartaal tot één keer per jaar per pand. Daarmee gaat het om ongeveer 200 acties gedurende het project (uitgaande van een gemiddelde actie van 2x per pand). Hiervoor zijn naast handhavingscapaciteit en coördinatie ook juristen nodig om opvolging te geven aan het geconstateerde. NB, de problematiek is groter, het gaat bijvoorbeeld ook over onzelfstandige bewoning. Als dat beleid is aangepast in 2021, zullen daar ook projecten op nodig zijn. Vooralsnog zouden we willen focussen op aanpak van de top 5 malafide pandeigenaren.

26. 700 jaar stadsrechten

In 2025 heeft Enschede 700 jaar volledige stadsrechten. Deze mijlpaal zouden we willen vieren. Dit vraagt voorbereiding die in 2023 van start moet gaan.

27. Onderhoud bospercelen Openbare ruimte

Op dit moment onderhouden we boomgroepen en bossen in de openbare ruimte vanuit risico gestuurd beheer. Het is nodig hier een meer structureel beheer en onderhoudsprogramma op plaatsen.

28. Duurzame groene stad - biodiversiteit

Er zijn structureel middelen nodig om de ambities op het onderdeel "groen" van de strategische opgave "Duurzame groene stad" te realiseren. Meer specifiek gaat het dan om de ambities rond het:

1. Klimaat adaptief maken van Enschede op het gebied van hittestress en droogte. In 2020 wordt op basis van een klimaatdialoog in de stad een uitvoeringsprogramma gemaakt op het gebied van Wateroverlast, hittestress en droogte. De maatregelen op het gebied van wateroverlast worden gefinancierd vanuit het GRP.

2. Kwalitatief meer vergroenen van de stad.

3. Het realiseren van meer natuurlijk evenwicht en het herstellen en versterken van de biodiversiteit, waarmee ook:

4. De aanpak van plaagdieren zoals de eikenprocessierups op de lange termijn.

Deze onderdelen zijn niet los van elkaar te zien, daarom komen we in 2020 (als onderdeel van de integrale visie openbare ruimte) met een plan om voor de lange termijn de ambities en daarbij structureel benodigde middelen inzichtelijk te maken.

Noodzaak: De minimale financiële middelen en daarmee de mogelijke inzet op biodiversiteit lopen in 2019 af. Voor vervangingen en het kwalitatief vergroenen van de stad zijn geen tot beperkte middelen beschikbaar. Zo zijn de vervangingsinvesteringen ad 700.000 euro voor openbaar groen al jaren fors lager dan het benodigde structurele bedrag voor duurzame vervangingen en het op de lange termijn in stand houden van het bestaande areaal. Het bestaande groen heeft een kapitaalswaarde van 70 miljoen euro en met het huidige budget kunnen we het groen één keer in de honderd jaar vervangen. Biodiversiteit kan de stad weerbaarder maken tegen de veranderende weersomstandigheden, zoals drogere zomers. Ook voor bestrijding van plagen en ziekten, zoals de eikenprocessierups, zijn lange termijn maatregelen nodig om het natuurlijk evenwicht meer te herstellen. Denk aan middelen voor omvormingen van het bomenbestand, de aanleg van bloemenlinten en andere beplantingssoorten en het creëren van meer variëteit in het groen waardoor we ook meer weerbaar zijn tegen de klimaatverandering.

29. Uitbreiding capaciteit BOA's

Maatschappelijk is de vraag om meer BOA's erg groot. Bij de knelpunten is reeds het punt opgenomen om voor handhaving en veiligheid structureel een basisniveau te borgen. Om aan de enorme vraag aan BOA inzet te kunnen voldoen zijn extra middelen wenselijk, namelijk 650.000 euro (10 fte incl. materiele kosten).

De enorme (extra) vraag om BOA's komt voort uit de vraag om handhaving op onder andere: drank & horeca, ondermijning, veilige openbare ruimte, overlast jongeren, brom- en snorfietsen in de binnenstad, prostitutie, lachgas en/of alcoholgas, sluiten van panden, uitbreiding aantal blauwe zones (parkeren) en winkeltijden (zondag). De uitbreiding aan BOA's kan niet zonder de uitbreiding van materialen zoals portofoons, smartphones, uniform (kleding), opleiding, software, herkenbare vervoermiddelen en overige. Deze kosten zitten in de 650.000 euro opgenomen.

30. Beleidscapaciteit Fysiek: Omgeving & Recht

De invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging Bouwen vraagt de komende jaren veel inzet. Na de implementatie zullen uitwerking en optimalisatie van het ingezette beleid veel extra capaciteit vragen ter ondersteuning van de clusters O&R en ROB.

Enschede is akkoord gegaan met het governance-model voor de omgevingsdienst Twente. Vanuit dat model geredeneerd is de samenwerking aangaan noodzakelijk. Er is echter onvoldoende capaciteit beschikbaar om vanuit Enschede voldoende tijd te investeren om onze belangen goed te borgen. Bovenstaande inzet komt bovenop het reguliere werk (bijvoorbeeld onzelfstandige bewoning) dat door 2,57 fte wordt uitgevoerd. Op basis van benchmarkgegevens zou in Enschede minimaal 6 fte beschikbaar moeten zijn.

31. Beleidscapaciteit Fysiek: Ruimtelijke Ontwikkeling & Beheer

De verwachting is dat er straks meer "industriële" moet worden gebouwd, dat vraagt andere vergunningverlening, andere manier van naar welstand kijken etc. Opgenomen in totaal 1 fte in personeelslasten om dit door te voeren.

32. Beleidscapaciteit Fysiek: Ruimtelijke Ontwikkeling & Beheer

Er is te weinig beleidscapaciteit voor de ambities en het regulier werk op het werkveld wonen. Hierdoor komen zaken als organisatie van woondebatten en programmering, in gevaar.

33. Cultuurhistorie (boven wettelijk deel)

We zetten op dit moment onvoldoende in op cultuurhistorie en de onderscheidende kwaliteit die dit onze stad te bieden heeft. Cultuurhistorie is van groot belang om een aantrekkelijke stad te zijn en dus van invloed op je aantrekkingskracht voor jong talent, nieuwe bewoners, ondernemers en bezoekers. We moeten aan een aantal wettelijke taken verplicht uitvoering geven. We voldoen daar momenteel niet aan. Evenmin voldoen we niet aan de wensen van de gemeenteraad.

We voldoen niet altijd aan het opnemen van een beschrijving van Cultuurhistorie in bestemmingsplannen door gebrek aan capaciteit. We kunnen waarden onvoldoende duiden en hiermee onvoldoende beschermen. Inbreng Cultuurhistorie ontbreekt in projecten en initiatieven waardoor we kansen missen om te ontwikkelen vanuit onderscheidende identiteit en bestaande kwaliteit (denk aan discussies Bato, Harbrinksweg en Usseleres. Er wordt meer inzet gevraagd van Cultuurhistorie door de komst van de Omgevingswet. De Omgevingsvisie geeft aan wat je wilt beschermen en ontwikkelen. De Cultuurhistorie waardenkaart is niet op orde daarmee ontbreekt goede inbreng op de ontwikkeling van de Omgevingsvisie. Tevens moet beleid geactueerd worden om aan te sluiten bij eisen van de Omgevingswet en advisering op bestemmingsplannen.

Er zijn extra middelen noodzakelijk om het verouderde beleid te actualiseren, de cultuurhistorische waardenkaart te actualiseren en in te zetten op structurele uitbreiding beleidscapaciteit. Hiermee kunnen we inspelen op veranderingen die de Omgevingswet van ons vragen, de basis op orde organiseren én anticiperen op ontwikkelen waarmee we ons als stad kunnen onderscheiden. Het wettelijk deel is opgenomen bij de knelpunten. Het structurele effect van het bovenwettelijke deel wordt ingeschat op 250.000 euro (2021) en 150.000 euro (2022 t/m 2024).

34. Evenementen

Enschede profileert en ontplooit zich als een evenementenstad met een bovenregionale aantrekkingskracht. Dat is te merken in een stijging van het aantal evenementen. De toetsing

van evenementenaanvragen is o.a. uit oogpunt van veiligheid ook steeds arbeidsintensiever geworden. Dat maakt dat er meer capaciteit nodig is, de kosten stijgen en dat terwijl de leges de afgelopen jaren niet zijn verhoogd. Op dit moment maken we 200.000 euro aan kosten en brengen de leges 45.000 euro op. Aan een verhoging van de leges zit een grens, die is geschat op circa 40.000 euro (op basis van vergelijking met andere steden). Na verhoging van de leges blijft nog een extra inspanning van 115.000 euro over. De eventuele effecten van een legesverhoging zullen pas na 2021 merkbaar zijn, daarom wordt nu financiële dekking gevraagd voor 2020 en 2021.

35. Zero emissie stadslogistiek

In opdracht van de raad komen tot uitvoering van zero emissie stadslogistiek per 2025. Er zijn enkele scenario's uitgewerkt die nog worden voorgelegd aan de raad. Besluitvorming hierover is eind 2020 voorzien. De eerste financiële inschatting betreft aanloopkosten van 306.000 euro in 2024, waarna daarna nog 123.000 euro structureel nodig is voor exploitatiekosten vanaf 2025 (aanloopkosten in 2021 t/m 2023 zijn 0: deze worden gefinancierd uit reeds beschikbare middelen en rijkssubsidie van 25.000 euro).

36. Versnellen uitrol elektrische laadpalen

Vanuit het Klimaatakkoord is er met de Nationale Agenda Laadinfra (NAL) beleid vastgesteld om de implementatie van laadinfrastructuur voor elektrische auto's te versnellen. Deze NAL wordt op dit moment door vertaald naar regionale agenda's op provinciaal niveau om gemeenten aan zetten en te ondersteunen een visie op laadinfrastructuur en een plaatsingsbeleid vast te stellen en deze de komende jaren in samenwerking met marktpartijen te implementeren. Dit kan gezien worden als "wettelijke taak" en vraagt van gemeenten, en dus ook van de gemeente Enschede, de komende jaren te investeren in extra beleids- en uitvoeringcapaciteit om de versnelling van het tempo van het plaatsen van laadpalen op te kunnen vangen.

37. Verdere professionalisering juridische advisering

De afdeling juridische zaken werkt aan de doorontwikkeling van de juridische functie. Voor een betere aansluiting bij de vraag uit de organisatie en de borging van juridische kwaliteit (na uitstroom senioren) is een investering nodig in de juridische functie.

Uit ervaring is gebleken dat er in toenemende mate behoefte is aan verstevigde senioriteit op de juridische adviesfunctie (bijvoorbeeld n.a.v. het dossier FC Twente). Er moet vooral aandacht worden besteed aan de vaardigheden en competenties waarover een moderne, op de toekomst gerichte, jurist zou moeten beschikken. Naast het op peil houden van vakinhoudelijke kennis gaat het om verstevigde competenties t.a.v. LSD-methodiek (beter Luisteren, Samenvatten en Doorvragen), strategisch oplossend vermogen (ook inzetten mediation vaardigheden en onderhandelings technieken) en de veranderende rol van remmer naar aanjager/meedenker/'enabler'. Medewerkers moeten worden getraind in deze vaardigheden, maar verrijking moet ook van buiten naar binnen worden gehaald bij nieuwe instroom. Bij vervanging bij pensioen kan het gewenste functieprofiel verstevigd worden. Dit heeft financiële consequenties.

38. Webteam / digitale dienstverlening extra uitbreiding

De gemeente heeft nadrukkelijk ambities voor digitalisering (zie dienstverleningsvisie, communicatievisie, rekenkamerrapport). Voor de websites zijn deze alleen waar te maken met een 2e extra formatieplaats in het webteam. Dat zit in: optimalisatie van informatie, interactie, etc. op basis van analyse, gebruikersonderzoek en testen; bijhouden van ontwikkelingen en toepassing van nieuwe technieken.

39. Data-gedreven organisatie

Om strategisch te kunnen sturen (richten) is toevoer van informatie nodig over de wereld om ons heen, over trends en ontwikkelingen, maar ook over de effectiviteit van ons gemeentelijk beleid en de uitvoering daarvan. Op het gebied van veiligheid wordt bijvoorbeeld een dashboard bijgehouden, op basis van gemeentelijke informatie en gegevens van externe partners. Dat klinkt eenvoudiger dan het is. Voordat bruikbare sturingsinformatie beschikbaar is, moet veel werk worden verzet. Data moeten worden verzameld, opgeschoond en gecombineerd, om te komen tot relevante informatie.

Door informatie te integreren en interpreteren krijg je kennis. Die kennis moet gedeeld worden en eigen gemaakt, voordat ze gebruikt kan worden om te bepalen of beleid en uitvoering bijgestuurd moet worden. Al die werkzaamheden worden opeenvolgend gedaan in een keten van mensen binnen de organisatie. Mensen met verschillende competenties, die erg afhankelijk zijn van elkaar en van de informatietechnologie. Binnen onze organisatie vertoont deze keten cruciale zwakke plekken, doordat sommige rollen onvoldoende zijn ingevuld, zoals de rol van data-scientist, data-analist en technici de bouwers van datasets. Het gaat om zeker 3 tot 4 fte. Een aantal van die specialistische functies is nu met tijdelijke middelen geregeld. De basis is niet op orde. Daarmee lopen bestaande en toekomstige processen vast:

- Het proces van strategische sturing en de toevoer van informatie aan de Cockpit053
- De vormen datawarehouse, SD, rapportages van werk en inkomen en de wijkteams
- Uitvoeringsprocessen zoals het dashboard Veiligheid
- De Dynamische Investeringsagenda, energietransitie en SIA
- De optimalisering van het proces van dagbesteding naar werk en ga zo maar door.

Een deel van deze keten hebben we van oudsher ingevuld, omdat die aansluiten bij reguliere taken. Er zijn nieuwe specialistische rollen bijgekomen. Feitelijk is er sprake van een verandering die op bepaalde aspecten vergelijkbaar met de transitie van typemachine naar computers. Dit vroeg ook om andere competenties en nieuwe taken. Ditzelfde is aan de orde ons proces naar een intelligentere organisatie die intensiever gebruik maakt van data. Ook dit vraagt om andere competenties en collega's die andere type taken vervullen. De basis moet op orde gebracht worden met structurele middelen voor 3 tot 4 fte en met blijvende aandacht voor het up-to-date houden van ieders kennis en vaardigheden.

40. Doorontwikkeling AVG

De trends en ontwikkelingen op IT zorgen voor nieuwe en complexere vraagstukken rondom de informatiebeveiliging. Vanuit wetgeving en de informatiebeveiligingsdienst (IBD) worden steeds strengere eisen gesteld aan de aantoonbaarheid van de informatiebeveiliging, hierdoor kost het uitvoeren van de verplichte audits meer tijd en is uitbreiding van capaciteit noodzakelijk.

41. GBT herinnering sturen voorafgaand aan aanmaning

Vorig jaar is in de stedelijke commissie over stedelijke dienstverlening intensief over digitale dienstverlening gesproken. Belastingaanslagen worden ook via MijnOverheid verstuurd. Het komt regelmatig voor dat inwoners daar niet inkijken en de aanslag gemeentelijke heffingen missen. Gevolg is, als ze geen automatische betaling hebben geregeld, dat ze een aanmaning krijgen met aanmaningskosten. De commissie is toen toegezegd dat in de zomernota inzichtelijk wordt gemaakt wat de kosten zijn als eerst nog een 'gratis' herinnering wordt gestuurd. Extra kosten als eerst een gratis herinnering wordt gestuurd bedragen circa 110.000 euro tot 150.000 euro. Als hiervoor gekozen wordt, dan wijkt de gemeente Enschede af van het inningsbeleid zoals het GBTwente dit op dit moment uitvoert voor de deelnemende gemeenten. Dat kan voor de inwoners verwarrend werken.

42. Financiën basis op orde, versterken P&C-functie

Er loopt sinds 2019 een meerjarig programma om te komen tot een stabiele, toekomst vaste uitvoering van de financiële en planning & control processen en professionaliseren van deze functie. Hierbij wordt er ook gekeken naar de mogelijkheden voor verdere uniformering en vereenvoudiging van werkwijzen en de mogelijkheden tot verdere digitalisering van processen. De steeds verder toenemende complexe externe omgeving en netwerken waarin de gemeente, maken echter ook een andere ondersteuning en advisering voor de P&C-functie en andere verantwoordingsprocessen en -informatie noodzakelijk. Er is voor dit meerjarige programma voor het P&C-onderdeel tijdelijk budget beschikbaar tot en met 2021. Ook na 2021 is budget benodigd.

43. Reserve flankerend beleid

Het College heeft in november 2019 al ingestemd met verlenging van flankerend beleid voor het kunnen uitvoeren van het generatiepact en vertrekregelingen. Dit is nodig om een afgesproken rendement op de organisatie te kunnen halen van 2 miljoen euro structureel. Momenteel zit nog 2,3 miljoen euro in de reserve voor deze 2 onderdelen. De inschatting is dat dit onvoldoende is. Als de komende jaren evenveel regelingen worden getroffen als in 2019, dan zal de komende jaren een aanvullende financiering van 1,8 miljoen euro nodig zijn voor stimuleringsregelingen en generatiepact.

De urgentie benadrukt dat voortzetting en intensivering van dit beleid nodig is om de rendementsopgave en gewenste organisatieontwikkeling te bespoedigen.

Ook zien we nu dat verschillende domeinen een niet voorzien beroep doen op de reserve flankerend beleid omdat vaak een langere remweg nodig is om medewerkers te kunnen herplaatsen bij reorganisaties. Bij de knelpunten is hiervoor een claim benoemd van 400.000 euro. Dit bedrag is overigens nog niets eens voorzien in de berekening van de gevraagde 1,8 miljoen euro.

2.5. Bezuinigingsmonitor

In de zomernota wordt ook stilgestaan bij de haalbaarheid van oude taakstellingen die zijn opgenomen in voorgaande begrotingen. In de onderstaande tabel wordt de voortgang op de lopende bezuinigingen zichtbaar. Alle groen gemarkeerde bezuinigingen zijn ingevuld. Alle geel gemarkeerde bezuinigingen zijn in gang gezet, maar kennen nog geen 100% zekerheid dat ze gerealiseerd gaan worden. De bezuinigingen die paars zijn gemarkeerd zijn beoordeeld als onhaalbaar. Voor de bezuinigingen die onhaalbaar zijn wordt voorgesteld deze bij de begroting 2021 af te voeren. Dat verhoogt daarmee wel de financiële opgave in het middelenkader van deze coronanota.

	2020	2021	2022	2023	2024
Ingevuld	8.910	7.830	6.555	7.095	7.095
In gang gezet	6.965	11.750	16.065	17.900	17.900
Onhaalbaar (en te verwerken in mk Zomernota '21)	0	1.595	1.270	1.270	1.270
Totaal	15.875	21.175	23.890	26.265	26.265

Traject/Proces	2020	2021	2022	2023	2024	Update	Toelichting invulling en/of bijsturing
Normaliseren & Inclusie	1.100	1.700	1.700	1.700	1.700	mei'20	De focus op normaliseren, waar mogelijk gebruik maken van algemene, voorliggende voorzieningen, juiste diagnose stellen door deskundigheid bij wijkteam te verbeteren leidt tot financiële effecten en lijkt reductie en beheersing van de geldstromen te bevorderen. Het is lastig om een aantoonbare relatie te leggen tussen concrete maatregelen en financiële effecten. Er zijn vaak verschillende factoren van invloed waardoor we uitgaan van een berekende aanname. De ontwikkeling van algemene voorzieningen die ingezet kunnen worden in plaats van de wat lichtere maatwerkvoorzieningen loopt minder voortvarend dan vooraf geprognostiseerd maar heeft wel een effect op de dagbesteding van WMO. Dat komt mede door de eis die we hebben gesteld dat een aantoonbare relatie tussen gebruik en daarmee vermijden van individuele voorzieningen aanwezig moet zijn. Uit de laatste rapportages blijkt uit de analyse een aantoonbare realisatie van de besparingen van 2,7 miljoen euro op een totaalbedrag van 7,3 miljoen euro. Er wordt in werkelijkheid meer aan besparingen gerealiseerd op basis van het te verwachten exploitatieresultaat 2020. Op de haalbaarheid van de taakstellingen in het programma Vitaal en Sociaal vindt nog een nadere analyse plaats. Deze analyse leidt tot meer inzicht in de geel gearceerde taakstellingen en wel in de mate waarin deze worden cq zijn gerealiseerd en taakstellingen die niet realiseerbaar zijn. Voor taakstellingen die niet gerealiseerd kunnen worden zullen de dekkingsmaatregelen (uit in eerste instantie het sociale domein) zoals opgenomen in paragraaf 2.7 worden ingezet.
Ontwikkelen van algemene voorziening	1.500	1.750	1.750	1.750	1.750	mei'20	Op de organisatie wordt weliswaar efficiëntie behaald maar het langzaam reduceren van administratieve lasten in
Scherpe keuzes in sociaal domein: subsidies (herijking)	400	500	600	600	600	mei'20	Taakstelling ingevuld.
Collectiveren voorzieningen door alternatieve relaties aan te gaan met zorgaanbieders	800	1.200	1.200	1.200	1.200	mei'20	Taakstelling ingevuld.
Vroegsignalering	200	350	400	400	400	mei'20	Taakstelling ingevuld.
Innovatie zorgveld	2.825	3.425	3.425	3.425	3.425	mei'20	Taakstelling ingevuld.
Efficiency organisatie van zorg	525	625	625	625	625	mei'20	Taakstelling ingevuld.
Vrijval BIJG middelen	670	170	170	170	170	mei'20	Taakstelling ingevuld.
Geen maatwerkvoorziening compensatie eigen risico	100	100	100	100	100	mei'20	Taakstelling ingevuld.
Verlagen subsidie DOC	50	50	50	50	50	mei'20	Taakstelling ingevuld.
Right to challenge	50	50	50	50	50	mei'20	Taakstelling ingevuld.
Besparing Kinderopvang doelgroepouders	65	65	65	65	65	mei'20	Taakstelling ingevuld.
BIJG binnen Rijksmiddelen	450	900	1.800	1.800	1.800	mei'20	Verkleining van de caseload voor het werkplein is doorgevoerd. Tevens is voordeel bij SW ingezet. Het risico op het niet realiseren van deze taakstelling is groter geworden door een verlaging van het Rijksbudget en een stijging van het bijstandsvolume als gevolg van de Corona crisis.
Transformatie ondersteuning huishouden		500	500	500	500	mei'20	Voor de komende Zomernota worden een aantal scenario's aan de raad voorgelegd. Een extern bureau is hier mee bezig.
Versneld clusteren van sportvelden			200	200	200	mei'20	Opdrachtformulering met diverse scenario's is opgesteld. Er is een projectleider gestart die werkt aan een plan voor de implementatie.
Exploitatiebijdrage zwembaden				240	240	mei'20	In het door het college gekozen scenario kan de taakstelling van 400.000 euro op de zwembaden niet volledig gerealiseerd worden. Een bedrag van 240.000 euro wordt wel gerealiseerd en voor het restant (160.000 euro) geldt een inspanningsverplichting om met Sportaal in overleg te treden dit bedrag zo beperkt mogelijk te houden.
Exploitatiebijdrage zwembaden				160	160	mei'20	In het door het college gekozen scenario kan de taakstelling van 400.000 euro op de zwembaden niet volledig gerealiseerd worden. Een bedrag van 240.000 euro wordt wel gerealiseerd en voor het restant (160.000 euro) geldt een inspanningsverplichting om met Sportaal in overleg te treden dit bedrag zo beperkt mogelijk te houden.
Stoppen met right to challenge	65	65	65	65	65	mei'20	Taakstelling ingevuld.
Verhogen parkeertarieven	900	1.200	1.600	1.600	1.600	jan'19	Ingevuld door tariefverhoging
Verwijderen hup's	90	90	90	90	90	jan'19	Besparing van 150.000 euro door verwijdering hup's, kosten 60.000 euro voor alternatief (afvalbakken), per saldo besparing van 90.000 euro.
Vrijval middelen NOEK		225	225	225	225	jan'19	
Verlagen formatie team ruimtelijke plannen	80	80	80	80	80	jan'19	Opstellen bestemmingsplannen en overige besluiten met ruimtelijke impact (bv project afwijkingbesluiten)
Agenda voor Twente	640	640	640	640	640	sept'18	Beperken Agenda voor Twente middelen tot 7,50 euro per inwoner ipv 12,50 euro.
Bezuiniging op Ondernemersloket	250	250	250	250	250	juni'20	Loopt samen met taakstelling 2019 Ondernemersloket. In 2020 en 2021 wordt bezuiniging incidenteel ingevuld.
Parkeertarieven				300	300	juni'19	Tariefsverhoging 2021 wordt niet doorgevoerd maar geplande afdrachten aan AD vanuit PBE blijven gewoon
Betaald Parkeren FC Twente		50	50	50	50	juni'20	De opbrengst is nog onzeker. Voornemen is om met FC Twente nieuwe gebruiksovereenkomsten aan te gaan met huurpenningen per 01-01-2021 en 01-01-2023 voor het gebruik van de gemeentelijke parkeerterreinen tijdens voetbalwedstrijden. De te verwachten opbrengsten bedragen 50.000 euro per jaar in plaats van de eerder geraamde 100.000 per jaar.
Betaald Parkeren FC Twente		50	50	50	50		

Lager kwaliteitsniveau wegen		100	100	100	100	juli'19	Opgenomen in nieuwe wegenbeleidsplan 2020-2023
Besparingen fysiek niet haalbaar gebleken		350	350	350	350	juni'20	In de begroting 2016 is een besparing opgenomen binnen het Fysiek domein ter dekking van investeringen. De besparing is vastgesteld op 850.000 euro structureel. De oplossing moest gevonden worden in marges binnen de programmabudgetten voor het afdekken van risico's, integratie van de programma's Leefomgeving (LO) en Stedelijke Ontwikkeling (SO) tot één programma Fysiek, besparingen op samenvoeging van afdelingen, professionaliseren van opdrachtgeven en opdrachtnemen en voortzetten van de opgestarte versterkte samenwerking in de keten. In totaliteit heeft dit een besparing opgeleverd van 500.000 euro. Daarmee resteert er nog 350.000 euro. Deze laatste 350.000 euro is niet te realiseren. In de periode 2016 tot heden zijn er vele veranderingen geweest in regelgeving, aantrekken van de economie etc die per saldo hebben geleid tot knelpunten en de ruimte voor besparingen te niet heeft gedaan.
Brede taakstelling op fysiek en economisch domein		75	200	300	300	juni'20	Deel Ondernemersloket. Bij een krimp tot ruim 6,5 fte bij het Ondernemersloket (bijna een halvering van de capaciteit die het Ondernemersloket tot wege geleiden nog had), resteert er nog steeds
Brede taakstelling op fysiek en economisch domein		75	200	100	100	juni'20	Deze is niet te realiseren. Er zijn diverse knelpunten binnen Fysiek en geen ruimte voor besparingen.
Besparen op budget Raad en griffie		55	55	55	55	juni'20	Bij de Zomernota heeft Raad motie aangenomen om hiervoor vanuit presidium een werkgroep in te stellen.
Besparen op budget Raad en griffie		70	70	70	70	juni'20	N.a.v. de motie m.b.t. de taakstelling 125.000 euro op Raad en Griffie heeft de door de Raad ingestelde werkgroep het advies gegeven aan het Presidium om de taakstelling van 125.000 euro bij te stellen naar 55.000 euro. Dit advies is door het Presidium op (2-3-2020) akkoord bevonden.
Minder promotie voor de regio			160	160	160	nov'19	
Purchase to pay	200	200	200	200	200	dec'18	Inkoopautomatisering. Implementatie Purchase to pay wordt vanaf 2019 gerealiseerd.
Inkomsten toeristenbelasting	90	90	90	90	90	sept'18	
Verhogen ozb	4.000	4.100	4.100	4.100	4.100	sept'18	
Toeristenbelasting op niveau brengen		300	300	300	300	nov'19	Opbrengststijging wordt verwerkt in de tarieven. Nader onderzoek tarief kampeerplekken is daarin nog nodig. Inschatting is dat totale opbrengst wordt gehaald
Werken voor derden minimaal kostendekkend			80	80	80	nov'19	Visie en afwegingskader voor werken voor derden is in ontwikkeling. Er loopt en gaat lopen afstemming om te komen tot hogere kostendekkendheid in uitvoering dvo's om te komen tot invulling van de taakstelling
Hogere bezetting gemeentelijke panden		50	75	75	75	nov'19	Er vindt op dit moment overleg plaats met Wim Waninge en Werner Gerritsen over mogelijkheden. Gesprek recentelijk gepland, maar moet nog plaats vinden. Nog geen resultaat nog. Oplossing wordt integraal gezocht en moet name komen uit overleg met partners in de verschillende domeinen.
Netwerkstad	65	65	65	65	65	mei'19	Omzetten naar inzet in natura. Beleidswijziging moet nog doorgevoerd worden. Het College heeft een besluit genomen om de bijdrage m.b.t. Netwerkstad van 130.000 euro naar 65.000 euro te verlagen. Als dit voorstel overgenomen wordt, dan is dat vanaf het jaar 2020.
Generieke korting op subsidies	600	500	500	500	500	Jun'20	Bij GB '20 heeft Raad motie aangenomen om geen generieke korting op subsidies door te voeren. De Raad heeft het College gevraagd om bij de Zomernota '20 met een ander dekkingsvoorstel te komen
Rendement investeren in organisatie		1.000	1.500	2.000	2.000	nov'19	Memo over aanpak is besproken in de MT's. Een projectleider is aangesteld.
Verkleinen bijdrage aan regionale samenwerkingsverbanden		50	100	200	200	juni'20	Met de accounthouders van de verbonden partijen is onderzocht in hoeverre de mogelijkheid bestaat taakstellingen door te voeren. Dit is bij geen enkele verbonden partij mogelijk gebleken. Het tegenovergestelde is eerder aan de orde. Verbonden partijen geven aan de afgelopen jaren veel te hebben bezuinigd, geen nieuw beleid te hebben doorgevoerd en slecht loon- prijsontwikkeling te hebben opgenomen. Dit terwijl taken wel zijn toegenomen.
Afloop intensiveringen na 2022				1.075	1.075	nov'19	In 2020 monitoren of deze kosten inderdaad afgebouwd worden vanaf 2023. NB. Kapitaallasten zijn geen onderdeel van deze dekkingsmaatregel.
Kleine gerealiseerde bezuinigingen GB'19	160	60	60	60	60	dec'18	

2.6. Weerstandsvermogen

Op basis van het middelenkader 2021-2024 kan een prognose gemaakt worden hoe de weerstandsratio zich de komende jaren ontwikkelt. De weerstandsratio is het resultaat van de beschikbare weerstandscapaciteit afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit. In deze paragraaf wordt nader ingegaan op hoe beide variabelen tot stand komen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel wordt aangegeven wat de beschikbare weerstandscapaciteit is voor de periode t/m 2024. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen weerstandsvermogen dat direct beschikbaar is ('geld') en de zogenaamde stille reserves welke niet direct beschikbaar zijn ('gebouwen'). Vrijwel alle gemeenten gaan uit van een weerstandsratio zonder stille reserves en het lijkt verstandig om dat als uitgangspunt te nemen. Zeker ook omdat onze stille reserves voor een groot deel bestaan uit panden welke voor maatschappelijke functies zijn ingezet en gronden met een strategische bestemming.

In onderstaande tabel is al rekening gehouden met het nadeel van 5,1 miljoen euro voor 2020 als gevolg van de impact van het corona virus (zie hoofdstuk 3 voor nadere toelichting). Ook is uitgegaan van het huidige niet sluitende meerjarige middelenkader (zie inleiding hoofdstuk 2). Het gepresenteerde tekort in deze coronanota is in onderstaande berekeningen volledig ten laste van de weerstandscapaciteit gebracht.

Weerstandscapaciteit in miljoen euro	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Weerstandscapaciteit excl. stille reserves	55,8	56,5	42,7	43,9	47,3	50,0
Weerstandscapaciteit incl. stille reserves	67,5	68,2	54,4	55,6	59,0	61,7

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit betreft de reserves die nodig zijn om de risico's die de gemeente kent af te dekken. Vanwege de onzekerheden gepaard met wijziging in de verdeelmodellen voor het gemeentefonds en de diverse forse bezuinigingen binnen het sociaal domein kent de benodigde capaciteit een toename vanaf 2021 ten opzichte van de jaarrekening 2019.

Benodigde weerstandscapaciteit in miljoen euro	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Benodigde weerstandscapaciteit	43,0	43,0	51,3	54,4	59,7	59,7

Berekening weerstandsratio

Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de weerstandsratio. Te zien is dat de weerstandsratio in 2021 flink afwijkt van de weerstandsratio ten opzichte van de stand bij de jaarrekening. In de jaarrekening 2019 was de ratio (stand 31-12-2019) nog 1,6 inclusief stille reserves (of 1,3 exclusief stille reserves). Nadat het positieve jaarrekening resultaat voor totaal 8,7 miljoen euro is toegevoegd aan de algemene reserve steeg die ratio zelfs naar 1,8 inclusief stille reserves (of 1,5 exclusief stille reserves). In de begroting van vorig jaar is echter gekozen om een negatief saldo van 14,1 miljoen euro te laten staan voor 2020 omdat de benodigde bezuinigingsmaatregelen pas zijn opgevoerd op de middellange termijn. Het geprognosticeerde eindresultaat 2020 is inmiddels nog 5,1 miljoen euro lager (zie hoofdstuk 3). Al met al wordt in 2020 een fors beroep op de algemene reserve gedaan.

Ook in 2021 wordt conform het huidige middelenkader fors ingeteerd op de algemene reserve. Dat maakt dat de ratio eind 2021 is gedaald naar 1,1. In 2022, 2023 en 2024 is het

middelenkader ook nog niet sluitend. De weerstandsratio daalt daar echter niet veel verder vanwege het spaarprogramma ter versterking van de algemene reserve.

Weerstandsratio	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Weerstandsratio excl. stille reserve	1,3	1,3	0,8	0,8	0,8	0,8
Weerstandsratio incl. stille reserve	1,6	1,6	1,1	1,0	1,0	1,0

Ten aanzien van de hierboven geschetste ontwikkeling van de weerstandsratio zijn de volgende opmerkingen relevant:

- Er is rekening gehouden met het op dit moment geprognosticeerde jaarresultaat 2020 van -5,1 miljoen euro (zie hoofdstuk 3). Die prognose kent echter nog wel veel onzekerheden. Gezien de risico's uit de risicoparagraaf in hoofdstuk 3 is het aannemelijk dat dit resultaat lager uit kan vallen. Zeker als het Rijk onvoldoende tot compensatie voor coronanadelen over zou gaan. Ook als er sprake zou zijn van een 2^e golf van Corona zal het resultaat 2020 af kunnen wijken van de weergegeven prognose.
- Het huidige niet sluitende middelenkader is ten laste van de weerstandscapaciteit gebracht. Op het moment dat aanvullende dekkingsmaatregelen gevonden kunnen worden zal de ratio dus toenemen. Anderzijds wordt er in deze berekening wel rekening gehouden dat de volledige 17,9 miljoen euro aan nog openstaande taakstellingen volledig gerealiseerd gaan worden. Het gaat dan onder andere om omstreeks 10 miljoen euro besparingen als gevolg van de transformatie sociaal domein. Indien (een deel van) die bezuinigingen niet gerealiseerd worden verslechtert de ontwikkeling van de weerstandsratio aanzienlijk.
- In deze weergave van de weerstandsratio is nog geen rekening gehouden met meerjarige consequenties van de recessie als gevolg van de coronapandemie. Bij laagconjunctuur hebben gemeenten last van derving van inkomsten en toename van kosten bijvoorbeeld in de bijstand en participatie. Bij de vorige crisis zagen we dat Enschede bovengemiddeld gevoelig is voor conjunctuurschommelingen en met name in de beginfase van een recessie de werkloosheid in de regio sneller dan landelijk kan oplopen. Dat kan substantieel effect hebben op de financiële positie en daarmee de ontwikkeling van de weerstandsratio van de gemeente.
- De berekening van de weerstandsratio gaat er vanuit dat de extra Jeugdhulpmiddelen die zijn toegekend voor 2020 en 2021 ook structureel worden toegekend voor 2022 en verder. Het onderzoek daartoe loopt momenteel en over toekenning wordt pas besloten door een nieuw kabinet. Indien deze middelen niet worden toegekend heeft dat een behoorlijk effect op de weerstandsratio (deze daalt dan ongeveer 0,1 per jaar vanaf 2022).
- In deze berekeningen is nog geen rekening gehouden met een eventuele uitname uit de algemene reserve voor een investeringsfonds.

Kortom, bovengenoemde weergave van de weerstandsratio gaat wel uit van een best case scenario waarbij alle reeds afgesproken bezuinigingen daadwerkelijk worden gerealiseerd, het nadeel corona 2020 niet verder oploopt, de recessie geen meerjarige gevolgen voor de gemeentefinanciën gaat hebben en onder de aannahme dat de extra jeugdhulpmiddelen daadwerkelijk structureel toegekend gaan worden. Als het op een van deze gebieden tegenzit zal de ratio al snel een minder gunstige ontwikkeling laten zien. Onderstaande tabel laat zien hoe de ontwikkeling van de ratio wijzigt indien er wel sprake zou zijn van een incidentele of structurele tegenvaller. Zeker bij een structurele tegenvaller, ook in een wat kleinere omvang

van 5 miljoen euro, komt de weerstandratio al behoorlijk onder de norm zoals door de raad gehanteerd. Dat maakt ook dat het op dit moment helaas niet verstandig is uit de algemene reserve middelen te halen voor het vormen van een investeringsfonds.

Weerstandratio scenario analyse	2021	2022	2023	2024
Ratio exclusief stille reserve				
Incidentele tegenvaller van 5 miljoen in 2021	0,7	0,7	0,7	0,8
Incidentele tegenvaller van 10 miljoen in 2021	0,6	0,6	0,6	0,7
Incidentele tegenvaller van 15 miljoen in 2021	0,5	0,5	0,5	0,6
Structurele tegenvaller van 5 miljoen in 2021	0,7	0,6	0,5	0,5
Structurele tegenvaller van 10 miljoen in 2021	0,6	0,4	0,3	0,2
Structurele tegenvaller van 15 miljoen in 2021	0,5	0,3	0,0	-0,2
Ratio inclusief stille reserve				
Incidentele tegenvaller van 5 miljoen in 2021	1,0	0,9	0,9	1,0
Incidentele tegenvaller van 10 miljoen in 2021	0,9	0,8	0,8	0,9
Incidentele tegenvaller van 15 miljoen in 2021	0,8	0,7	0,7	0,8
Structurele tegenvaller van 5 miljoen in 2021	1,0	0,8	0,7	0,7
Structurele tegenvaller van 10 miljoen in 2021	0,9	0,7	0,5	0,4
Structurele tegenvaller van 15 miljoen in 2021	0,8	0,5	0,2	0,0

2.7. Dekkingsmaatregelen

Om het gat in de begroting terug te brengen zijn aanvullende dekkingsmaatregelen nodig in de omvang van 7,7 miljoen euro structureel. Dit bovenop de reeds lopende taakstellingen van 17,7 miljoen euro. Het college heeft zich geboden waar nog dekkingsmaatregelen mogelijk zijn, maar zoals in de beleidsbrief aangegeven zijn de mogelijkheden na meer dan 10 jaar bezuinigen beperkt en kunnen de effecten van nog meer bezuinigen op langere termijn sterk negatief uitwerken. Voor de volledigheid geven wij een beeld van hetgeen besproken is maar waarvoor nu geen voorstellen worden gedaan. Veel van deze richtingen hebben overigens de afgelopen jaren al voorgelegd bij uw raad en konden destijds niet op draagvlak rekenen.

In elk hieronder genoemde richting zitten maatregelen die al wel financieel ingeschat konden worden, maar ook maatregelen waarvan de financiële opbrengst op dit moment nog niet helder is. Totaal tellen alle maatregelen die al wel ingeschat konden worden op tot 6 miljoen euro in 2024. Daarmee zouden al deze maatregelen tezamen dus nog steeds niet voldoende zijn om de volledige nieuwe financiële opgave van 7,7 miljoen euro (in 2024) in te vullen.

Richting 1 - Financieel technische maatregelen

Als gevolg van de lage rentes kan de gemeente steeds goedkoper lenen. Daardoor moeten we dit jaar ook de omslagrente verlagen die gebruikt wordt om vanuit de treasury functie geld intern door te lenen aan onderdelen als het parkeerbedrijf, vastgoedbedrijf en voor het gesloten systeem rioolheffingen. Deze voordelen zouden kunnen worden afgeroomd ten gunste van de concernopgave. Voor de rioolheffing specifiek geldt dat we al maximaal 100% kostendekkend zijn en dat een voordeel in lagere financieringslasten voor riolering vrij zou moeten vallen in lagere rioollasten voor inwoners. Echter dat voordeel zou toch vrij kunnen

vallen door de OZB belasting te verhogen. Per saldo blijft dan de belastingdruk voor inwoners gelijk maar krijgt de gemeente wel extra dekking binnen.

Andere financieel technische maatregelen kunnen bestaan uit accepteren van een verlaging van de weerstandsratio, verlagen van de concernbrede loon-, prijs- en volumecompensatie (met daardoor wel risico's op knelpunten in komende jaren). Ook kan het spaarprogramma in de begroting worden afgebouwd, hoewel daarbij opgemerkt moet worden dat daarmee ook direct de ontwikkeling van de weerstandsratio verslechtert omdat dan jaarlijks minder gedoteerd wordt aan de algemene reserve. Feitelijk zijn daarmee dan ook weer additionele bezuinigingen nodig. Het spaarprogramma heeft de afgelopen jaren bijgedragen aan behoud van een positief structureel saldo en daarmee het gewenste repressief toezicht vanuit de provincie. Tevens heeft het ertoe bijgedragen dat we een buffer hebben opgebouwd om juist de eerste klappen van een crisis als de huidige op te vangen. Het is daarom verstandig het spaarprogramma in stand te houden ook naar de toekomst toe.

Richting 2 - Het gemeentebestuur draagt haar steentje bij

Opties die hier mogelijk zijn zijn het afschaffen van het klachtencommissariaat, verkleining van het college of de ondersteuning van raad en college. De eerste inschatting is dat dit maximaal 550.000 euro dekking oplevert in 2024. Aanvullende maatregelen kunnen bestaan uit verminderen van het aantal raadscommissies of bijvoorbeeld een maximum stellen aan het aantal (artikel 35) vragen.

Richting 3 - De stad is veerkrachtig: meer inzet op zelf- en samenredzaamheid

In deze richting kan gedacht worden aan schrappen van de financiële ondersteuning van wijk- of dorpsraden of het terugbrengen van het leerlingenvervoer naar de wettelijke grens. De eerste inschatting is dat dit maximaal 140.000 euro dekking oplevert in 2024. Aanvullende maatregelen kunnen bestaan uit verlaging van de wijkbudgetten, ingrijpende wijzigingen in stadsdeelgewijs werken, versoberen dienstverlening m.b.t. meldingen openbare ruimte, afbouwen subsidies voor (sport-)verenigingen en belangenorganisaties en versoberen van het takenpakket van Sportaal.

Richting 4 - Organisatie 2.0

Hierbij valt te denken aan vermindering van het aantal werkplekken door beëindiging van een huurcontract dat op korte termijn afloopt, verkleining van de directie en versobering van de catering. De eerste inschatting is dat dit maximaal 700.000 euro dekking oplevert in 2024. Aanvullende maatregelen op de middellange termijn kunnen bestaan uit een heroriëntatie op de huidige activiteiten, waarbij de vraag meegenomen kan worden of we in de toekomst ook meer thuis zullen blijven werken en daarmee verdergaande afstoting van kantooromgevingen kunnen realiseren.

Richting 5 - Samen dragen we de lasten

Overwogen kan worden om Ozb of leges te verhogen. De eerste inschatting is dat bij een verhoging van de Ozb met 1% maximaal 550.000 euro dekking oplevert in 2024.

Richting 6 - Sociaal domein terug naar alleen de noodzakelijke activiteiten

Hier zijn keuzes mogelijk op afkomen van onderbestedingen in het participatiebudget en bij subsidies voor peuterarrangementen, het aanbrengen van meer focus in de inzet van het participatiebudget en het verlagen van normen bij inkomensondersteuningsmaatregelen. De eerste inschatting is dat dit maximaal 2 miljoen euro dekking oplevert in 2024. Veel van deze maatregelen zijn eerder opgevoerd in de zomernota 2019. Tevens moet meegewogen worden dat nog voor omstreeks 10 miljoen euro aan lopende taakstellingen op het sociaal domein moeten worden gerealiseerd.

Richting 6 - Terug naar onze kerntaken: wat niet wettelijk is schrappen (of regionaal uitvoeren).

Hierbij valt te denken aan het verminderen van of stoppen met beleidsinzet op niet-wettelijke taken zoals coördinatie op landelijke netwerken, economisch beleid, Duitsland agenda, internationaal beleid, LHBTI beleid, strategische onderwijsagenda (LEA). De eerste inschatting is dat dit maximaal 275.000 euro dekking oplevert in 2024.

Richting 7 - Versobering leefomgeving

Het gaat om voorstellen die eerder gedaan zijn in het traject “Veranderen en Bezuinigen in de Openbare Ruimte”, maar die vanwege de grote impact toen niet zijn doorgevoerd. Hierbij gaat het o.a. om het omvormen van heesters naar gazon, minder opruimen van zwerfafval, het uitzetten van fontein, minder schoffelen en onkruid bestrijding op verharding, alle hondenspeelvelden weghalen en uitstellen van wegbeheer in het buitengebied. De eerste inschatting is dat dit maximaal 850.000 euro dekking oplevert in 2024. Dit raakt tevens veelal de inzet van SW medewerkers. Daar is in de voorlopige doorrekening waar mogelijk al rekening mee gehouden.

Richting 8 - Bezuinigen op subsidies

Bezuinigingen op subsidies zijn niet meegenomen in bovenstaande pakketten. Mogelijkheden op dit vlak zijn samengevat in de discussienota en toelichting m.b.t. bezuinigen op subsidies die op 16 september 2019 door uw raad is besproken. Bij de behandeling van de gemeentebegroting 2020-2023 is door uw raad een motie aangenomen waarmee deze bezuinigingsrichting is vervallen. “Scherpe keuzes, zoekrichting subsidies” (met een opbrengst van 600.000 euro) is nog steeds onderdeel van de lopende taakstelling “Transformatie Sociaal Domein” (omstreeks 10 miljoen euro). Alvorens nieuwe taakstellingen toe te voegen, willen we eerst werken aan realiseren van de oude dekkingsmaatregelen en de opbrengst uit verminderen subsidies in het sociaal domein onder realisatie van deze taakstelling brengen. In geval van verminderen van subsidies moet wel rekening worden gehouden met de redelijke termijnen zoals genoemd in Awb. Voor structurele subsidies is het daarmee niet meer mogelijk om kortingen door te voeren per 2021.

3. Stand van zaken 2020

Inleiding

In de gemeentebegroting 2020-2023 zijn de beleidsplannen voor de periode tot en met 2023 gepresenteerd. Halverwege het begrotingsjaar 2020, bij de behandeling van de zomernota, wordt altijd een update van de stand van zaken gegeven. Conform de financiële verordening gaat deze tussenrapportage normaal gesproken ook in op de voortgang van uitvoering van beleid. Vanwege het coronavirus is gekozen om de voortgang van beleidsuitvoering niet nu, maar bij de actualisatie van oktober dit jaar mee te nemen. Verwachting is dat dan de voortgang en impact van het coronavirus beter te bepalen is. Normaal gesproken zou de rapportage van oktober alleen voor behandeling naar de Rekeningencommissie gaan. Voorgesteld wordt om deze dit jaar ook door uw Raad te behandelen.

In dit hoofdstuk volgt per programma een toelichting op de verwachte jaarafwijkingen en risico's met betrekking tot 2020. Bij het bepalen van de voortgang is 1-5-2020 als peildatum genomen. Verder is met betrekking tot 2020 een aantal bijlagen bij deze zomernota relevant:

- Bijlage 1 Samenvatting van alle beslispunten uit hoofdstuk 3 (stand van zaken 2020) binnen de bevoegdheid van de raad.
- Bijlage 2 Technische wijzigingen. Deze begrotingswijzigingen zijn administratief-technisch van aard. De wijzigingen betreffen veelal een verschuiving of een verhoging van budget (bijv. door toevoeging van Rijksmiddelen) maar hebben geen effect op de aard van de output zoals opgenomen in de gemeentebegroting 2019. Of de wijzigingen betreffen een administratieve verwerking van een al eerder genomen besluit.
- Bijlage 3 Begrotingswijzigingen, waarin we inzicht geven in de financiële consequenties van de hierboven genoemde beslispunten op de doelenboom.

Prognose 2020

Om tot een prognose van voor het jaar 2020 te komen worden de op dit moment bekende financiële afwijkingen op de begroting toegelicht. De impact van corona wordt in de prognose meegenomen voor zover de consequenties nu duidelijk zijn. Daar waar de consequenties financieel nog niet vast te stellen zijn, of onduidelijk is of het effect zich daadwerkelijk voor gaat doen, zijn deze in de risicoparaagraaf meegenomen. Daarnaast is in de prognose geen rekening gehouden met nog niet bekend zijnde compensatie door het Rijk. Dat betekent dat de prognose 2020 heel nadrukkelijk een voorlopige prognose betreft. In de tussenrapportage van oktober 2020 zal een scherper beeld afgegeven kunnen worden omdat dan ook meer duidelijk is over de compensatie door het Rijk.

Bijsturing 2020

Conform artikel 5 lid 5 van de financiële verordening doet het college bij de tussenrapportage voorstellen voor bijsturing wanneer het geprognosticeerde jaarresultaat 1 miljoen euro (of meer) negatief is. Het verwachte tekort bedraagt op dit moment 5,1 miljoen euro. Gezien de uitzonderlijke situatie wordt voorgesteld om dit jaar van deze regel af te wijken en geen korte termijn bezuinigingen door te voeren. Dit vanuit de overweging dat het in deze crisisperiode niet wenselijk is om de stad met aanvullende bezuinigingen te confronteren en de impact van de crisis nog verder te vergroten. Daarbij zijn onze reserves ook zodanig op niveau dat daarin een buffer beschikbaar is om het geprognosticeerde tussenresultaat op te vangen. De focus kan daarmee liggen op maatregelen die nodig zijn voor directe verlichting van de impact op de stad, maatregelen nodig voor wederopbloei en de lange termijn financiële opgave waarvoor onze gemeente staat.

Wij stellen voor:

1. Af te wijken van artikel 6 lid 2 “De tussenrapportage bedoeld in lid 1a bevat een uiteenzetting over de uitvoering van het beleid”
2. Af te wijken van artikel 5 lid 5 “Bij een geprognosticeerd negatief jaarresultaat in de tussenrapportage van 1 miljoen euro of meer, doet het college een voorstel hoe bij te sturen op dit resultaat”.
3. Akkoord te gaan met de technische wijzigingen zoals opgenomen in bijlage 2 en de begroting te wijzigen.

Verwacht resultaat 2020

De voorlopige prognose gaat uit van een negatief saldo van 5,1 miljoen euro. Opgemerkt wordt dat dit heel nadrukkelijk een voorlopige prognose voor 2020 is. Gezien de risico's uit de risicoparagraaf is het aannemelijk dat zonder afdoende compensatie vanuit het Rijk dit resultaat lager zal uitvallen.

Programma (x 1.000 euro)	Resultaat 2020
<i>Programmaresultaat:</i>	
Samenleving en bestuur	-90
Duurzaam wonen, leven, werken	-6.716
Vitaal en sociaal	-330
Financiën en organisatie	+626
Resultaat 2020 vóór meicirculaire	-6.510
Effect meicirculaire voor 2020	+1.369
Totaal resultaat 2020	-5.141

Effect corona in het verwachte resultaat 2020

In onderstaand overzicht is een nadere uitsplitsing gemaakt van het resultaat. Hierin wordt duidelijk of het resultaat wordt veroorzaakt door corona of door overige effecten. Op dit moment is de verwachting dat corona een negatief effect van 10,5 miljoen euro op de begroting van de gemeente Enschede heeft in 2020. Doordat op niet corona gerelateerde onderwerpen een voordeel van 4 miljoen euro wordt geprognosticeerd komt het resultaat 2020 uit op een nadeel van 6,5 miljoen euro. Door het positieve effect van de meicirculaire voor 2020 (+1,4 miljoen euro) komt het geprognosticeerde totaal resultaat 2020 uit op 5,1 miljoen euro negatief.

Onderwerpen (x1.000 euro)	Effect corona	Overige effecten	Verwacht resultaat 2020
Publieksdienstverlening	-140	0	-140
Openbare orde en veiligheid	+75	0	+75
Overige onderwerpen	0	-25	-25
Samenleving en Bestuur	-65	-25	-90
Vergunningen	-50	0	-50
Cultuur	-558	0	-558
Parkeerbeheer	-5.300	0	-5.300
Overige onderwerpen	0	-808	-808
Duurzaam Wonen, Leven en Werken	-5.908	-808	-6.716

Sociale werkvoorziening	-500	+600	100
Algemene bijstand levensonderhoud	-3.300	+2.124	-1.176
Overige onderwerpen	0	+746	746
Vitaal en Sociaal	-3.800	+3.470	-330
Bedrijfsvoering	-330	-739	-1.069
Interne Dienstverlening	-155	+265	+110
Algemene Belastingen	-285	0	-285
Overige onderwerpen	0	+1.870	+1.870
Financien en Organisatie	-770	+1.396	+626
Resultaat 2020 vóór meicirculaire	-10.543	+4.033	-6.510
Effect meicirculaire voor 2020			+1.369
Totaal resultaat 2020			-5.141

Toelichting:

Programmaresultaat (6,5 miljoen euro negatief)

Algemene beeld binnen de programma's is dat een fors negatief resultaat voor 2020 wordt verwacht. Belangrijkste oorzaak hiervan zijn de consequenties van het coronavirus welke vrijwel binnen ieder onderdeel van de begroting terug te vinden zijn. Naast de nu al bekende tegenvallers zijn tevens diverse risico's voor de begroting in de risicoparagraaf opgenomen. Alleen binnen Financien en Organisatie wordt een positief resultaat verwacht. Oorzaak hiervan is gelegen in een eenmalige meevaller van 1 miljoen euro op de stelpost loon-prijscompensatie. Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingen per programma toegelicht. In de volgende paragrafen is een uitgebreidere toelichting op het resultaat per programma opgenomen.

Samenleving en bestuur (90.000 euro negatief) belangrijkste ontwikkelingen:

- Publieksdienstverlening kent een negatief resultaat van 140.000 euro vanwege achterstanden die weggewerkt moeten worden.

Duurzaam Wonen, Leven en Werken (6,7 miljoen euro negatief) belangrijkste ontwikkelingen:

- Beheer en onderhoud openbare ruimte verwacht een negatief resultaat van 200.000 euro vanwege een belastingplicht op reclame-inkomsten.
- Bestemmen, Vergunnen, Toezicht en Handhaving verwacht een negatief resultaat van 208.000 euro vanwege het ontbreken van legesinkomsten door afgelaste evenementen en een korting in het gemeentefonds vanwege de implementatie van de omgevingswet.
- Cultuur, Evenementen en Citymarketing kent een negatief resultaat van 558.000 euro doordat Enschede een bijdrage levert in de vitale culturele regionale infrastructuur.
- Locatieontwikkeling verwacht een negatief resultaat van 300.000 euro door extra investering op cultuurhistorie en het deels niet behalen van een taakstelling.
- Het grootste nadelige resultaat bestaat uit het ontbreken van parkeerinkomsten. Verwacht wordt dat dit voor 2020 een negatief resultaat van 5,3 miljoen euro tot gevolg heeft.

Vitaal en Sociaal (0,3 miljoen euro negatief) belangrijkste ontwikkelingen:

- Binnen Jeugdhulp wordt een negatief resultaat verwacht van 1,7 miljoen euro vanwege met name een toename in de zorgvraag in de eerste vier maanden van dit jaar, alsmede de oplopende taakstellingen met ruim 2 miljoen euro.
- Voor de ondersteuning centrumtaken (Wmo) wordt een voordeel van 964.000 en een nadeel van 676.000 euro bij de ondersteuning lokaal (WmoO) geprognoseerd.
- Voor de algemene bijstand levensonderhoud wordt een nadeel van 1,2 miljoen euro verwacht. Oorzaak hiervan is gelegen in de effecten van het coronavirus. Onduidelijk is nog hoe deze ontwikkeling zich in 2020 door zal zetten.
- Vanwege diverse voordelen binnen arbeidsmarktparticipatie wordt er een voordeel van 1,1 miljoen euro verwacht.

Financiën en Organisatie (0,6 miljoen euro positief) belangrijkste ontwikkelingen:

- Een nadeel binnen de bedrijfsvoering van het programma Duurzaam, Wonen, Leven en Werken zorgt voor een verwacht tekort van 1 miljoen euro.
- Een voordeel ontstaat door een incidentele vrijval van 1 miljoen euro uit de stelpost loon- en prijscompensatie.
- Door wijziging in regelgeving en hogere dividendopbrengsten wordt er binnen rente en treasury een voordeel van 750.000 euro verwacht.

Wij stellen voor:

4. Om op dit moment niet bij te sturen op het verwachte resultaat van 2020 en resterende tekorten en overige verwachte voordelen te betrekken bij de Gemeenterekening 2020.

Meicirculaire (1,4 miljoen euro positief effect voor 2020)

Zoals reeds in 2.1 is aangegeven laat de meicirculaire voor 2020 een positieve bijstelling zien. Bijzonderheden ten aanzien van die bijstelling:

- Het definitieve accres over 2019 valt positief uit ten opzichte van het accres uit de septembercirculaire 2020 doordat de rijksuitgaven (voor o.a. onderwijs en de problematiek rondom stikstof) hoger uitvielen. Dit voordeel over 2019 wordt in 2020 verrekend.
- In 2019 is minder gedeclareerd uit het BTW-compensatiefonds (over 2018) dan waarmee rekening was gehouden. Het verschil wordt daarom nu alsnog toegevoegd aan het gemeentefonds in 2020.
- Aan de budgetten van het sociaal domein wordt voor een laatste keer separaat de indexatie toegevoegd voor 2019. Vanaf 2020 is de indexatie onderdeel van het accres.
- In 2020 zijn meerdere verrekeringen gedaan die in de decembercirculaire 2019 verwerkt hadden moeten worden. Deze leiden echter voor Enschede tot een positief saldo aan nabetalingen van ruim 853.000 euro.

Wij stellen voor:

5. Om de effecten uit de meicirculaire 2020 meerjarig te verwerken in de begroting.

Risicoparagraaf

Inleiding

Normaal gesproken kent de tussenrapportage geen risicoparagraaf. Vanwege de crisis door het coronavirus is daar dit jaar wel voor gekozen. Het betreffen onderwerpen waarvan in enkele gevallen nog onzeker is of het zich ook daadwerkelijk voor gaat doen. Daarnaast zijn het onderwerpen waarvan met redelijke zekerheid gesteld kan worden dat het risico zich zal gaan voordoen. Echter is de (financiële) impact op dit moment nog te onzeker om ook in de prognose op te nemen. Veel is namelijk afhankelijk van de duur van de door het kabinet opgelegde beperkende maatregelen en de mate van compensatie van corona nadelen door het Rijk. Bij de actualisatie in oktober 2020 verwachten we over meer informatie en duidelijkheid te beschikken zodat een nauwkeurigere prognose voor 2020 te presenteren is.

Programma	Onderwerp	Toelichting
Alle	Regio Twente	De financiële consequenties van het coronavirus zijn in beeld gebracht in een bandbreedte berekening in twee scenario's. De bandbreedte berekening laat zien dat de coronacrisis voor Regio Twente een negatieve bandbreedte (tekort) kent van naar schatting tussen de 1,5 miljoen euro en 3,3 miljoen euro. Door nog veel onduidelijkheden is dit niet meegenomen. De komende periode wordt meer duidelijk. De kans is reëel dat gemeenten moeten bijspringen. Het aandeel van Enschede hierin is circa 25%.
Alle	Werkdruk	Uitval medewerkers door te hoge werkdruk op wettelijk verplichte taken.
Samenleving & Bestuur	Publieksdienstverlening	Vanwege Corona is er nu beperkte beschikbaarheid van balies en daarmee loopt afgifte van de diverse documenten achterstand op. Deze achterstand moet straks weer ingehaald worden, naast de reguliere stroom aanvragen. Dit leidt tot meerkosten. Op dit moment is echter niet precies aan te geven hoe hoog die zijn. Dat is sterk afhankelijk van wanneer de balies weer volledig open kunnen, hoe hoog de achterstand precies is en hoe lang het duurt voordat de achterstand is ingelopen. Dat kan zelfs tot ver in 2021 zijn. Een ruwe schatting is dat als de balies pas weer op 1 oktober 2020 volledig open kunnen, de extra kosten kunnen oplopen tot ruim 700.000 euro waarvan het grootste deel landt in 2021.
Vitaal & Sociaal	Wachttijden RvdK en GGZ	Toename beroep op Wijkteams als gevolg van wachttijden Raad voor kindbescherming en GGZ, bij verder oplopende wachttijden bij deze instanties neemt de druk op zowel inzet Wijkteams als inzet op tweedelijns voorzieningen toe.
Vitaal & Sociaal	Financiële positie zorgaanbieders Wmo en Jeugdhulp	Druk op "zorglandschap" Jeugdhulp en Wmo, een aantal zorgaanbieders staat er financieel zodanig slecht voor dat niet uitgesloten kan worden dat dit in 2020 nog leidt tot aanvullende (steun-)maatregelen.
Vitaal & Sociaal	Boeggolf uitgestelde zorg	Afhankelijk van de duur van de coronacrisis kan er sprake zijn van "uitgestelde zorg". Zorgaanbieders worden nu gecompenseerd voor "vraaguitval" en deze middelen zijn niet meer beschikbaar als deze zorg "ingehaald" moet

		worden (boeggolfeffect). VNG is met het Rijk hierover in gesprek, in de prognose is uitgegaan van een "neutraal" effect, in de praktijk kan dit afwijken.
Vitaal & Sociaal	Zorgverzekering door Corona crisis	Zorgverzekering als gevolg van de coronacrisis maakt, los van het reguliere beeld op zorgtoewijzingen en declaraties nog geen deel uit van deze prognose. Met name toekomstige werkloosheid en daarmee armoede- en schuldenproblematiek kan zorgen voor een opwaarts effect op de zorginzet.
Vitaal & Sociaal	Onzekerheid BUIG	Onzekerheid of we binnen de raming van de BUIG blijven. Het rijk heeft onlangs het nader voorlopig budget 2020 bekend gemaakt waarbij Enschede met 3,45 miljoen euro gekort wordt. Deze korting is in de prognose meegenomen. Daarnaast zien we de laatste 2 maanden een stijging van het bijstandsvolume als gevolg van de coronacrisis. We hebben deze stijging in onze prognose meegenomen volgens de gebruikelijke ramingsmethodiek. Naarmate de stijging zich echter in verscherpte mate doorzet en langer aanhoudt zonder dat het rijk hiervoor compenseert zal het tekort enkele miljoenen euro's hoger kunnen uitvallen.
Vitaal & Sociaal	Hoger beroep armoedevervoorzieningen	Het beroep op armoedevervoorzieningen kan gaan stijgen. Op dit moment zien we nog geen grote stijging op het beroep op deze voorzieningen, zoals de bijzondere bijstand als gevolg van de coronacrisis. Met enige vertraging kan dit beroep nog gaan toenemen.
Vitaal & Sociaal	Omzetverlies Sociale Werkvoorziening	De mate waarin omzetverlies bij de Sociale Werkvoorziening optreedt is niet exact te voorspellen. We hebben in de prognose rekening gehouden met een forse omzetsdaling tot de zomer die daarna weer gaat aantrekken. Het is bij de medewerkers die gedetacheerd zijn niet zeker of iedereen aan het werk kan blijven bij de werkgever
Financiën & Organisatie	G.B.T	Door het wijzigen van het invorderingstraject ontstaan er inkomstendervingen bij het GBT. Deze tekorten moeten nog vertaald worden naar de diverse gemeenten. De verwachting is dat dit tekort kan oplopen tot 40.000 euro voor de gemeente Enschede
Financiën & Organisatie	1 Twente	Door teruglopende advertentie-inkomsten en minder opdrachten kampen zij met financiële problemen. Er is een garantstelling van 250.000 euro.
Financiën & Organisatie	Faillissement aannemers en contractpartners	Faillissementen van aannemers en contractpartners kunnen leiden tot extra kosten bij de uitvoering van projecten. Dit speelt zich met name af bij het Vastgoedbedrijf, Huisvesting & Services, IT-bedrijf en Onderwijshuisvesting.
Financiën & Organisatie	Uitgestelde huur niet te innen	Van de externe huurinkomsten voor het vastgoedbedrijf wordt 70% in rekening gebracht bij grote instellingen, waaronder Wilminktheater, Sportaal, Metropool en Concordia. Op maandbasis is dit een bedrag van 600.000 euro. Door het verslechteren van de liquiditeitspositie van deze instellingen is de kans aanwezig dat de huurinkomsten deels of niet kunnen worden geïnd.
Financiën & Organisatie	Prijsstijgingen	Nu fabrieken deels/volledig gesloten zijn kan het zijn dat voorraden ten dele/niet worden aangevuld. Risico van

		prijsstijgingen i.v.m. gewijzigde verhouding vraag/aanbod van werkplekmiddelen en middelen voor het rekencentrum.
Financiën & Organisatie	Tijdsduur oplossen major incidenten	De tijdsduur van het oplossen van storingen in het rekencentrum/netwerk kan langer zijn i.v.m. niet aanwezig zijn/niet tijdig kunnen leveren van essentiële onderdelen om de storingen op te lossen.
Financiën & Organisatie	Aanpassing gebouwen	Aanpassingen huisvesting zodat werkzaamheden in gebouwen waar ambtelijk personeel werkzaam is kunnen worden uitgevoerd conform voorgeschreven corona protocollen. Betreft o.a. bewegwijzering in gebouwen, eventueel aanpassen sanitaire voorzieningen en werkplekken.
Financiën & Organisatie	Aanpassen werkplekken IT	Verstrekken IT werkplekmiddelen vanwege voorschriften Corona. Dit kan aanvullende investeringen betreffen indien alle medewerkers op individueel niveau moet worden voorzien van een laptop, toetsenbord, muis. De kosten kunnen dan structureel vanaf 2021 toenemen met 275.000 euro tot 350.000 euro per jaar.
Financiën & Organisatie	Aanpassen werkplekken bureau	Bij een structurele toename van het thuiswerken moet het personeel thuis beschikken over een ergonomische werkplek. Dat kan aanleiding zijn voor het verstrekken van een vergoeding aan het personeel voor de aanschaf van werkplekmiddelen. De bandbreedte voor het inrichten van een thuiswerkplek afhankelijk van de prijs per werkplek ligt tussen de 600.000 euro en 1,2 miljoen euro.
DWLW	Reclame openbare terreinen	Er liggen overeenkomsten met externe partijen waar een opbrengst voor de gemeente tegenover staat, ca 850.000 euro. Als gevolg van de coronacrisis zijn de betalingsverplichtingen voorlopig opgeschort. De kans bestaat dat deze partijen uiteindelijk de betalingsverplichting niet kunnen nakomen waardoor er sprake kan zijn van inkomstenderving.
DWLW	Volkspark	Door de coronacrisis is het onzeker of de herfstkermis in het Volkspark doorgang kan vinden. Dat zou 150.000 euro verlies voor de commissie van beheer van het Volkspark op kunnen leveren. Deze commissie heeft geen buffers beschikbaar waarbinnen dit opgevangen kan worden. Uiteindelijk zal eventuele inkomstenderving dan ook bij de gemeente terecht komen.
DWLW	Legesinkomsten bouw	Door de coronacrisis is de verwachting dat de legesinkomsten m.b.t. de bouw in de tweede helft van 2020 lager zullen uitvallen dan in de begroting is opgenomen. Het is echter nog te onzeker om dit nu al te kunnen kwantificeren. Op dit moment is de verwachting een afname van 10%.
DWLW	Ruimtelijke plannen	Het niet benutte budget voor planschade wordt nu ingezet om het tekort in de kostenplaats bestemmen op te vangen. Op het moment dat in de tweede helft van 2020 sprake is een (grote) planschade, dan zal een tekort ontstaan. Op dit moment is dit echter niet de verwachting.
DWLW	Cultuur	Het Rijk stelt middelen beschikbaar voor de vitale culture regionale infrastructuur om de gevolgen van Corona op te vangen. Door de beperkende maatregelen zien de instellingen hun inkomsten drastisch teruglopen. Voor de

		opgaven van Enschede is het cruciaal dat de basisinfrastructuur voor cultuur en evenementen in stand kan blijven. Voorwaarde voor de Rijksregeling is dat gemeenten de bijdrage van het Rijk matchen. In Enschede zijn het Wilmink theater, Metropool en Concordia onderdeel van die vitale infrastructuur. De provincie wil de helft van de matching voor haar rekening nemen. Daarnaast is de verwachting dat de gemeente Hengelo bij zal dragen voor de helft bij van de matching voor Metropool. Mocht dit niet zo zijn, dan loopt het tekort op (70.000 euro).

* Instructie schrijven toelichting: Gebruik voor de toelichting maximaal 2 regels.

3.1 Samenleving en bestuur

Financiële voortgang

Doelstelling en producten	Status	Afwijking (x1.000 euro)
1. Goed bestuur		
Bezwaar en beroep		0
College van B&W		0
Klachtencommissariaat		0
Ondersteuning College van B&W en directie		0
Raad en commissies		0
Subtotaal		0
2. Versterking samenwerking bestuur/samenleving		
Stadsdeelsgewijs werken		0
Subtotaal		0
3. Versterking samenwerking bestuur/(regionale) partners		
Regionale samenwerking		-25
<i>Vorig jaar is de primitieve begroting van de verbonden partij Regio Twente vastgesteld. Gaandeweg in de tijd is deze begroting bijgesteld. De impact van corona is op dit moment nog niet meegenomen in deze prognose, omdat er nog onduidelijkheden zijn over de compensatie voor de financiële gevolgen.</i>		
Subtotaal		-25
4. Professionele dienstverlening aan de samenleving		
Publieksdienstverlening		-140
<i>Het verwachte negatieve resultaat bij dienstverlening wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere personeelskosten. In verband met Corona en beperkte beschikbaarheid balies en daarmee afgifte van documenten krijgt dienstverlening straks te maken met extra kosten om de achterstanden weg te werken.</i>		
Verkiezingen		0
Subtotaal		-140
5. Openbare orde en veiligheid		

Openbare orde en veiligheid	★	75
<i>Het voorlopige verwachte positieve resultaat van 75.000 euro betreft voornamelijk personele kosten die zijn ontstaan door het opschorten van sollicitatieprocedures in verband met corona.</i>		
Subtotaal		75
Totaal		-90

Legenda: ▼ = tegenvaller; ■ = risico; ● = conform begroting; ★ = meevaller; ○ = neutrale wijziging

3.2 Duurzaam wonen, leven en werken

Financiële voortgang

Doelstelling en producten	Status	Afwijking (x1.000 euro)
1. De bereikbaarheid van banen wordt vergroot		
Dienstverlening aan ondernemers	●	0
Verkeersinfrastructuur en beleid	●	0
Versterken economische structuur	●	0
Subtotaal		0
2. Talent wordt aangetrokken en vastgehouden		
Afvalstoffen	●	0
Begraafplaatsen	●	0
Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte <i>Per 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht ontstaan voor overheidsondernemingen. Deze ondernemingen kunnen voor hun ondernemingsactiviteiten vennootschapsbelastingplichtig zijn. Toetsing van ondernemingsactiviteiten heeft ertoe geleid dat de gemeente Enschede voor een aantal activiteiten aangifte doet voor de vennootschapsbelasting waaronder Reclame openbare terreinen. Er speelt een uitvoerige landelijke discussie over de vennootschapsbelastingplicht van reclame. De Gemeente Enschede heeft het standpunt ingenomen dat de reclame niet leidt tot heffing van Vennootschapsbelasting. De Belastingdienst heeft echter een ander standpunt. Om te voorkomen dat 8% belastingrente in rekening wordt gebracht is besloten om reclame met ingang van 2016 toch in de aangifte op te nemen om vervolgens in bezwaar te gaan tegen de eigen aangifte.</i>	▼	-200
Bestemmen, Vergunnen, Toezicht en Handhaving <i>Door de coronacrisis zijn de evenementen in 2020 stil komen te liggen, waardoor er geen legesinkomsten hiervoor binnen zullen komen (50.000 euro). De verwachting voor de hoogte van de bouwleges in de tweede helft van 2020 is vooralsnog opgenomen als risico en nog niet gekwantificeerd. Daarnaast brengt de Implementatie Ow per 1-1-2022 de verplichting van het gebruik van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) met zich mee (158.000 euro). Daarvoor wordt de gemeente, vanaf 2020 jaarlijks gekort op de alg uitkering uit het gemeentefonds. Dit kan niet uit het beschikbare budget voor de invoering van de Ow worden betaald, dat budget is tijdelijk en bedoeld voor medewerkerscapaciteit.</i>	▼	-208
Cultuur, Evenementen en Citymarketing <i>Het Rijk stelt middelen beschikbaar voor de vitale culture regionale infrastructuur om de gevolgen van Corona op te vangen. Door de beperkende maatregelen zien de instellingen hun inkomsten dramatisch teruglopen. Voor de opgaven van Enschede is het</i>	▼	-558

cruciaal dat de basisinfrastructuur voor cultuur en evenementen in stand kan blijven. Voorwaarde de Rijksregeling is dat gemeenten de bijdrage van het Rijk matchen. In Enschede zijn het Wilmink theater, Metropool en Concordia onderdeel van die vitale infrastructuur. De provincie wil de helft van de matching voor haar rekening nemen. Hengelo draagt de helft bij van de matching voor Metropool (bovengemeentelijke instelling). De opgave Enschede is daarmee 558.000 euro. De totale bijdrage aan de instellingen (Rijk, provincie en gemeenten) is vier keer zo hoog. Deze kosten zijn een direct gevolg van Corona en de beperkende maatregelen.				
Grondbedrijf			0	
Locatieontwikkeling			-300	
In lijn met de afspraak met de raad om meer aandacht aan Cultuurhistorie te geven in het voortraject van ontwikkelingen wordt een halve fte inzet voor advies bij nieuwe initiatieven. Deze inzet komt ten laste van het AD budget voor nieuwe initiatieven (het zogenaamde 0-1 budget), binnen het budget Locatieontwikkeling, wat leidt tot een overschrijding van het budget (50.000 euro). Daarnaast is er sprake van het deels niet kunnen uitvoeren van de taakstelling Fysiek (350.000 euro). Dit kan slechts incidenteel voor 2020 voor 100.000 euro gecompenseerd worden door incidentele meevallers.				
Parkeerbeheer			-	
Door de coronacrisis en de daarmee samenhangende regeringsmaatregelen is de betaald parkeervraag sterk afgenomen. Voor 2020 wordt een tekort verwacht van 5,3 miljoen euro gebaseerd op:			5.300	
1. een vraaguitval van 90% vanaf begin corona met een herstel tot 20% vraaguitval in de maand december en				
2. verlaging van de opbrengsten fiscalisering door gewijzigde inzet handhaving.				
Riolering			0	
Stedelijke ontwikkeling			-150	
De proceskosten i.v.m. de warmtetransitie Twekkelerveld zijn niet te dekken vanuit het reguliere budget.				
Subtotaal			-	
			6.716	
3. Enschede is een duurzame en klimaatbestendige stad				
Duurzaamheid			0	
Subtotaal			0	
Totaal			-	
			6.716	

Legenda: = tegenvaller; = risico; = conform begroting; = meevaller; = neutrale wijziging

Toelichting

In de uitvoering van bodemonderzoeken en bodemsaneringen is vertraging opgetreden. Om als gevolg van de vertraagde uitvoering van bodemonderzoeken en bodemsaneringen te zorgen dat dit budget beschikbaar blijft voor de uit te voeren werkzaamheden, stellen we voor om in 2020 een storting te doen in de reserve "nog uit te voeren werkzaamheden".

Wij stellen voor:

- om als gevolg van de vertraagde uitvoering van bodemsaneringen het hiervoor geoormerkte budget van 250.000 euro in 2020 te storten in de reserve "Nog uit te voeren Werkzaamheden" zodat het budget beschikbaar blijft voor bodemsaneringen (BP-DWLW-01).

We willen een krediet beschikbaar stellen voor opdrachten aan derden ten behoeve van investeringen. Het betreft een meerjarig raambudget waarbij de lasten en baten gelijk zijn. Dit raambudget wordt gebruikt bij opdrachten voor werkzaamheden voor derden ten behoeve van de openbare ruimte waarvan de Gemeente Enschede eigenaar is en dus als enige

opdrachtgever kan zijn. De kosten hiervoor worden doorbelast aan derden die uiteindelijk profijt hebben van de werkzaamheden. Door deze werkwijze hoeft niet voor elke opdracht een apart besluit aan de Raad te worden voorgelegd in verband met het budgetrecht van de Raad.

Wij stellen voor:

7. een krediet beschikbaar te stellen van 1 miljoen euro voor opdrachten aan derden ten behoeve van investeringen, het betreft een meerjarig raambudget waarbij de lasten en baten gelijk zijn. Dit raambudget wordt gebruikt bij opdrachten voor werkzaamheden voor derden ten behoeve van de openbare ruimte waarvan de Gemeente Enschede eigenaar is en dus als enige opdrachtgever kan zijn. De kosten hiervoor worden doorbelast aan derden die uiteindelijk profijt hebben van de werkzaamheden. Door deze werkwijze hoeft niet voor elke opdracht een apart besluit aan de Raad te worden voorgelegd in verband met het budgetrecht van de Raad. (BP-DWLW-02)

De reserve Flankerend beleid is ingesteld door de Raad om uitgaven te bekostigen die te maken hebben met personele mobiliteit in relatie tot de invulling van personele bezuinigingen.

We stellen voor om in de jaren 2020 en 2021 een bedrag in de reserve Flankerend beleid te storten en in je jaren 2022 en 2023 een bedrag aan deze reserve te onttrekken als remweg voor personele bezuinigingen. Per saldo wordt er evenveel in de reserve gestort als er wordt onttrokken.

Wij stellen voor:

8. om 150.000 euro (2020) en 90.000 euro (2021) te storten in de reserve flankerend beleid. Daarnaast stellen we voor 125.000 euro (2022) en 265.000 euro (2023) te onttrekken aan de reserve flankerend beleid. Met de in 2019 gestorte 150.000 euro is deze beweging meerjarig neutraal. We zetten hiermee de reserve flankerend beleid in als remweg voor het realiseren van de brede taakstelling binnen fysieke en economische domein voor het deel ondernemersloket.

3.3 Vitaal en sociaal

Financiële voortgang

Doelstelling en producten	Status	Afwijking (x1.000 euro)
1. Jeugd groeit veilig op en ontwikkelt talenten		
Jeugdhulp <i>Op basis van het actuele beeld van volume, declaraties en toewijzingen (verplichtingen) verwachten we in 2020 een tekort van ruim 1,7 miljoen euro negatief. Dit is met inbegrip van een aanvullende taakstelling van ruim 2,3 miljoen euro ten opzichte van 2019. Met name de toename van volume in de eerste vier maanden in combinatie met de toename van de taakstelling zorgen voor dit tekort. De verwachte uitgaven nemen hiermee toe met 2,2% toe ten opzichte van 2019. Met inachtneming van de prijsindex van 2,83% en een toename van het volume van 9% dalen de gemiddelde kosten per cliënt. In de prognose is de "continuïteitsbijdrage" voor corona (omzetgarantie) meegenomen. Meerkosten bij aanbieders als gevolg van corona en eventuele "boeg golf-effecten" (uitgestelde zorg die later in het jaar alsnog wordt uitgevoerd) maken geen onderdeel uit van deze prognose. De verwachting is dat het Rijk hiervoor compenseert.</i>	▼	- 1.737
Onderwijs	●	372

Als gevolg van een latere uitbreiding van het aantal uren voorschoolse educatie (VVE) van 10 naar 16 uur per week ontstaat een voordeel op peuterarrangementen van per saldo 439.000 euro voordelig. Voor de Locale Educatieve Agenda (LEA) wordt een voordeel van 119.000 euro verwacht met name als gevolg van een terugvordering van subsidie op het onderdeel "Actieve school in de buurt" en een voordeel op kinderopvang als gevolg van lagere kosten voor toezicht en een hogere ouderbijdrage. Op leerlingenvervoer wordt een nadeel verwacht van 202.000 euro door een toename van het individuele vervoer en een forse indexering van de vervoerstarieven (wettelijk verplichte NEA-indexering). Tot slot wordt een voordeel verwacht op leerplicht van 16.000 euro.		
Sport en Gezondheid Het saldo op dit product wordt vooral veroorzaakt door een nadeel op de Wet op de Lijkbezorging.	▼	-58
Subtotaal		-
		1.423

2. Inwoners wonen langer zelfstandig

Ondersteuning centrumtaken (WMO) We verwachten een voordeel van afgerond 2,9 miljoen euro op de Wmo-centrumtaken van de gehele regio. Het betreft een voordeel van 3,3 miljoen bij Beschermd wonen en een nadeel van 0,4 miljoen bij Maatschappelijke opvang. Het voordeel wordt veroorzaakt door een lagere prognose van het aantal te subsidiëren plekken beschermd wonen dan begroot. Niet alle geplande voorzieningen worden gerealiseerd. Een deel van het totale voordeel wordt uitgekeerd aan de overige zeven regiogemeenten in het verzorgingsgebied. Voor het aandeel van de gemeente Enschede gaat het in dat geval om een voordeel van afgerond 1,0 miljoen euro.	★	964
Ondersteuning lokaal (WMO) Verwacht wordt een nadelig resultaat van ca 0.7 miljoen euro dat met name wordt veroorzaakt door het effect van het abonnementstarief bij Ondersteuning Huishouden en bij de Hulpmiddelen & aanpassing. De uitgaven nemen met 7% toe t.o.v. 2019. Met inachtneming van de prijsindex van 2,83% en een toename van het volume met 7% dalen de gemiddelde kosten per cliënt. Meerkosten bij aanbieders als gevolg van corona en eventuele "boeggolf-effecten" (uitgestelde zorg die later in het jaar alsnog wordt uitgevoerd) maken geen onderdeel uit van deze prognose. De verwachting is dat het Rijk hiervoor compenseert.	▼	-676
Subtotaal		288

3. Inwoners zijn financieel zelfstandig

Algemene bijstand levensonderhoud De prognose is gebaseerd op een bestandsomvang van 6.237 uiterkeringen per eind april en op het op 13 mei 2020 bekend gemaakte nader voorlopige BUIG-budget 2020; dat valt 3,5 miljoen euro lager uit dan het voorlopige BUIG-budget 2020 uit de begroting; de maanden maart en april lieten als gevolg van Covid-19 een scherpe stijging zien; onduidelijk is nog hoe deze ontwikkeling zich in 2020 zal voortzetten; vooralsnog zijn we bij de prognose van de bestandsontwikkeling uitgegaan van het (gebruikelijke) gemiddelde groeipercentage van de afgelopen 12 maanden (periode mei 2019 t/m april 2020); daardoor verwachten we per saldo toch nog een lichte daling van het bijstandsbestand tot 6.197 uitkeringen eind 2020; het Rijk gaf bij de toekenning van het nader voorlopige BUIG-budget 2020 aan (afwijkend van de bestaande systematiek) in september, bij de vaststelling van het definitieve BUIG-budget 2020, rekening te houden met de dan actuele conjuncturele situatie; op dat moment wordt (pas) duidelijk welke effecten van Covid-19 op de Algemene Bijstand LO door het Rijk (aanvullend) worden gecompenseerd; samenvattend maakt het de gedane prognose volstrekt onzeker. Op dit product zijn ook de Rijksmiddelen voor TOZO (Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandige Ondernemers) ad 12 miljoen euro toegevoegd. Dit is een budgettair neutrale wijziging en heeft daarmee geen invloed op de prognose van het saldo voor dit product.	▼	-
		1.176

Inkomensondersteuning <i>Bijzondere bijstand (418.000 euro voordelig): op basis van de eerste verstrekkingen 2020 verwachten we op dit moment met name over te houden op de Individuele Inkomens Toeslag, op de Bewindvoering als gevolg van het nu volledig rekening houden met draagkracht en op de Voorziening voor Wonen; daar staat tegenover dat de opbrengsten van leenbijstand naar verwachting lager uitvallen.</i> <i>Collectieve Zorgkosten Minima (45.000 euro nadelig): door een toename van ruim 100 verzekerden ten opzichte van 2019 en een verschuiving van de goedkopere GV1 en GV2 pakketten naar het duurdere GV3 pakket. "</i>	★	366
Schuldhelpverlening <i>Resultaat vooralsnog gebaseerd op uitgaven over de maanden januari tot en met april 2020. Een lichte daling van het aantal meldingen (crisisinterventies) en indicatiestellingen bij de Stadbank Oost Nederland is zichtbaar.</i>	●	6
Subtotaal		-804
4. Inwoners participeren in de samenleving		
Algemene Maatschappelijke Voorzieningen <i>Er wordt een voordelig verwacht van ca. 0,2 miljoen euro. Dit wordt met name veroorzaakt voordelen op de onderdelen mantelzorg en natuureducatie van ongeveer 0,2 miljoen euro. Bij welzijn vindt een verwachte onderbesteding plaats maar omdat de taakstelling scherpe keuzes sociaal domein, zoekgebied subsidies hier is ondergebracht, komt dit onderdeel 0,1 miljoen negatief uit. Verder zijn er diverse kleinere voordelen ter grootte van 0,1 miljoen euro.</i>	★	209
Arbeidsmarktparticipatie <i>Het is de verwachting dat 0,3 miljoen euro wordt ontvangen bij de meicirculaire voor Bonus Nieuw beschut en vrijval van de restantmiddelen Bonus Nieuw beschut; 0,45 miljoen euro van het budget nieuwe initiatieven is nog niet ingevuld. In de decembercirculaire 2019 is 0,5 miljoen euro ontvangen als suppletie-uitkering. Hiervan is het grootste deel nog niet ingevuld; 0,15 miljoen euro heeft betrekking op lagere kosten ten behoeve van de nieuwe doelgroep. Het lijkt er op dat er minder kosten worden gemaakt voor werkplekaanpassingen en jobcoaching; De kosten voor vakscholing zullen naar verwachting 0,1 miljoen euro lager uitvallen. Dit komt door een kleinere groep direct bemiddelbare werkzoekenden en de invoering van de mogelijkheid om de opleidingskosten te vergoeden via het Twents Fonds voor Vakmanschap; Tot slot wordt er een voordeel verwacht van 0,15 miljoen euro op de apparaatskosten.</i>	★	1.150
Ondersteuning wijkteams <i>Het voordelige resultaat van 0,15 miljoen euro wordt veroorzaakt door niet bestede materiële budgetten voor o.a. Centrum voor Jeugd en Gezin.</i>	★	150
Sociale Werkvoorziening en Nieuw Beschut <i>Het voordeel van 0,1 miljoen euro bestaat uit een voordelig subsidieresultaat van 0,5 miljoen euro en een nadeel van 0,4 miljoen op het operationele resultaat. Het voordeel op het subsidieresultaat is het gevolg van een hogere uitstroom van SW-medewerkers dan is geraamd en gebudgetteerd door het Ministerie SZW. Het nadeel van op het operationele resultaat bestaat uit een lagere omzet als gevolg van de Corona-crisis en een voordeel van 0,1 miljoen euro op het budget kapitaallasten. Het omzetnadeel is een voorlopige inschatting. Bij de vaststelling van het resultaat is geen rekening gehouden met mogelijke effecten van de meicirculaire.</i>	★	100
Subtotaal		1.609
Totaal		-330

Legenda: ▼ = tegenvaller; ■ = risico; ● = conform begroting; ★ = meevaller; ○ = neutrale wijziging

Toelichting

We stellen voor om het bedrag van 122.479 euro te onttrekken aan de reserve Maatschappelijke functie sport. Dit bedrag is nodig ter dekking van het tegengaan van versnippering in de sport en efficiëntere inzet van de sportaccommodaties. Het doel is om

een plan uit te werken waarbij de verenigingskracht wordt versterkt, clustervorming ontstaat en de taakstelling op de sportaccommodaties gerealiseerd wordt. Hiervoor zijn incidentele middelen nodig. Verenigingen zullen verplaatst moeten worden, hetgeen kosten met zich meebrengt. Onderzocht wordt:

- Het Horstmanpark vrijspelen
- Intensieve samenwerking op het Diekmanterrein
- Ruimte optimaal benutten sportpark Enschede Zuid

De inzet van deze reserve brengt deze ontwikkelingen op gang.

Wij stellen voor:

9. Om 122.479 euro te onttrekken uit de reserve Maatschappelijke functie sport voor dekking van het tegengaan van versnippering in de sport en een efficiëntere inzet van de sportaccommodaties ter realisering van de hiermee gemoeide taakstelling.

Het product Asiel en Integratie wordt deels gedekt vanuit de reserve Asiel en Integratie en deels uit vooruit ontvangen Rijksmiddelen in 2019. Met deze begrotingswijziging is de financiële dekking van het product gegarandeerd.

Wij stellen voor:

10. Om 260.000 euro te onttrekken uit de reserve Asiel en Integratie ten gunste van Algemene maatschappelijke voorzieningen. Daarnaast om 171.720 euro toe te voegen aan het subsidiebudget van M-pact voor de uitvoering van 'Doe mee in Enschede'.

In 2019 is vanuit het Rijk het actieprogramma "Geweld hoort nergens thuis" gestart. In dat kader zijn een tweetal projecten toegekend aan gemeente Enschede als centrumgemeente. Het betreft "Gefaseerde ketensamenwerking" en "Ondersteuning van de lokale infrastructuur". De projecten worden gestart in 2020, met deze begrotingswijziging is de financiële dekking van het actieprogramma gegarandeerd.

Wij stellen voor:

11. Om 107.500 euro te onttrekken uit de reserve Vrouwenopvang voor dekking van projecten "Geweld hoort nergens thuis". De middelen zijn in 2019 uitgekeerd door het rijk en gestort in de reserve. Met deze begrotingswijziging is de financiële dekking voor 2020 van het actieprogramma gegarandeerd.

De projecten in het kader van de transformatieopgave worden in lijn met voorgaande jaren gedekt vanuit de reserve Sociaal fonds. In de gemeentebegroting 2020 is reeds rekening gehouden met een onttrekking van 1 miljoen euro. Een aanvullende onttrekking garandeert de dekking van de diverse versnellingsprojecten waaronder: doorontwikkeling Ondersteuning Huishouden, aandacht voor dyslexie op scholen en meer wonen, minder zorgen.

Wij stellen voor:

12. Om 1.000.000 euro te onttrekken aan de reserve Sociaal fonds en dit bedrag toe te voegen aan de Transformatieagenda. Dit voor het uitvoeren van de diverse projecten binnen de Transformatieagenda.

Normalisatie en terugdringen van het beroep op maatwerk zijn doelen binnen het sociaal domein. In de afgelopen periode is een aantal nieuwe algemene voorzieningen gestart of

uitgebreid. Voor de komende periode staat er nog een aantal op de planning om te starten. De start of uitbreiding van deze voorzieningen vraagt een verschuiving van maatwerk budget naar Algemene maatschappelijke voorzieningen. De effecten van de uitbreiding van het budget voor algemene maatschappelijke voorzieningen tot uiting op de producten Jeugdhulp, Ondersteuning Lokaal (Wmo) en Arbeidsmarktparticipatie.

Wij stellen voor:

13. Het budget Algemene Maatschappelijke voorzieningen te verhogen met 587.146 euro (2020), 719.250 euro (2021), 649.250 euro (2022), 569.250 euro (2023) en 300.000 euro (2024, structureel). Daarnaast de budgetten Jeugdhulp, Ondersteuning lokaal (Wmo) en Arbeidsmarktparticipatie te verlagen. De overheveling komt voort uit de beweging van maatwerk budget naar voorliggende voorzieningen.

De taakstelling die Sportaal B.V. bij de oprichting al meekreeg voor de clustering sportvelden gaat administratief over naar de gemeente. Dat betekent tot het moment van concrete invulling: de exploitatiebijdrage aan Sportaal B.V. gaat omhoog en er wordt een taakstelling opgenomen binnen het product Sport. Voor 2020 gaat het om 50.000 euro (vorig jaar was al 50.000 euro als knelpunt afgeboekt).

Voor 2021 en verder gaat het om 100.000 euro. Dat betekent vanaf 2022 een totale taakstelling van 100.000 euro + 200.000 euro (ZN 2019) = 300.000 euro.

Wij stellen voor:

14. Om de taakstelling die sinds de oprichting op de exploitatiebijdrage van Sportaal B.V. is meegegeven, vanaf 2020 administratief onder te brengen bij de gemeente. Reden daarvoor is dat de gemeente de regie voert op inhoud en proces van de clustering van sportvelden.

Binnen de maatschappelijke opvang is een start gemaakt met het project integrale aanpak en zijn investeringen nodig in locaties. Hiervoor zijn vorig jaar door de betreffende instelling incidentele subsidies aangevraagd bij de gemeente om dit mogelijk te maken, waarvan één investering is uitgesteld naar het huidige jaar. De uitgaven voor deze investering zijn nog niet opgenomen in de begroting. Een onttrekking aan de reserve is daarvoor noodzakelijk.

Wij stellen voor:

15. Om 250.000 euro te onttrekken aan de reserve Maatschappelijke opvang en verslavingszorg ter dekking van de incidentele subsidie.

Op het onderdeel personeel wordt voorgesteld de indeling te wijzigen. Deze overheveling heeft enerzijds te maken met omzetting van de vacature van afdelingshoofd naar een functie bij Uitvoering wijkteams en anderzijds met de omzetting van de functie van secretaresse B naar de functie van programmamedewerker bij Algemene Maatschappelijke Voorzieningen.

Wij stellen voor:

16. Om 128.756 euro in 2020 en 129.981 euro vanaf 2021 structureel over te hevelen van het product Bedrijfsvoering naar de producten Ondersteuning wijkteams en Algemene Maatschappelijke voorzieningen ter dekking van de personele kosten.

3.4 Financiën en organisatie

Financiële voortgang

Doelstelling en producten	Status	Afwijking (x1.000 euro)
1. Optimaal faciliteren van gemeentelijke taken passend bij het primaire proces		
Basisregistratie		0
Bedrijfsvoering De verwachting is dat binnen het programma Duurzaam Wonen, Leven en Werken een tekort gaat ontstaan in het resultaat Bedrijfsvoering van 1,1 miljoen euro. Dit wordt veroorzaakt door een tekort bij SBF (570.000 euro) waar meerdere oorzaken voor aan te wijzen zijn: 1. de inzet op functies waar geen dekking tegenover staat zoals inzet voor de Cockpit, Vertrouwenspersoon en Wetenschappelijke board; 2. Langdurige ziekte (in combinatie met bovenformatief zijn) 3. Meer vraag naar inzet van capaciteit dan beschikbaar is, waardoor inhuur noodzakelijk is. Daarnaast bij GPO door de coronacrisis (289.000 euro) en bij SIO door ziekte (115.000 euro) en de coronacrisis (45.000 euro). Hierbij is aangenomen dat de kosten voor het gebruik van het generatiepact uit het flankerend beleid worden vergoed. Anders wordt het tekort 163.000 hoger.		- 1.069
Gemeentearchief		0
Interne dienstverlening Het verwachte positieve resultaat bij interne dienstverlening bestaat uit diverse componenten; - Bij IT worden diverse incidentele voordelen verwacht die optellen tot circa 0,5 miljoen euro en worden als volgt verklaard. Er wordt dit jaar minder uitgeven aan licentiekosten (0,2 miljoen euro), omdat een software leverancier de afgesproken kwaliteit niet kan leveren en omdat een contract voor monitoring van het rekencentrum afloopt en volgend jaar opnieuw wordt afgesloten. Ook nemen externe klanten dit jaar meer opslagruimte af (Dimpact), hetgeen leidt tot een hogere omzet (0,2 miljoen euro). Of dat volgend jaar zo blijft is nu niet aan te geven. Daarnaast kan dit jaar voor de laatste keer nog gebruik gemaakt worden van contractverlenging voor telefonie. De kosten hiervan zijn lager dan het beschikbare budget. - Incidenteel voordeel van 110.000 euro op diverse gemeentebrede budgetten zoals bedrijfshulpverlening en repro. - Incidenteel voordeel van 45.000 euro in verband met het begeleiden van aanbestedingen. - Een nadeel van 130.000 euro in verband met de afronding van de implementatie van I - Burgerzaken en het opzetten van een dashboard bij dienstverlening. - Een nadeel van 83.000 euro op de verzekeringsportefeuille in verband met het op peil brengen van de dekkingsgrondslag. - Bij diverse afdelingen is er een incidenteel nadeel van 153.000 euro als gevolg van extra personele inzet bij vervanging van ziekte en inwerken van nieuwe medewerkers in verband met vertrek door pensioen. Door de covid-19 zijn er maatregelen genomen welke resulteren in het onderstaande resultaat: - Facultatieve catering verwacht op dit moment een voordeel van 60.000 euro. - Bij ICT resulteert dit in een nadeel van 215.000 euro door extra uitgaven op telefonie, licenties maar ook op extra personele inzet.		110
Onderwijsvoorzieningen: onderwijshuisvesting		70

<i>Het positieve resultaat wordt enerzijds veroorzaakt door een voordeel van 90.000 euro binnen de exploitatie van maatschappelijk vastgoed en een nadeel van 20.000 euro door vandalisme bij onderwijshuisvesting.</i>		
Regionale dienstverlening	●	
Sport- en wijkaccommodaties	●	0
Vastgoedbedrijf	●	0
Subtotaal		-889
2. Een betrouwbare en voor lange termijn houdbare financiële huishouding		
Algemene belastingen <i>Als gevolg van Corona zijn er gedeelde inkomsten/extra uitgaven;</i> <i>- Toeristenbelasting; Zo lang er geen of zeer beperkt overnachtingen worden geboekt op campings, in B&B en hotels, lopen de inkomsten van de toeristenbelasting fors terug. Verwacht nadeel 121.000 euro</i> <i>- Precarioheffing; Door het sluiten van de terrassen is het niet mogelijk om terrasprecario en andere uitstallingen te heffen. Dit zal naar verwachting resulteren in een derving van de inkomsten van +/- 84.000 euro.</i> <i>- Invordering aanslag GBT; Door het wijzigen van het invorderingsbeleid bij het GBT zal er +/- 80.000 euro meer kosten gemaakt gaan worden. Voordat de invordering start zal er eerst een herinneringsbrief naar de inwoners van de gemeente Enschede verzonden worden.</i>	▼	-285
Algemene inkomsten <i>Het voordeel op algemene inkomsten bestaat met name uit een incidentele vrijval van de stelpost loon - en prijscompensatie.</i>	★	1.050
Algemene uitkering	●	0
Rente & treasury <i>Dit voordeel op treasury bestaat uit;</i> <i>- Voordeel van 300.000 euro als gevolg van een wijziging in de BBV-regelgeving. Het is niet meer toegestaan, dat er rente wordt toegevoegd aan voorzieningen.</i> <i>- Verwacht voordeel van 200.000 euro door meer renteopbrengsten als een gevolg van een toename kapitaalgoederen (activa).</i> <i>- Hogere dividendopbrengst van Twence, Enxiss en de BNG Bank. Daarentegen vervalt het begrote dividend voor het OLC. Verder is de teruggave dividendbelasting over 2019 te laat ingediend waardoor deze nu als voordeel in 2020 valt. (250.000)</i>	★	750
Subtotaal		1.515
Totaal		626

Legenda: ▼ = tegenvaller; ■ = risico; ● = conform begroting; ★ = meevaller; ○ = neutrale wijziging

Vanwege het coronavirus werken veel van de medewerkers verplicht thuis. Om dit goed te faciliteren is en wordt geïnvesteerd in het aanschaffen van ICT-middelen. Dit zal mogelijk nog moeten worden uitgebreid als iedereen over "eigen" middelen moet beschikken.

Wij stellen voor:

- Om het bestaande 3 jaarskrediet op te hogen met 250.000 euro. Dit vanwege de extra investeringen in laptops, zodat thuiswerken vanwege het corona virus mogelijk is.

Bijlage 1 Beslispunten

Deze paragraaf bevat beslispunten binnen de bevoegdheid van de Raad. Deze beslispunten zijn divers van aard en kunnen de instelling van een reserve betreffen, mutaties in de reserve, het beschikbaar stellen van een krediet of een overheveling van budgetten tussen producten onderling. Voor een aanvullende toelichting verwijzen we naar het vorige hoofdstuk, stand van zaken 2020.

We stellen voor:

1. Af te wijken van artikel 6 lid 2 "De tussenrapportage bedoeld in lid 1a bevat een uiteenzetting over de uitvoering van het beleid"
2. Af te wijken van artikel 5 lid 5 "Bij een geprognosticeerd negatief jaarresultaat in de tussenrapportage van 1 miljoen euro of meer, doet het college een voorstel hoe bij te sturen op dit resultaat".
3. Akkoord te gaan met de technische wijzigingen zoals opgenomen in bijlage 2 en de begroting te wijzigen.
4. Om niet bij te sturen op het verwachte resultaat van 2020 en resterende tekorten en overige verwachte voordelen te betrekken bij de Gemeenterekening 2020.
5. Om de effecten uit de meicirculaire 2020 meerjarig te verwerken in de begroting.
6. Om als gevolg van de vertraagde uitvoering van bodemsaneringen het hiervoor geoordeelde budget van 250.000 euro in 2020 te storten in de reserve "Nog uit te voeren Werkzaamheden" zodat het budget beschikbaar blijft voor bodemsaneringen.
7. Een krediet beschikbaar te stellen van 1 miljoen euro voor opdrachten aan derden ten behoeve van investeringen, het betreft een meerjarig raambudget waarbij de lasten en baten gelijk zijn. Dit raambudget wordt gebruikt bij opdrachten voor werkzaamheden voor derden ten behoeve van de openbare ruimte waarvan de Gemeente Enschede eigenaar is en dus als enige opdrachtgever kan zijn. De kosten hiervoor worden doorbelast aan derden die uiteindelijk profijt hebben van de werkzaamheden. Door deze werkwijze hoeft niet voor elke opdracht een apart besluit aan de Raad te worden voorgelegd in verband met het budgetrecht van de Raad.
8. Om 150.000 euro (2020) en 90.000 euro (2021) te storten in de reserve flankerend beleid. Daarnaast stellen we voor 125.000 euro (2022) en 265.000 euro (2023) te onttrekken aan de reserve flankerend beleid. Met de in 2019 gestorte 150.000 euro is deze beweging meerjarig neutraal. We zetten hiermee de reserve flankerend beleid in als remweg voor het realiseren van de brede taakstelling binnen het fysieke en economische domein voor het deel ondernemersloket.
9. Om 122.479 euro te onttrekken uit de reserve Maatschappelijke functie sport voor dekking van het tegengaan van versnippering in de sport en een efficiëntere inzet van de sportaccommodaties ter realisering van de hiermee gemoeide taakstelling.
10. Om 260.000 euro te onttrekken uit de reserve Asiel en Integratie ten gunste van Algemene maatschappelijke voorzieningen. Daarnaast om 171.720 euro toe te voegen aan het subsidiebudget van M-pact voor de uitvoering van 'Doe mee in Enschede'.
11. Om 107.500 euro te onttrekken uit de reserve Vrouwenopvang voor dekking van projecten "Geweld hoort nergens thuis". De middelen zijn in 2019 uitgekeerd door het rijk en gestort in de reserve. Met deze begrotingswijziging is de financiële dekking voor 2020 van het actieprogramma gegarandeerd.
12. Om 1.000.000 euro te onttrekken aan de reserve Sociaal fonds en dit bedrag toe te voegen aan de Transformatieagenda. Dit voor het uitvoeren van de diverse projecten binnen de Transformatieagenda.

13. Het budget Algemene Maatschappelijke voorzieningen te verhogen met 587.146 euro (2020), 719.250 euro (2021), 649.250 euro (2022), 569.250 euro (2023) en 300.000 euro (2024, structureel). Daarnaast de budgetten Jeugdhulp, Ondersteuning lokaal (Wmo) en Arbeidsmarktparticipatie te verlagen. De overheveling komt voort uit de beweging van maatwerk budget naar voorliggende voorzieningen.
14. Om de taakstelling die sinds de oprichting op de exploitatiebijdrage van Sportaal B.V. is meegegeven, vanaf 2020 administratief onder te brengen bij de gemeente. Reden daarvoor is dat de gemeente de regie voert op inhoud en proces van de clustering van sportvelden.
15. Om 250.000 euro te onttrekken aan de reserve Maatschappelijke opvang en verslavingszorg ter dekking van de incidentele subsidie.
16. Om 128.756 euro in 2020 en 129.981 euro vanaf 2021 structureel over te hevelen van het product Bedrijfsvoering naar de producten Ondersteuning wijkteams en Algemene Maatschappelijke voorzieningen ter dekking van de personele kosten.
17. Om het bestaande 3 jaarskrediet op te hogen met 250.000 euro. Dit vanwege de extra investeringen in laptops, zodat thuiswerken vanwege het corona virus mogelijk is.

Bijlage 2 Technische wijzigingen

Samenleving en bestuur

Overheveling van taken naar Openbare orde en Veiligheid (TW-SenB-01)	
Programma	Samenleving en Bestuur & Vitaal en sociaal
Product	Openbare orde en veiligheid
Bedrag	57.642 euro structureel
Omschrijving	Wij stellen voor om een bedrag van 57.342 euro structureel over te hevelen naar het product openbare orde en veiligheid. Deze wijziging is het gevolg van een herschikking van het personeelsbudget ten behoeve van het project Roma en Sinti.

Stadsdeelgewijswerken (TW-SenB-02)	
Programma	Samenleving en Bestuur
Product	Stadsdeelgewijswerken
Bedrag	132.600 euro incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor om 132.600 euro te onttrekken uit de reserve wijkbudgetten, dit betreft de onderbesteding van de wijkbudgetten 2019 die aangewend wordt voor de wijkbudgetten 2020. Deze wijziging is conform het raadsvoorstel om de wijkbudgetten op 'peil te houden'.

Duurzaam wonen, leven, werken

(TW-DWLW-01)	
Programma	Duurzaam wonen leven werken
Product	Cultuur, evenementen en citymarketing
Bedrag	160.230 euro (2020)
Omschrijving	Wij stellen voor om de ontvangen subsidie (septembercirculaire 2019) over te boeken naar het product cultuur, evenementen en citymarketing voor de proeftuin Maakplaats Generators.

TW-DWLW-02 Vervallen

(TW-DWLW-03)	
Programma	Duurzaam wonen leven werken
Product	Begraafplaatsen, beheer en onderhoud openbare ruimte
Bedrag	24.397 euro (2020 t/m 2023)
Omschrijving	Wij stellen voor om de detachering vanuit de gemeente van de functie Beheerder Begraafplaatsen & Gedenkparken Enschede (BGE) bij Onderhoud Enschede BV (OE BV) op te heffen en de functies per 1 januari 2020 organisatorisch onder te brengen bij de gemeente Enschede, afdeling Stadsdeelbeheer. De mutatie leidt tot een administratieve herverdeling van budgetten tussen de producten Begraafplaatsen (- 24.000 euro) en Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte (+24.000 euro).

(TW-DWLW-04)	
Programma	Duurzaam wonen leven werken
Product	Monumenten
Bedrag	1.370 euro (2024)
Omschrijving	2024 is het laatste jaar van de verplichting voor de lening die voortvloeit uit de toezegging aan de Stichting Behoud Jozefkerk. Deze technische wijziging betreft een onttrekking uit de reserve monumentenbeleid.

(TW-DWLW-05)	
Programma	Duurzaam wonen leven werken
Product	Bestemmen, vergunnen, toezicht en handhaven
Bedrag	399.134 euro (2020 t/m 2023)
Omschrijving	Vanaf 2013 is de verzelfstandiging van de markten in gang gezet. Met deze technische begrotingswijziging stellen wij voor om de lasten en baten van de begroting te verlagen, omdat de gemeente deze baten en lasten niet meer heeft.

TW-DWLW-6 Vervallen.

(TW-DWLW-07)	
Programma	Duurzaam wonen leven en werken
Product	Stedelijke ontwikkeling
Bedrag	2.658.000 euro, incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor om de lasten en baten voor het project in de begroting 2020 op te nemen conform de subsidiebeschikking van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De basis voor deze subsidie is de Regeling Reductie Energiegebruik van BZK.

Reserve ophogen met niet benutte kapitaalslasten Openbare Verlichting cf. beleidsplan (TW-DWLW-08)	
Programma	Duurzaam wonen leven werken
Product	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte
Bedrag	41.000 euro, incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor, conform voorgaande jaren, de reserve kapitaallasten op te hogen ten laste van het exploitatiebudget kapitaallasten in het product Openbare verlichting. Dit is het gevolg van grote vervangingen in het verleden en langere afschrijvingstermijnen. De wijziging past binnen het raadsvoorstel Beleidsplan openbare verlichting om een reserve in te stellen om fluctuaties van het vervangingsplan op te vangen.

(TW-DWLW-09)	
Programma	Duurzaam wonen leven werken
Product	Duurzaamheid
Bedrag	60.000 euro(2020)
Omschrijving	Wij stellen voor om de onttrekking uit de reserve duurzaamheid verlagen met 60.000 euro.

	Als tegenhanger willen we graag de baten ophogen met 60.000 euro i.v.m. ontvangen subsidie van de provincie.

(TW-DWLW-10)	
Programma	Duurzaamheid wonen leven werken
Product	Duurzaamheid
Bedrag	100.000 euro (2020)
Omschrijving	Wij stellen voor om 100.000 euro te onttrekken aan de reserve Duurzaamheid voor de uitvoering van de transitievisie warmte, wijkaanpak Tweekelerveld en energieloket. Dit is een deel van de in de decembercirculaire 2019 beschikbaar gestelde klimaatmiddelen.

TW-DWLW-11 Vervallen.

(TW-DWLW-12)	
Programma	Duurzaamheid wonen leven werken
Product	Afvalstoffen
Bedrag	4.800.000 euro
Omschrijving	Wij stellen voor om de lasten en baten te verhogen op basis van de communale samenwerking afval tussen aandeelhoudende gemeenten Twence en Stad Münster (2020).

(TW-DWLW-13)	
Programma	Duurzaamheid wonen leven werken
Product	Dienstverlening aan ondernemers
Bedrag	28.000 euro incidenteel (2020)
Omschrijving	We stellen voor om lasten en baten op te hogen met 28.000 euro, dit bedrag is conform beschikking van verleende provinciale subsidie voor uitvoering van het crisis-stadsarrangement in 2020.

Vitaal en sociaal

(TW-VS-01)	
Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Arbeidsmarktparticipatie
Bedrag	Structureel 34.854 verlagen
Omschrijving	Wij stellen voor om de baten en de lasten van het onderdeel Educatie binnen het product Arbeidsmarktparticipatie met 34.854 euro te verlagen. Verlaging heeft te maken met een aanpassing door het Rijk van de subsidie voor Educatie.

(TW-VS-02)	

Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Onderwijs
Bedrag	Incidenteel 112.914 verhogen
Omschrijving	Wij stellen voor om de baten en de lasten van het onderdeel Onderwijsachterstandenbeleid binnen het product Onderwijs incidenteel met 112.914 euro te verhogen. Verhoging heeft te maken met een aanpassing van de Rijkssubsidie voor Onderwijsachterstanden.

(TW-VS-03)

Programma	Vitaal en Sociaal & Financiën en organisatie
Product	Onderwijs & Onderwijsvoorzieningen: onderwijshuisvesting
Bedrag	25.817 structureel
Omschrijving	Wij stellen voor om een bedrag van 25.817 euro structureel over te hevelen van het product Onderwijs naar het product Onderwijsvoorzieningen. Overheveling heeft te maken van middelen gymvervoer naar voorzieningencluster Boekelo.

(TW-VS-04)

Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Algemene Bijstand Levensonderhoud
Bedrag	Structureel 3.206.040 euro verhogen.
Omschrijving	Wij stellen voor om zowel baten als lasten van het product Algemene Bijstand Levensonderhoud met 3.206.040 euro te verhogen. Het betreft een verhoging aan de baten en de lastenkant van 3,2 miljoen als gevolg van een aanpassing van het Rijksbudget voor de BUIG.

(TW-VS-05)

Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Onderwijs
Bedrag	Structureel 2.344 euro verlagen
Omschrijving	Wij stellen voor om de baten en de lasten van het onderdeel RMC binnen het product Onderwijs incidenteel met 2.344 euro te verlagen. Verlaging heeft te maken met een aanpassing van de Rijkssubsidie voor het RMC.

(TW-VS-06)

Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Onderwijs
Bedrag	Incidenteel 580.253 euro verhogen
Omschrijving	Wij stellen voor om de baten en de lasten van het onderdeel VSV binnen het product Onderwijs incidenteel met 580.253 euro te verhogen. In het laatste jaar van de programmaperiode VSV 2017-2020 worden de laatste projecten VSV binnen deze programmaperiode afgerond. Dekking voor deze projecten is afkomstig vanuit doorgeschoven rijksmiddelen VSV uit voorgaande jaren.

(TW-VS-07)

Programma	Vitaal en Sociaal & Financiën en organisatie

Product	Sociale Werkvoorziening, Nieuw Beschut en Interne Dienstverlening
Bedrag	11.690 euro (2020) en 15.781 euro vanaf 2021 structureel
Omschrijving	Wij stellen voor om een bedrag van 11.690 euro voor 2020 en 15.781 euro vanaf 2021 structureel over te hevelen van het product Sociale Werkvoorziening en Nieuw Beschut naar het product Interne Dienstverlening. Dit bedrag wordt ingezet voor de gemeentebrede functie Adviseur-ambtelijk secretaris Medezeggenschap.

(TW-VS-08)	
Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Sociale Werkvoorziening en Nieuw Beschut
Bedrag	111.000 verlaging voor de jaarschijf 2020
Omschrijving	In 2019 is het verloop van de SW populatie hoger geweest dan hetgeen waarmee rekening is gehouden bij de begroting 2020. Hierdoor is er in 2020 sprake van een lagere SW populatie. Dit resulteert in een omzetverlaging van 111.000 euro in de begroting van 2020, voor dit bedrag zijn de loonkosten verlaagd. De verwachte opbrengst per fte is in 2020 vergelijkbaar met die in 2019.

(TW-VS-09)	
Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Ondersteuning lokaal (WMO)
Bedrag	108.498 hogere baten.
Omschrijving	Wij stellen voor om de baten met een bedrag van 108.498 te verhogen. Deze verhoging wordt enerzijds veroorzaakt door een verwachte stijging van de eigen bijdragen Wmo met 205,800 euro en een verlaging van de eigen bijdragen bij het regio vervoer (Collectief vervoer) met 92.000 euro en een verlaging van de overige baten met 5.302 euro.

TW-VS-10 Vervallen

TW-VS-11 Vervallen

(TW-VS-12)	
Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Algemene bijstand levensonderhoud
Bedrag	12.000.000 euro Incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor om een bedrag van 12 miljoen euro incidenteel toe te voegen, aan zowel de baten als lastenkant, voor de TOZO (Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandige Ondernemers). Aan de lastenkant heeft deze ophoging te maken met uitkeringenlevensonderhoud voor ondernemers. Batenkant betreft de Rijkssubsidie. Bedrijfskredieten worden via de Balans verstrekt en maken daarmee geen onderdeel uit van deze begrotingswijziging.

TW-VS-13 Vervallen

TW-VS-14 Vervallen

TW-VS-15 Vervallen

(TW-VS-16)	
Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Arbeidsmarktparticipatie
Bedrag	61.800 euro Incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor om een bedrag van 61.800 euro incidenteel toe te voegen, aan zowel de baten als lastenkant, voor de regionale inburgering. Vanuit de Regio ontvangt Enschede hiervoor middelen voor uit te voeren werkzaamheden in het kader van de regionale inburgering.

(TW-VS-17)	
Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Arbeidsmarktparticipatie
Bedrag	1.000.000 euro Incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor om een bedrag van 1 miljoen euro incidenteel toe te voegen, aan zowel de baten als lastenkant, voor het regionaal actieplan (RAP). Dit bedrag ontvangt Enschede als centrumgemeente ten behoeve van de arbeidsmarktregio. De besteding vindt plaats conform het regionaal actieplan.

(TW-VS-18)	
Programma	Vitaal en Sociaal
Product	Algemene Maatschappelijke Voorzieningen, Arbeidsmarktparticipatie
Bedrag	369.854 euro Incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor om een bedrag van 184.227 euro incidenteel toe te voegen, aan zowel de baten als lastenkant, voor de veranderopgave inburgering (VOI). Dit bedrag is vorig jaar ontvangen van het Rijk ter voorbereiding op een nieuwe Wet inburgering. Daarnaast 185.627 euro incidenteel over te hevelen van het product Arbeidsmarktparticipatie naar het product Algemene Maatschappelijke Voorzieningen. Dit betreft de uitkering van het Rijk in het lopende jaar.

Financiën en organisatie

Overdracht taken naar dienstverlening (TW-FO-01)	
Programma	Financiën en Organisatie & Samenleving en Bestuur
Product	Publieksdienstverlening, Interne dienstverlening
Bedrag	14.240 euro structureel
Omschrijving	Wij stellen voor om een bedrag van 14.240 euro structureel over te hevelen naar het product publieksdienstverlening. Deze wijziging is het gevolg van een herschikking van het personeelsbudget in het primaire proces (administratieve taken) van dienstverlening.

Herclassificatie van de kosten (TW-FO-02)	
Programma	Financiën en Organisatie & Samenleving en Bestuur
Product	Ondersteuning college, interne dienstverlening
Bedrag	150.000 euro structureel
Omschrijving	Wij stellen voor om de lasten structureel bij ondersteuning college met 150.000 euro te verlagen en te verhogen bij interne dienstverlening. Dit in het kader van de

	herclassificatie van de kosten in het kader van de BBV.

Decemercirculaire (TW-FO-03)

Programma	Alle programma's
Product	Diverse producten
Bedrag	2020: 536.726 euro incidenteel, 2021 tot en met 2023 81.262 structureel
Omschrijving	Wij stellen voor om het effect uit de decemercirculaire 2019 te verwerken in de begroting. Het betreffen enerzijds taakmutaties en anderzijds een effect op het gemeentefonds. Het effect bedraagt in 2020 536.726 euro en in de jaren 2021 tot en met 2023 81.262 euro.

Overheveling Expertisepunt (TW-FO-04)

Programma	Financin en organisatie & Vitaal en sociaal
Product	Interne dienstverlening, bedrijfsvoering, Algemene Maatschappelijke Voorzieningen, Ondersteuning centrumtaken (WMO), Ondersteuning wijkteams, Sport en Gezondheid
Bedrag	In 2020 232.594 euro en vanaf 2021 235.095 euro structureel
Omschrijving	Wij stellen voor om een bedrag van 232.594 euro voor 2020 en 235.095 euro vanaf 2021 structureel over te hevelen van de producten interne dienstverlening en bedrijfsvoering naar het programma Vitaal en Sociaal. Deze wijziging is het gevolg van een herschikking van de personeelsbudgetten ten behoeve van het expertisepunt.

Reserve vastgoedbedrijf (TW-FO-05)

Programma	Financiën en organisatie
Product	Vastgoedbedrijf
Bedrag	23.100 euro incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor om de baten en lasten incidenteel met 23.100 euro te verlagen. De wijziging is het gevolg van een aanpassing van het contract voor de accommodatie aan de Geessinkweg 278 ingaande 2020. Met deze wijziging wordt de onttrekking aan de egaliseriereserve vastgoed incidenteel met 5.168 euro verlaagd.

Regionale dienstverlening P&O (TW-FO-06)

Programma	Financiën en organisatie
Product	Regionale dienstverlening
Bedrag	In 2020 63.500 euro en vanaf 2021 201.500 euro structureel
Omschrijving	Wij stellen voor de lasten en baten in 2020 met 63.500 euro en vanaf 2021 met 201.500 euro te verlagen. Dit in verband met de beëindiging van de werkzaamheden voor de Openbare Bibliotheek Enschede in 2020 en vanaf 2021 met de Stadsbank Oost Nederland en het GBT.

Reserve IIP 2020 (TW-FO-07)

Programma	Financiën en organisatie
Product	Interne dienstverlening
Bedrag	50.000 euro incidenteel

Omschrijving	Wij stellen voor om de lasten en baten van het product interne dienstverlening op te hogen met 50.000 euro in 2021 vanuit de reserve Flankerend Beleid. De middelen zijn gereserveerd voor het informatie-investeringsplan en worden in 2021 hiervoor ingezet.

I-babs (TW-FO-08)

Programma	Financiën en organisatie, Samenleving en bestuur
Product	Interne dienstverlening, Ondersteuning College van B&W en directie, Raad en Commissies
Bedrag	57.200 euro structureel
Omschrijving	Wij stellen voor om vanuit de afdelingen Concernstaf 50.000 euro en de Griffie 7.200 euro structureel over te hevelen naar het IT bedrijf voor dekking van de licentiekosten voor de applicatie I-babs.

Reserve Flankerend Beleid (TW-FO-09)

Programma	Financiën en organisatie
Product	Interne dienstverlening
Bedrag	In 2020 950.000 euro (2021: 427.000 euro, 2022: 50.000, 2023 -100.000)
Omschrijving	Wij stellen voor om de onttrekking voor het flankerend beleid te verhogen. Op basis van de actualisatie van de verwachte aanwending van de gereserveerde middelen om wendbaar en flexibel te kunnen zijn ten aanzien van de personele inzet. Deze wijziging pas binnen de bestedingsdoelen van de door de raad ingestelde reserve flankerend beleid. Voor 2020 is het voorstel dat de onttrekking met 950.000 euro wordt verhoogd (2021: 427.000, 2022: 50.000, 2023: -100.000).

Meeromzet Regionale Dienstverlening IT (TW-FO-10)

Programma	Financiën en organisatie
Product	Regionale dienstverlening
Bedrag	200.000 euro incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor om de baten en lasten in 2020 incidenteel met 200.000 euro te verhogen. Het betreft de inkomsten die voortkomen uit incidentele opdrachten die worden uitgevoerd door het IT bedrijf voor onder andere Dimpact.

TW-FO-11 Vervallen

TW-FO-12 Vervallen

Bijdrage IT kosten de Magneet (TW-FO-13)

Programma	Financiën en organisatie
Product	Interne dienstverlening
Bedrag	2.643 euro structureel
Omschrijving	Wij stellen voor om structureel 2.643 te doteren vanuit de exploitatie huisvesting en services aan de reserve IT (RES203). De aanvullende storting wordt veroorzaakt door stijging van kosten voor IT vanwege huisvesting van ambtelijk personeel in de Magneet vanuit servicecentrum Zuid.

Onderwijsvoorzieningen huurinkomsten (TW-FO-14)	
Programma	Financiën en organisatie
Product	Onderwijsvoorzieningen: onderwijshuisvesting
Bedrag	116.071 euro incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor om in 2020 de incidentele opbrengsten van de gedeeltelijke verhuur van servicecentrum Oost aan het Stedelijk Lyceum incidenteel te doteren aan de reserve onderwijshuisvesting. Dit voor de dekking van de kapitaallasten die worden onttrokken uit de reserve onderwijshuisvesting. Vanaf het schooljaar 2020/2021 is het servicecentrum Oost volledig bestemd voor het onderwijs.

Aanpassing regionale Dienstverlening H&S (TW-FO-15)	
Programma	Financiën en organisatie
Product	Regionale dienstverlening
Bedrag	63.000 euro incidenteel in 2020 en 7.000 euro structureel vanaf 2020
Omschrijving	Wij stellen voor de lasten en baten in 2020 incidenteel met 63.000 euro te verhogen en structureel met 7.000 euro. Het betreft de inkomsten die voortkomen uit de incidentele verhuur van ruimte aan de politie in het servicecentrum West Stedelijk Lyceum in servicecentrum Oost en Livio in service centrum Noord, totale omvang 63.000 euro. Daarnaast betreft het de aanpassing van het contract met UWV in het Stads kantoor 7.000 euro structureel. Tegenover de aanvullende inkomsten staat de toename van facilitaire kosten in bovengenoemde panden.

TW-FO-16 Vervallen

Loon- en prijscompensatie (TW-FO-17)	
Programma	Financiën en organisatie
Product	Algemene inkomsten, alle producten
Bedrag	
Omschrijving	Wij stellen voor om de budgetten gemeentebreed op te hogen als compensatie voor de gestegen prijzen. Het hiervoor benodigde bedrag van ca xx miljoen euro over te hevelen vanuit de stelpost loon- prijscompensatie (product algemene inkomsten) naar de diverse producten in de gemeentebegroting.

DVO LOSSER (TW-FO-18)	
Programma	Financiën en organisatie
Product	Regionale dienstverlening
Bedrag	147.765 euro structureel
Omschrijving	Wij stellen voor om de inkomsten voortkomend uit de dienstverleningsovereenkomst met Losser structureel te verhogen op basis van de gemaakte afspraken met Losser. Het betreft een aanpassing in de DVO van 147.765 euro. Tegenover deze hoge inkomsten staat een even grote verhoging van de lasten.

Herverdeling knelpunt gemeentearchief 2020 (TW-FO-19)

Programma	Financiën en organisatie
Product	Gemeentearchief
Bedrag	100.000 euro incidenteel
Omschrijving	Wij stellen voor om het budget voor het knelpunt archief achterstanden à 150.000 euro uit het middelenkader 2020-2023 gelijkmatig te verspreiden over 2020-2023 door in 2020 100.000 euro te doteren aan de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden en vrij te laten vallen met 50.000 euro in zowel 2021 als 2022. Het budget is afgegeven voor het wegwerken van de archiefachterstanden om te voldoen aan de wettelijke bewaartermijn en voorwaarden van de AVG.

Bijlage 3 Begrotingswijzigingen

Deze bijlage bevat zowel niet-technische als technische begrotingswijzigingen.

Niet technische wijzigingen:

Beslispuntnr.	Programma	Product	L/B	2020	2021	2022	2023	2024
Beslispunt 6: Vertraagde uitvoering bodemsaneringen	Duurzaam wonen, leven en werken	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	Storting reserves	250.000	0	0	0	0
			Lasten	-250.000	0	0	0	0
Beslispunt 7: Krediet opdrachten derden	Duurzaam wonen, leven en werken	N.v.t.						
Beslispunt 8: Reserve Flankerend beleid	Duurzaam wonen, leven en werken	Dienstverlening aan ondernemers	Storting reserves	150.000	90.000	0	0	0
			Onttrekking reserves	0	0	-125.000	-265.000	0
			Lasten	-150.000	-90.000	125.000	265.000	0
Beslispunt 9: Tegengaan versnippering sport	Vitaal en sociaal	Sport en Gezondheid	Onttrekking reserves	-122.479	0	0	0	0
			Lasten	122.479	0	0	0	0
Beslispunt 10: Algemene maatschappelijke voorzieningen	Vitaal en sociaal	Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	Lasten	171.720	0	0	0	0
			Baten	-171.720	0	0	0	0
		Arbeidsmarktparticipatie	Onttrekking reserves	-260.000	0	0	0	0
			Lasten	260.000	0	0	0	0
Beslispunt 11: Projecten 'Geweld hoort nergens thuis'	Vitaal en sociaal	Ondersteuning centrumtaken (WMO)	Onttrekking reserves	-107.500	0	0	0	0
			Lasten	107.500	0	0	0	0
Beslispunt 12: Diverse projecten Transformatieagenda	Vitaal en sociaal	Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	Onttrekking reserves	-1.000.000	0	0	0	0
			Lasten	1.000.000	0	0	0	0

Beslispunt 13: Voorliggende voorzieningen	Vitaal en sociaal	Algemene bijstand levensonderhoud	Lasten	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
		Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	Lasten	587.146	719.250	649.250	569.250	300.000
		Arbeidsmarktparticipatie	Lasten	-166.313	-209.250	-209.250	-209.250	0
		Jeugdhulp	Lasten	-40.833	-70.000	0	0	0
		Ondersteuning lokaal (WMO)	Lasten	-280.000	-340.000	-340.000	-260.000	-200.000
Beslispunt 14: Regie clustering sportvelden	Vitaal en sociaal	Sport en gezondheid	Lasten	0	0	0	0	0
Beslispunt 15: Maatschappelijke opvang en verslavingszorg	Vitaal en sociaal	Ondersteuning centrumtaken (WMO)	Onttrekking reserves	-250.000	0	0	0	0
			Lasten	250.000	0	0	0	0
Beslispunt 16: Bedrijfsvoering	Vitaal en sociaal	Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	Lasten	25.299	25.619	25.619	25.619	25.619
		Ondersteuning wijkteams	Lasten	103.057	104.362	104.362	104.362	104.362
	Financiën en organisatie	Bedrijfsvoering	Lasten	-128.356	-129.981	-129.981	-129.981	-129.981
Beslispunt 17: Krediet extra investering corona	Financiën en organisatie	N.v.t.						
Subtotaal - beslispunt BP-VS-08				0	0	0	0	0
Totaal				0	0	0	0	0

Technische wijzigingen:

Conform Bijlage1/beslispunt 1

Beslispuntnr.	Programma	Product	L/B	2020	2021	2022	2023	2024
TW-DWLW-01	Duurzaam wonen, leven en werken	Cultuur, Evenementen en Citymarketing	Lasten	160.230	0	0	0	0
		Stedelijke ontwikkeling	Lasten	-160.230	0	0	0	0

TW-DWLW-03	Duurzaam wonen, leven en werken	Begraafplaatsen	Lasten	-24.397	-24.397	-24.397	-24.397	0
		Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	Lasten	24.397	24.397	24.397	24.397	0
TW-DWLW-04	Duurzaam wonen, leven en werken	Bestemmen, Vergunnen, Toezicht en Handhaving	Onttrekking reserves	0	0	0	685	1.370
			Lasten	0	0	0	-685	-1.370
TW-DWLW-05	Duurzaam wonen, leven en werken	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	Lasten	-399.134	-399.134	-399.134	-399.133	0
			Baten	399.134	399.134	399.134	399.133	0
TW-DWLW-07	Duurzaam wonen, leven en werken	Stedelijke ontwikkeling	Lasten	2.657.500	0	0	0	0
			Baten	-2.657.500	0	0	0	0
TW-DWLW-08	Duurzaam wonen, leven en werken	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	Storting reserves	40.666	0	0	0	0
			Lasten	-40.666	0	0	0	0
TW-DWLW-09	Duurzaam wonen, leven en werken	Duurzaamheid	Onttrekking reserves	60.000	0	0	0	0
			Baten	-60.000	0	0	0	0
TW-DWLW-10	Duurzaam wonen, leven en werken	Stedelijke ontwikkeling	Onttrekking reserves	-100.000	0	0	0	0
			Lasten	100.000	0	0	0	0
TW-DWLW-12	Duurzaam wonen, leven en werken	Afvalstoffen	Lasten	4.800.000	0	0	0	0
			Baten	-4.800.000	0	0	0	0
TW-DWLW-13	Duurzaam wonen, leven en werken	Dienstverlening aan ondernemers	Lasten	28.000	0	0	0	0
			Baten	-28.000	0	0	0	0
TW-FO-01	Samenleving en bestuur	Publieksdienstverlening	Lasten	14.240	14.408	14.408	14.408	0
	Financiën en organisatie	Interne dienstverlening	Lasten	-14.240	-14.408	-14.408	-14.408	0
TW-FO-02	Samenleving en bestuur	Ondersteuning College van B&W en directie	Lasten	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000	0
	Financiën en organisatie	Interne dienstverlening	Lasten	150.000	150.000	150.000	150.000	0

TW-FO-03	Duurzaam wonen, leven en werken	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	Lasten	79.247	0	0	0	0
	Vitaal en sociaal	Arbeidsmarktparticipatie	Lasten	513.674	0	0	0	0
		Jeugdhulp	Lasten	24.642	0	0	0	0
		Ondersteuning lokaal (WMO)	Lasten	-162.099	0	0	0	0
		Onderwijs	Lasten	81.262	81.262	81.262	81.262	0
	Financiën en organisatie	Algemene uitkering	Baten	-536.726	-81.262	-81.262	-81.262	0
TW-FO-04	Vitaal en sociaal	Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	Lasten	72.721	73.642	73.642	73.642	0
		Ondersteuning centrumtaken (WMO)	Lasten	121.202	122.736	122.736	122.736	0
		Ondersteuning wijkteams	Lasten	14.430	14.169	14.169	14.169	0
		Sport en Gezondheid	Lasten	24.241	24.548	24.548	24.548	0
	Financiën en organisatie	Bedrijfsvoering	Lasten	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000	0
		Interne dienstverlening	Lasten	-197.594	-200.095	-200.095	-200.095	0
TW-FO-05	Financiën en organisatie	Vastgoedbedrijf	Onttrekking reserves	5.168	0	0	0	0
			Lasten	-23.100	0	0	0	0
			Baten	17.933	0	0	0	0
TW-FO-06	Financiën en organisatie	Regionale dienstverlening	Lasten	-63.500	-201.500	-201.500	-201.500	-201.500
			Baten	63.500	201.500	201.500	201.500	201.500
TW-FO-07	Financiën en organisatie	Interne dienstverlening	Onttrekking reserves	-50.000	0	0	0	0
			Lasten	50.000	0	0	0	0
TW-FO-08	Samenleving en bestuur	Ondersteuning College van B&W en directie	Lasten	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
		Raad en commissies	Lasten	-7.200	-7.200	-7.200	-7.200	-7.200

	Financiën en organisatie	Interne dienstverlening	Lasten	57.200	57.200	57.200	57.200	57.200
TW-FO-09	Financiën en organisatie	Interne dienstverlening	Onttrekking reserves	-950.000	-427.000	-50.000	100.000	0
			Lasten	950.000	427.000	50.000	-100.000	0
TW-FO-10	Financiën en organisatie	Regionale dienstverlening	Lasten	200.000	0	0	0	0
			Baten	-200.000	0	0	0	0
TW-FO-13	Financiën en organisatie	Interne dienstverlening	Storting reserves	2.643	2.643	2.643	2.643	2.643
			Baten	-2.643	-2.643	-2.643	-2.643	-2.643
TW-FO-14	Financiën en organisatie	Onderwijsvoorzieningen: onderwijshuisvesting	Storting reserves	116.071	0	0	0	0
			Baten	-116.071	0	0	0	0
TW-FO-15	Financiën en organisatie	Regionale dienstverlening	Lasten	73.150	3.000	3.000	3.000	3.000
			Baten	-73.150	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
TW-FO-17	Samenleving en bestuur	Stadsdeelsgewijs werken	Lasten	-17.530	-17.530	-17.530	-17.530	0
	Financiën en organisatie	Algemene inkomsten	Lasten	12.635	12.635	12.635	12.635	0
		Interne dienstverlening	Lasten	5.947	5.947	5.947	5.947	0
		Vastgoedbedrijf	Lasten	-1.052	-1.052	-1.052	-1.052	0
TW-FO-18	Financiën en organisatie	Regionale dienstverlening	Storting reserves	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
			Lasten	146.265	146.265	146.265	146.265	146.265
			Baten	-147.765	-147.765	-147.765	-147.765	-147.765
TW-FO-19	Financiën en organisatie	Gemeentearchief	Storting reserves	100.000	0	0	0	0
			Onttrekking reserves	0	-50.000	-50.000	0	0
			Lasten	-100.000	50.000	50.000	0	0
TW-SB-01	Samenleving en bestuur	Openbare orde en veiligheid	Lasten	57.642	57.642	57.642	57.642	57.642
	Vitaal en sociaal	Algemene bijstand levensonderhoud	Lasten	-2.133	-2.133	-2.133	-2.133	-2.133

		Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	Lasten	-4.433	-4.433	-4.433	-4.433	-4.433
		Arbeidsmarktparticipatie	Lasten	-4.421	-4.421	-4.421	-4.421	-4.421
		Inkomensondersteuning	Lasten	-4.646	-4.646	-4.646	-4.646	-4.646
		Jeugdhulp	Lasten	-13.310	-13.310	-13.310	-13.310	-13.310
		Ondersteuning centrumtaken (WMO)	Lasten	-13.909	-13.909	-13.909	-13.909	-13.909
		Ondersteuning lokaal (WMO)	Lasten	-11.090	-11.090	-11.090	-11.090	-11.090
		Ondersteuning wijkteams	Lasten	-2.219	-2.219	-2.219	-2.219	-2.219
		Schuldhelpverlening	Lasten	-1.481	-1.481	-1.481	-1.481	-1.481
TW-SB-02	Samenleving en bestuur	Stadsdeelsgewijs werken	Onttrekking reserves	-132.600	0	0	0	0
			Lasten	132.600	0	0	0	0
TW-VS-01	Vitaal en sociaal	Arbeidsmarktparticipatie	Lasten	-34.854	-34.854	-34.854	-34.854	0
			Baten	34.854	34.854	34.854	34.854	0
TW-VS-02	Vitaal en sociaal	Onderwijs	Lasten	112.914	0	0	0	0
			Baten	-112.914	0	0	0	0
TW-VS-03	Vitaal en sociaal	Onderwijs	Lasten	-25.817	-25.817	-25.817	-25.817	0
	Financiën en organisatie	Onderwijsvoorzieningen: onderwijshuisvesting	Lasten	25.817	25.817	25.817	25.817	0
TW-VS-04	Vitaal en sociaal	Algemene bijstand levensonderhoud	Lasten	3.206.040	3.206.040	3.206.040	3.206.040	3.206.040
			Baten	-3.206.040	-3.206.040	-3.206.040	-3.206.040	-3.206.040
TW-VS-05	Vitaal en sociaal	Onderwijs	Lasten	-2.344	-2.344	-2.344	-2.344	-2.344
			Baten	2.344	2.344	2.344	2.344	2.344
TW-VS-06	Vitaal en sociaal	Onderwijs	Lasten	580.253	0	0	0	0
			Baten	-580.253	0	0	0	0

TW-VS-07	Vitaal en sociaal	Sociale Werkvoorziening en Nieuw Beschut	Lasten	-11.690	-15.781	-15.781	-15.781	-15.781
	Financiën en organisatie	Interne dienstverlening	Lasten	11.690	15.781	15.781	15.781	15.781
TW-VS-08	Vitaal en sociaal	Sociale Werkvoorziening en Nieuw Beschut	Lasten	-111.000	0	0	0	0
			Baten	111.000	0	0	0	0
TW-VS-09	Vitaal en sociaal	Ondersteuning lokaal (WMO)	Lasten	108.498	108.498	108.498	108.499	108.499
			Baten	-108.498	-108.498	-108.498	-108.499	-108.499
TW-VS-12	Vitaal en sociaal	Algemene bijstand levensonderhoud	Lasten	12.000.000	0	0	0	0
			Baten	-12.000.000	0	0	0	0
TW-VS-16	Vitaal en sociaal	Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	Lasten	61.800	0	0	0	0
			Baten	-61.800	0	0	0	0
TW-VS-17	Vitaal en sociaal	Arbeidsmarktparticipatie	Lasten	1.000.000	0	0	0	0
			Baten	-1.000.000	0	0	0	0
TW-VS-18	Vitaal en sociaal	Algemene Maatschappelijke Voorzieningen	Lasten	369.854	0	0	0	0
			Baten	-184.227	0	0	0	0
		Arbeidsmarktparticipatie	Lasten	-185.627	0	0	0	0
Totaal				0	0	0	0	0

Wijzigingen Middelenkader

Worden opgesteld nadat het middelenkader (hoofdstuk 2) is vastgesteld.

Beslispuuntr.	Programma	Product	L/B	2020	2021	2022	2023	2024
0	Financiën en organisatie	Algemene inkomsten	Lasten	0	0	0	0	-192.214
Totaal				0	0	0	0	0